รายงานผลการวิจัย

เรื่อง รูปแบบการบ้านที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับเด็ก

โดย

รองศาสตราจารย์ ดร. กุลยา ตันติผลาชีวะ

372.21
ก728ร

กรกฎาคม 2546
งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนจาก
งบประมาณรายได้ ปี 2544

372.21
ก772ร

รายงานผลการวิจัย

เรื่อง รูปแบบการบ้านที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับเด็ก

- 3 ก.พ. 2547

โดย

รองศาสตราจารย์ ดร. กุลยา ตันติผลาชีวะ

กรกฎาคม 2546
งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนจาก
งบประมาณรายได้ ปี 2544

h238257

รายงานการวิจัย

ทุนงบประมาณรายได้ 2544
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เรื่อง

รูปแบบการบ้านที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับเด็ก

Parent's Participative Homework Model for Young Children

โดย รองศาสตราจารย์ ดร. กุลยา ตันติผลาชีวะ

สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2546

รูปแบบการบ้านที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับเด็ก

ผู้วิจัย รศ.ดร. กุลยา ตันติผลาชีวะ
สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทคัดย่อ

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองด้านการศึกษาปฐมวัย นับเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เด็กประสบความสำเร็จในโรงเรียน จากการศึกษาวิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง มีผลดีต่อเด็ก ครู และโรงเรียน อีกประการหนึ่งการบ้านสามารถเป็นสื่อสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการศึกษาของเด็กปฐมวัยได้ การวิจัยครั้งนี้ จึงมีจุดประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการบ้านที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับเด็ก ด้วยการวิจัยและพัฒนา โดยดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างการบ้านต้นแบบจากการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาและทดลองใช้การบ้านด้วยการวิจัยเชิงทดลองที่โรงเรียนวัดพลมนีย์ กรุงเทพมหานคร และการวิจัยเชิงพรรณาที่โรงเรียนวัฒนาชัยนาท จังหวัดชัยนาท

ขั้นตอนที่ 3 พัฒนาคู่มือครูและฝึกอบรมครูเพื่อขยายผลการบ้านที่โรงเรียนวัฒนาชัยนาท โรงเรียนอนุบาลฟ้าใส และโรงเรียนอนุบาลชลบุรี และติดตามผล

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบ้านที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับเด็ก สามารถทำให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับเด็กทางการศึกษาสูงขึ้น และพบว่ามีผลดีต่อการเรียนรู้ของเด็ก ความสัมพันธ์ของเด็กและผู้ปกครอง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับครู ซึ่งสามารถสรุปได้ว่ารูปแบบการบ้านแบบมีส่วนร่วมนี้ ยังเป็นเครื่องมือทางการศึกษาที่สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับผู้ปกครอง และบ้านกับโรงเรียนได้อีกด้วย

Parent's Participative Homework Model for Young Children

Assoc. Prof. Kulaya Tantiphlachiva, Ph.D.
ECE Department, Faculty of Education SWU.

Abstracts

Parent involvement in early childhood education is crucial to the success of student in schools. Several research studies review the effect of parent involvement on children, teachers and schools in the positive ways. In other words, homework is able to be a facilitate media to create parent participation in their children's education.

The purpose of the study was to develop a parent participation in children homework model in terms of research and development. The research procedure consisted of three stages : - a) conducting the homework protocol in the documentary analysis form; b) studying and try-out the homework protocol by as well as experimental research at Watpolmani School in Bangkok, descriptive research at Watanachainart School in Chainart province, as and c) developing the teacher handbook and training course for dissemination the Parent's Participative Homework Model for Young Children and following up the outcome to Watanachainart School, Fasai Kindergarten School and Cholburi Kindergarten School.

Findings were revealed that the Parent's Participative Homework Model increased the number of parent involvement in children homework. Meanwhile it caused the better impacts on student learning performance, children-parent relationship, and the interaction between plarents and teachers. It can be concluded that the Parent Participatiue Homework Model is an educational tool. It not only develops the relationship between children and parents, but also homes and schools.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง "รูปแบบการบ้านที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับเด็ก" สำเร็จลงได้ด้วยการสนับสนุนและร่วมมือจากสถานศึกษา ผู้บริหาร คณาจารย์และผู้เกี่ยวข้องหลายท่าน ซึ่งผู้วิจัยขอแสดงความขอบคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้อนุมัติงบประมาณรายได้ประจำปีงบประมาณ 2544 เพื่อสนับสนุนการวิจัย และขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์ ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ให้คำชี้แนะเชิงวิจัยที่มีคุณค่า ซึ่งทำให้งานวิจัยนี้บรรลุผลสมความมุ่งหมายทุกประการ

ผู้วิจัยใคร่ขอขอบคุณผู้บริหาร อาจารย์ และผู้ปกครองที่ให้ความอนุเคราะห์และร่วมมือให้ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยได้สำเร็จทุกขั้นตอนอย่างดียิ่งดังนี้

1. อาจารย์พิชญ์ ประเสริฐสินธุ์ เจ้าของโรงเรียนวัฒนาชัยนาท ผู้บริหารโรงเรียน อาจารย์ และผู้ปกครอง โรงเรียนวัฒนาชัยนาท อ. เมือง จ. ชัยนาท
2. อาจารย์นภาภิส ตรีเพ็ชร์ และอาจารย์อารีย์ โลจนาภิวัฒน์ ผู้บริหารโรงเรียน อาจารย์ และผู้ปกครอง โรงเรียนอนุบาลฟ้าใส ต. คูคต อ. เมือง จ. ปทุมธานี
3. อาจารย์ชัยรัตน์ ไมตรี ผู้อำนวยการโรงเรียนชลบุรี อาจารย์อรุณี เกิดศิริ หัวหน้าฝ่ายอนุบาล อาจารย์ และผู้ปกครองโรงเรียนอนุบาลชลบุรี

ในการนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณ อาจารย์นงลักษณ์ เชษฐ์ภักดีจิต วิทยาลัยบรมราชชนนี ชลบุรี ที่ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนการวิจัยเป็นไปด้วยดีสามารถเชื่อมสานต่อเนื่อง ทำให้การวิจัยดำเนินตามแผนของการวิจัยอย่างดียิ่ง

กุลยา ตันติผลาชีวะ

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย	4
	ความสำคัญของการวิจัย	4
	ขอบเขตของการวิจัย	4
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	4
	ตัวแปรที่ศึกษา	5
	นิยามศัพท์เฉพาะ	5
	กรอบแนวคิดในการวิจัย	6
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	38
	การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	38
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	39
	การดำเนินการวิจัย	42
	การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล	46
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	48
5	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	55
	สังเขปความมุ่งหมาย และวิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	55
	สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	55
	อภิปรายผล	56
	ข้อเสนอแนะ	60
บรรณานุกรม		62
ภาคผนวก		67
อภิธานศัพท์		138
ประวัติย่อผู้วิจัย		140

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	พัฒนาการทางภาษาของเด็กก่อนวัยเรียน (3-5 ขวบ)	14
2	ลักษณะของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียน	20
3	แผนการบ้านภาษาสำหรับชั้นอนุบาล 1, 2 และ 3	40
4	จำนวนชุดการบ้านจำแนกตามสาระและชั้นปีอนุบาล	41
5	จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับรูปแบบการบ้านในภาพรวม	49
6	จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับรูปแบบการบ้านด้านภาษา	49
7	จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับรูปแบบการบ้านด้านคณิตศาสตร์	50
8	จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับรูปแบบการบ้านด้านวิทยาศาสตร์	51
9	จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับรูปแบบการบ้านด้านสังคมศึกษา	51
10	จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับรูปแบบการบ้านด้านสร้างเสริมลักษณะนิสัย	52
11	จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับผลของการบ้านที่มีต่อผู้ปกครอง	53
12	จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับผลของการบ้านที่มีต่อเด็ก	53

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ		หน้า
1	กรอบแนวคิดของรูปแบบการบ้านที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับเด็ก	6
2	องค์ประกอบระบบนิเวศน์ตามทฤษฎีครอบครัว	19
3	เป้าหมายและที่มาของรูปแบบการบ้านที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับเด็ก	37

บทที่ 1
บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาปฐมวัยเป็นการศึกษาที่พัฒนามาจากการบริการเพื่อการเลี้ยงดูเด็ก ไปสู่รูปแบบการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบที่เรียกว่าการศึกษาปฐมวัย ประกอบด้วยการดูแลและให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นเด็กอายุแรกเกิดถึง 8 ปี สถานที่บริการการศึกษามีทั้งศูนย์เลี้ยงเด็ก โรงเรียนเด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาล สำหรับการจัดการศึกษาปฐมวัยนี้ทั้งครอบครัวและสถานศึกษาต่างมีส่วนร่วมในการให้การดูแลและการศึกษาแก่เด็ก (Woodill et. al. 1992 : 14 – 15)

ประเทศไทยมีรูปแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยที่ปรากฏเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2433 จากโรงเลี้ยงเด็กและได้รับการพัฒนามาตามลำดับ ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร และคณะ, 2539) ต่อมาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จัดให้การศึกษาปฐมวัยเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่ไม่เป็นการศึกษาภาคบังคับ มีสถานศึกษาอยู่ในรูปของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้แก่ ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ของสถาบันศาสนา หรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เรียกชื่อเป็นอย่างอื่น รวมทั้งโรงเรียนที่จัดการศึกษาปฐมวัย เช่น โรงเรียนอนุบาล จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาเน้นการพัฒนาคนไทยให้เห็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (มาตรา 6) เป็นผู้มีความรู้ คุณธรรม จริยธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ที่ปลูกฝังให้ผู้เรียนรู้จักพึ่งตนเอง ใฝ่รู้ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง และในการนี้ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้วย (มาตรา 8)

การมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน เป็นกระบวนทัศน์ของการศึกษาปฐมวัย โดยครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะของการเชื่อมฐานข้อมูล และการปฏิบัติร่วมกันระหว่างบ้านและโรงเรียน เปสตาลอสซี่ (Pestalozzi : 1746 – 18277) ให้ความสำคัญกับครอบครัวมาก และเชื่อว่าแม่เป็นครูที่ดีที่สุดของเด็ก เพราะครอบครัวเป็นส่วนแรกของการสนองตอบความต้องการของเด็ก การที่ครอบครัวเข้าถึงปัญหาของตนทั้งด้านสุขภาพ ความเป็นครอบครัว มีความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก และวิธีการให้การศึกษาเด็กแบบองค์รวม ย่อมหมายถึงการพัฒนาเด็กไปด้วย (Morrison, 2000 : 31 – 32) พ่อแม่ผู้ปกครองนับเป็นปัจจัยแวดล้อมที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้และพัฒนาการเด็กตามผลการวิจัยของสิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2543) พบว่าปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางจิตภาพอันได้แก่ 1) การกระตุ้นเด็กเกิดการเรียนรู้โดยเปิดโอกาสให้เด็กกระทำด้วยตนเอง 2) พ่อ แม่ และเด็กทำกิจกรรมร่วมกัน 3) พ่อ แม่ จัดกิจกรรมที่น่าสนใจแก่เด็กเป็นครั้งคราว 4) การตอบสนองของแม่ต่อเด็ก และ 5) สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยสำหรับเด็ก มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการของเด็กในทางที่ดีทุกด้าน

เมื่อเด็กต้องเข้าโรงเรียนอนุบาล พ่อแม่ยังคงเป็นบุคคลสำคัญต่อเด็กอย่างต่อเนื่อง สิ่งที่ได้จากการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียน นอกจากเสริมสร้างความเข้าใจที่ดีให้กับผู้ปกครองเกี่ยวกับโรงเรียนแล้วยังเป็นการเชื่อมสานการเรียนระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง การแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้ปกครองทำให้เกิดการเคารพนับถือกัน ความร่วมมือกัน การแบ่งปันความรับผิดชอบ และการลดข้อขัดแย้งระหว่างกันที่สามารถนำไปสู่สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายร่วมกันได้ (Bredekamp and Copple, 1997 : 2) ดังนั้นในภาวะแห่งการปฏิรูปการศึกษาที่มีการปรับเปลี่ยนบทบาทครูและการเรียนการสอนนี้ผู้ปกครองจำเป็นต้องมีส่วนร่วมกับโรงเรียนมากขึ้น อย่างน้อยเพื่อลดความคับข้องใจ และความกังวลของผู้ปกครองเอง

เกี่ยวกับวิธีการสอนเพื่อการเตรียมความพร้อมที่อาจไม่เอื้อประโยชน์แก่เด็ก ผู้ปกครองยังเชื่อว่าการจัดการเรียนการสอนที่ดีต้องทำให้เด็กอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น ปัจจัยส่งเสริมแนวคิดของผู้ปกครองนี้คือ วิธีการคัดเลือกเด็กเข้าเรียนในระดับประถมศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบันทุกระดับชั้นแม้แต่การเข้าเรียนชั้นประถมปีที่ 1 ยังต้องมีการสอบแข่งขันโดยเฉพาะการเข้าโรงเรียนที่มีชื่อเสียง จากแรงกดดันนี้ทำให้ผู้ปกครองไม่เห็นด้วยกับการจัดการศึกษาปฐมวัยแบบเตรียมความพร้อม จึงเป็นความพยายามของโรงเรียนและครูในฐานะผู้จัดการศึกษาที่ต้องทำให้ผู้ปกครองเข้าใจ และให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กปฐมวัย

การเรียนการสอนแบบเตรียมความพร้อมเน้นการส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้พัฒนาเต็มศักยภาพ ไม่สอนอ่านคัดเขียนอย่างที่เคยมีมาก่อน ซึ่งข้อนี้ทำให้เป็นข้อขัดแย้งระหว่างครูและผู้ปกครองทางด้านแนวคิดและวิธีการ ผู้ปกครองส่วนใหญ่เห็นว่าการจัดการศึกษาเด็กต้องเรียนอ่าน คัดเขียน ต้องทำแบบฝึกหัด ต้องมีการบ้าน ในขณะที่ครูและโรงเรียนเน้นการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาศักยภาพของเด็กด้วยการทำกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและความสามารถช่วยเหลือดูแลตัวเองตามควรแก่วัยสำหรับเด็ก ทั้งนี้เพื่อ ให้สอดคล้องกับแนวคิดของการปฏิรูปการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ มีการปรับการเรียนการสอนและพัฒนาบทบาทครูให้เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก มีการสอนเน้นเด็กเป็นสำคัญ ซึ่งในการสอนเน้นเด็กเป็นสำคัญนี้ทำให้บทบาทครูต้องเปลี่ยนจากการเป็นแหล่งข้อมูล มาเป็นผู้นำทางและอำนวยความสะดวกแก่เด็กเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ (Ordonez, 1999)

การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นเด็กเป็นสำคัญและการเตรียมความพร้อมให้กับเด็กปฐมวัย มีความหมายครอบคลุมไปถึงการปรับตัวในการเรียนของเด็ก เพื่อให้เข้าเรียนในระบบได้อย่างไม่มีปัญหา ซึ่งทักษะความพร้อมที่เด็กต้องเตรียมมีอย่างน้อย 6 ประการ (Morrison, 1994 : 295 – 296) กล่าวคือ

1. ความพร้อมทางภาษา เด็กปฐมวัยเป็นวัยของการพัฒนาทางภาษา การใช้คำพูด การสนทนา และการสื่อความหมาย สามารถพูดให้ครูและผู้อื่นเข้าใจได้
2. ช่วยเหลือตนเองได้ ทำงานคนเดียวได้
3. สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้โดยไม่ต้องมีคนบอกตลอดเวลา มีความอดทน รู้จักการรอคอย
4. มีความสามารถเข้ากับเพื่อนและผู้ใหญ่ได้
5. มีพื้นฐานประสบการณ์ที่เป็นฐานความรู้ทางวิทยาศาสตร์ สังคม และคณิตศาสตร์
6. มีสุขภาพกายและจิตที่ดี

ความสำเร็จของการศึกษาปฐมวัยดังกล่าว มิได้เกิดขึ้นเฉพาะจากโรงเรียนแต่เพียงอย่างเดียว แต่ต้องสืบสานต่อเนื่องกับผู้ปกครอง ครอบครัว ชุมชน และสิ่งแวดล้อม ซึ่งการศึกษาทุกระดับได้รับแนวคิดการจัดการศึกษาเป็นเช่นเดียวกัน แม้ว่าการศึกษาปฐมวัยจะมิได้เป็นการศึกษาภาคบังคับก็ตาม แนวการจัดการศึกษาและประสบการณ์การเรียนรู้คงให้เน้นเด็กเป็นสำคัญเช่นเดียวกับการศึกษาระดับอื่น โดยสนับสนุนให้ผู้ปกครองมามีส่วนร่วมกับการจัดการเรียนการสอนแก่เด็กด้วย

โรงเรียนและครูปฐมวัยต่างสร้างสานความสัมพันธ์กับผู้ปกครองในการเรียนของเด็กอย่างสม่ำเสมอ ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม เพื่อให้ผู้ปกครองรับทราบสภาพการเรียนรู้ของเด็กในโรงเรียนและสนับสนุนการเรียนของเด็กที่บ้านด้วย สิ่งแวดล้อมของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับเด็กมาก เด็กปฐมวัยต้องการการดูแล ต้องการโลกแห่งครอบครัว ผู้ปกครองยังเป็นโลกของเด็กที่สำคัญ ดังนั้นการที่ผู้ปกครอง

มีส่วนร่วมในการตัดสินใจทั้งด้านการดูแล และการศึกษากับโรงเรียน เป็นการช่วยส่งเสริมและพัฒนาเด็กอย่างยิ่ง (Bredekamp and Copple, 1997 : 22) ประโยชน์ที่ได้จากการให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับโรงเรียนจะเป็นทางนำไปสู่การพัฒนาคุณค่าความเป็นคนให้กับเด็กอย่างองค์รวม สร้างเสริมให้ผู้ปกครองเข้าใจโรงเรียน หลักสูตร การเรียนการสอน รวมทั้งสื่อการเรียนรู้ของเด็กที่โรงเรียน (Click and Click, 1990 : 323-324)

วิธีการให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน มีอย่างน้อย 4 วิธี คือ 1) ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการทำงานตามความสามารถของผู้ปกครอง 2) ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการศึกษา 3) ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมโดยมุ่งพัฒนาครอบครัว และ 4) ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมตัดสินใจและเข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียน ซึ่งจากการวิจัยพบว่าผู้ปกครองร้อยละ 50.15 สนใจเข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียนมากสุด แต่การร่วมกิจกรรมรับฟังแลกเปลี่ยนความรู้ หรือการปรึกษาผู้ปกครองมีความสนใจน้อยมาก (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2541 : 69) ทั้งที่การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองไม่ว่ารูปแบบใดจะเกิดผลดีทั้งกับเด็ก ครู และผู้ปกครอง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเป็นการช่วยสนับสนุนการศึกษาอย่างมาก (Essa, 1996 : 86-89) แต่ผู้ปกครองให้ความสนใจน้อยมาก ปัญหาที่สำคัญคือ ภาระกิจการประกอบอาชีพและความจำเป็นของผู้ปกครอง ทางหนึ่งที่จะทำได้คือ การค้นหาสื่อสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียน โดยผู้ปกครองไม่ต้องมาโรงเรียน ครูไม่ต้องไปบ้านเด็ก เด็กจัดการเรียนรู้มีความสุข สนุกกับการเรียน จากแนวคิดนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะหารูปแบบการบ้านสำหรับเด็กที่นอกจากเสริมการเรียนรู้ต่อเนื่อง แล้วต้องให้ผู้ปกครองได้มามีปฏิสัมพันธ์กับโรงเรียนด้านการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยในประเทศไทย ยังไม่มีผู้ใดทำไว้ นอกจากการวิจัยเกี่ยวกับแบบฝึกความพร้อมของ ประพิมโฉม ศรีนนทรียกุล (2530) และ อรสิริ วงศ์ศิริ (2540) ที่บ่งชี้ว่าเนื้อหาของแบบฝึกความพร้อม เน้นการฝึกความสัมพันธ์มือกับสายตาเป็นหลักสำหรับการวิจัยต่างประเทศ พบว่ามีการวิจัยของคูเปอร์ (Hiris Cooper) พบว่าการบ้านเหมาะกับเด็กมัธยมศึกษามากกว่าเด็กเล็ก แต่เห็นด้วยว่าการบ้านมีส่วนในการสร้างเจตคติ หากใช้กับเด็กเล็กระดับประถมศึกษาต้องคำนึงถึงเจตคติต่อโรงเรียนระดับการศึกษาของผู้ปกครอง และปฏิสัมพันธ์ของเด็กกับผู้ปกครองในครอบครัวด้วย (Steinberg, 1990 : 7-8) จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าระยะหลังมีข้อมูลกับการบ้าน บ่งชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ของการบ้าน เช่น ประเทศอังกฤษเห็นชอบกับการให้การบ้านเด็กเพราะเป็นการสร้างนิสัยที่ดีให้กับเด็ก แต่การบ้านนั้นจะต้องใช้เวลาน้อยเฉลี่ยวันละ 15 นาที และเรื่องทำการบ้านต้องไม่ใช่การปรับปรุงการปฏิบัติแต่สามารถใช้สำหรับส่งเสริมความรักในการเรียนรู้และขยายทักษะการค้นคว้าให้กับเด็กด้วย (Paciorek and Munro, 1999 : 87)

จากเอกสารและการวิจัยดังกล่าวประกอบกับแนวคิดของการสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง โดยเฉพาะกับผู้ปกครองที่อ่านออกเขียนได้ การออกแบบการบ้านที่เหมาะสมจะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียนที่ต่อเนื่อง และน่าจะเป็นทางเชื่อมหนึ่งที่สำคัญของการพัฒนาและ ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยให้เต็มศักยภาพ เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกันระหว่างบ้านและโรงเรียน ลักษณะของการบ้านในเบื้องต้นต้องสั้น ง่าย ใช้เวลาน้อย แต่เกิดผลต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย โดยตัวการบ้านสามารถพัฒนาการรู้หนังสือ ที่เป็นการสืบค้นความรู้ทางภาษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และทักษะที่เป็นพื้นฐานของทักษะความรู้ (Vine, 1999) เด็กปฐมวัยสามารถเรียนรู้ภาษา คณิตศาสตร์หรือตัวเลขสำหรับเด็ก ซึ่งไม่จำเป็นว่าครูต้องเป็นผู้สอน ผู้ปกครองก็สามารถเป็นครูสอนภาษา สอนเลขแก่เด็กได้ถ้าผู้ปกครองเข้าใจ (สุมณฑา พรหมบุญ, 2544 : 10-11) ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการบ้านที่ประสานกลไกการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียนจากการทำการบ้านกับเด็ก โดยสาระการบ้านครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับความสามารถทางภาษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา และการสร้างเสริม

ลักษณะนิสัย ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะได้สื่อการสร้างการมีส่วนร่วมด้านการศึกษาระหว่างผู้ปกครองและโรงเรียน ได้แบบฝึกหัดที่ดีสำหรับเด็กและจะเป็นแนวทางสำหรับให้ครูปฐมวัยใช้ในการออกแบบการบ้านสำหรับสถานศึกษาของตนเองได้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนารูปแบบการบ้านที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับเด็กโดยการวิจัยและพัฒนาด้วยการศึกษาและประเมินลักษณะของรูปแบบการบ้าน ผลของการบ้านและวิธีการสร้างการบ้านสำหรับครูที่มีสาระการบ้าน 5 สาระ ได้แก่ ภาษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา และลักษณะนิสัย

ความสำคัญของการวิจัย

การจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กแบบองค์รวม ที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมทั้งทางตรงและทางอ้อม จึงเป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่ต้องหากลวิธีสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างบ้านและโรงเรียนให้เกิดขึ้น ซึ่งการบ้านที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับเด็กจะเป็นสื่อการศึกษาอย่างหนึ่งที่สามารถใช้สร้างสานการมีส่วนร่วมระหว่างบ้านและโรงเรียนทำให้ผู้ปกครองเกิดความใกล้ชิดกับเด็ก เรียนรู้เด็กและเข้าใจโรงเรียนโดยผู้ปกครองได้ร่วมกิจกรรมการศึกษาและการพัฒนาเรียนรู้ของเด็กอย่างต่อเนื่อง โดยไม่ต้องไปโรงเรียนและครูจากโรงเรียนไม่ต้องมาบ้านเพื่อพบผู้ปกครอง เพราะผู้ปกครองได้ร่วมคิดและทำการบ้านกับเด็ก นอกจากนี้รูปแบบการบ้านที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมนี้ สามารถเป็นแนวทางให้แก่ครูในการพัฒนาแบบฝึกหัดหรือการบ้าน ให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและหลักสูตรสถานศึกษาของตน ซึ่งเป็นการสนองตอบนโยบายของรัฐและแผนพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) พ.ศ. 2546 – 2550 ด้านยุทธศาสตร์ทั่วไปเกี่ยวกับบ้านและครอบครัว 2 ประการ คือ 1) การพัฒนาเด็กปฐมวัยอายุ 0 – 5 ปี ให้ใช้บ้านและครอบครัวเป็นฐานในการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม และ 2) ให้ครอบครัวเป็นแกนหลักและมีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิดกับเด็กและโรงเรียนเท่าที่จะเป็นได้และสม่ำเสมอ

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยประชากร 3 กลุ่ม คือ เด็กชั้นอนุบาล ผู้ปกครองเด็กชั้นอนุบาล และครูผู้สอนระดับอนุบาลศึกษา จากโรงเรียนอนุบาลของรัฐและเอกชน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างนี้ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นดังนี้

1. เด็กชั้นอนุบาล ปีการศึกษา 2545 เป็นกลุ่มตัวอย่างในฐานะผู้ทำการบ้าน ประกอบด้วย เด็กชั้นอนุบาลทุกชั้นปี ของโรงเรียนต่อไปนี้

- โรงเรียนวัฒนาชัยนาท อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท
  จำนวน 77 คน
- โรงเรียนอนุบาลฟ้าใส อำเภอคูคต จังหวัดปทุมธานี
  จำนวน 70 คน

- โรงเรียนอนุบาลชลบุรี อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี
  จำนวน 146 คน

2. ผู้ปกครองเด็กชั้นอนุบาลปีการศึกษา 2545 ของโรงเรียนวัฒนาชัยนาท อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท จำนวน 77 คน ในฐานะผู้ประเมินลักษณะการบ้าน

3. ครูผู้สอนชั้นอนุบาลศึกษาที่สนใจเข้าโครงการวิจัย จำนวน 25 คน จำแนกตามโรงเรียนดังนี้

- โรงเรียนวัฒนาชัยนาท 5 คน
- โรงเรียนอนุบาลฟ้าใส 10 คน
- โรงเรียนอนุบาลชลบุรี 10 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ลักษณะของรูปแบบการบ้าน ได้แก่
   - คำชี้แจงผู้ปกครอง
   - ภาพให้เด็กเลือก
   - จำนวนข้อการบ้าน
   - ความยากง่ายของการบ้าน
   - เวลาที่ใช้ในการทำการบ้าน
2. วิธีสร้างการบ้าน
3. ผลของการบ้าน
   - ต่อผู้ปกครอง
   - ต่อเด็ก
   - ต่อครู

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. รูปแบบการบ้านที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วม หมายถึง ลักษณะงานการเรียนรู้ที่ครูสร้างขึ้นและมอบหมายให้เด็กนำกลับไปทำที่บ้าน เพื่อค้นหาคำตอบโดยต้องมีผู้ปกครองเป็นผู้ให้ความร่วมมือและให้การสนับสนุนการทำการบ้านของเด็กในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น อ่านคำถามให้ฟัง ให้คำแนะนำปรึกษา จัดหาอุปกรณ์ตามที่การบ้านกำหนด เป็นต้น โดยมีสาระการบ้าน ดังนี้

การบ้านภาษา หมายถึง งานการเรียนรู้ที่ครูสร้างขึ้นมีเนื้อหาเกี่ยวกับการอ่าน การเขียน การรู้คำศัพท์ พยางค์ และประโยคอย่างง่าย

การบ้านวิทยาศาสตร์ หมายถึง งานการเรียนรู้ที่ครูสร้างขึ้นมีเนื้อหาเกี่ยวกับ พืช สัตว์ กลางวัน กลางคืน ฤดู ธรรมชาติ เวลา และอากาศ

การบ้านคณิตศาสตร์ หมายถึง งานการเรียนรู้ที่ครูสร้างขึ้นมีเนื้อหาเกี่ยวกับการนับตัวเลข เพิ่มลด เปรียบเทียบ จัดพวก มากน้อย

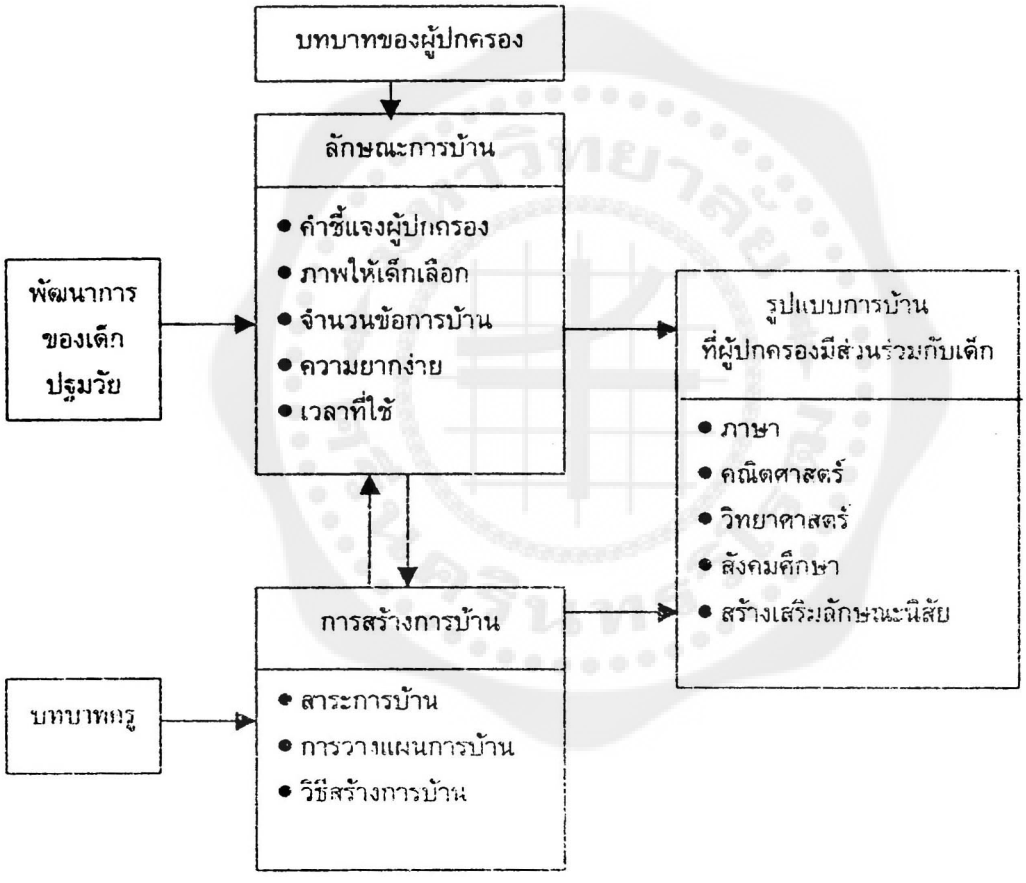
การบ้านสังคมศึกษา หมายถึง งานการเรียนรู้ที่ครูสร้างขึ้นมีเนื้อหาเกี่ยวกับการคมนาคม วัฒนธรรมประเพณี อาชีพ บ้าน ชุมชน

การบ้านสร้างเสริมลักษณะนิสัย หมายถึง งานการเรียนรู้ที่ครูสร้างขึ้นมีเนื้อหาเกี่ยวกับ มารยาท นิสัย การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โภชนาการ การกำจัดขยะ

2. ผู้ปกครอง หมายถึง บิดา มารดา หรือผู้ให้การอบรมเลี้ยงดูและให้อุปการะคุณเด็กที่กำลังเรียนระดับอนุบาลศึกษา ในปีการศึกษา 2545 ของโรงเรียนวัฒนาชัยนาท โรงเรียนอนุบาลฟ้าใส และโรงเรียนอนุบาลชลบุรี

3. เด็ก หมายถึง เด็กปฐมวัยที่กำลังเรียนอยู่ในระดับชั้นอนุบาลศึกษาของโรงเรียนวัฒนาชัยนาท โรงเรียนอนุบาลฟ้าใส และโรงเรียนอนุบาลชลบุรี ปีการศึกษา 2545

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของรูปแบบการบ้านที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับเด็ก

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนารูปแบบการบ้านที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับเด็กเป็นการวิจัยและพัฒนารูปแบบการบ้านสำหรับเด็กปฐมวัยที่สามารถเป็นสื่อสร้างให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับเด็กในการทำการบ้านกับเด็กด้วย การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ 1) การจัดการศึกษาปฐมวัย 2) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียน 3) การบ้านสำหรับเด็ก และ 4) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การจัดการศึกษาปฐมวัย

การศึกษาปฐมวัยเป็นการจัดการศึกษาให้แก่เด็กแรกเกิดถึงอายุ 8 ปี โดยจำแนกกลุ่มผู้เรียนเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเด็กทารก (อายุ 2 ขวบแรก) กลุ่มเด็กเล็ก (อายุ 2 – 4 ขวบ) และกลุ่มเด็กอนุบาลและประถมต้น (อายุ 5 – 8 ขวบ) สำหรับประเทศไทยการศึกษาปฐมวัยหมายถึงการศึกษาที่จัดให้แก่เด็กอายุแรกเกิดถึง 6 ปี

1.1 หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

ประเทศไทยได้จำแนกหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยออกเป็น 3 หลักสูตร ใช้ชื่อเรียกว่าหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ได้แก่

- หลักสูตรก่อนประถมศึกษา แรกเกิด – 1 ปี
- หลักสูตรก่อนประถมศึกษา อายุ 1 – 3 ปี
- หลักสูตรก่อนประถมศึกษา อายุ 3 – 6 ปี

ต่อมาในปี พ.ศ 2546 หลักสูตรก่อนประถมศึกษา อายุ 3 – 6 ปี ได้รับการพัฒนาเป็นหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย อายุ 3 – 5 ปี โดยมีจุดประสงค์ดังนี้

1. ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุขนิสัยที่ดี
2. กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรงใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน
3. มีสุขภาพจิตดี และมีความสุข
4. มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม
5. ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และรักการออกกำลังกาย
6. ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
7. รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและความเป็นไทย
8. อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
9. ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
10. มีความสามารถในการคิด และการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
11. มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
12. มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยโดยทั่วไปเป็นหลักสูตรที่เน้นหรือมุ่งพัฒนาการของเด็ก 10 ด้าน ดังนี้ (Hildebrand, 1991 : 38 – 40)

1. สร้างเสริมการเจริญเติบโตอย่างอิสระ คำว่าอิสระหมายถึง การเปิดโอกาสให้เด็กใช้ความคิด ความสามารถเป็นของตนเอง ผู้ใหญ่เป็นเพียงผู้สนับสนุนเด็กด้วยการให้ประสบการณ์ ให้คำชี้แนะ และให้โอกาสเด็กเรียนรู้ตามต้องการอย่างเหมาะสมด้วยการวางแผนการสอน จัดเตรียมอุปกรณ์และสื่อการสอนที่เอื้อให้เด็กได้เรียนรู้ ได้คิด ได้เลือก ได้ทำด้วยตนเอง ครูดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นการสร้างเสริมให้เด็กพัฒนาได้เต็มศักยภาพ เรียนรู้การช่วยเหลือตนเองอย่างน้อยในกิจวัตรประจำวันและรู้จักการแก้ปัญหา

2. เรียนรู้การแบ่งปันและการให้ความรัก เด็กปฐมวัยเป็นวัยเน้นตนเองเป็นศูนย์กลาง รักตนเอง ครูต้องสอนเด็กให้เรียนรู้การให้ การแบ่งปันและการรักบุคคลอื่นนอกครอบครัว ครูสร้างเด็กให้เรียนรู้การรักผู้อื่นด้วยการให้ความรักแก่เด็ก ทำงานร่วมกับเด็ก สร้างให้เด็กรู้สึกมั่นใจให้เด็กเรียนรู้การเล่นและการทำงานกับเพื่อน เพื่อความเข้าใจการแบ่งปัน

3. เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น เมื่อเด็กต้องออกจากสิ่งแวดล้อมของครอบครัวอยู่ในสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน ครูต้องจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมความรู้สึกที่ดีและมีสุข เด็กควรได้เรียนรู้การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่น สัมพันธภาพระหว่างครูกับเด็กเป็นวิธีการช่วยเหลือเด็กให้เรียนรู้พัฒนาการทางสังคม การควบคุมตนเอง การเข้าเรียนร่วมในชั้นเรียน การทำงานร่วมกับผู้อื่น รวมทั้งเป็นการปูพื้นฐานคุณธรรมให้เด็กมีจิตใจดี มีความอดทน ฝึกหัดนิสัยที่ถูกต้อง มีระเบียบ เป็นคนมองโลกในแง่ดี

4. พัฒนาการควบคุมตนเอง ครูต้องสอนให้เด็กเรียนรู้การควบคุมวินัยในตน รู้จักนำตนเองหรือกำกับตนเองด้วยการอธิบายให้เหตุผล เมื่อเด็กเข้าใจถึงการปฏิบัติที่ถูกต้องพฤติกรรม การควบคุมตนเองของเด็กจะดีขึ้น การจัดประสบการณ์ให้เด็กฝึกตัดสินใจและสร้างความเชื่อมั่นจะช่วยเด็กได้มาก การสอนที่ดีจะไม่ใช้การขู่เด็กเพราะไม่เกิดผลดีต่อการพัฒนาการควบคุมตนเอง นอกจากนี้การสร้างความมั่นใจในตนยังมีผลต่อการสร้างพื้นฐานทางอารมณ์ที่ดี เด็กได้เรียนรู้การควบคุมอารมณ์ซึ่งเป็นการสร้างความฉลาดทางอารมณ์ให้กับเด็ก

5. เรียนรู้บทบาทความเป็นคน เด็กปฐมวัยต้องได้รับการสอนและประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและสังคม ไม่ใช่เฉพาะแต่ครอบครัวของตน เช่น การวางตัวตามบทบาทหน้าที่ทางสังคม การมีส่วนร่วมในการสร้างความสงบและสันติให้กับสังคม การสร้างสังคมที่มีคุณภาพ การอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม และการรักษาประเพณีนิยม

6. การเรียนรู้ที่จะเข้าใจตนเอง ประเด็นนี้สำคัญมากเพราะการเรียนรู้และเข้าใจร่างกายตนเองหมายถึง การสร้างให้เด็กรู้จักการดูแลสุขภาพของตนเอง การป้องกันโรคติดต่อและการออกกำลังกาย แผนการสอนของครูต้องเอื้อต่อการส่งเสริมร่างกายให้แข็งแรง และรู้จักดูแลสุขภาพควบคู่กันไป

7. เรียนรู้พัฒนาทักษะทักษะกล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก การสอนต้องกระตุ้นเด็กให้ใช้ทักษะของกล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก เด็กควรมีกิจกรรมการเคลื่อนไหวร่างกาย การเล่นสนาม รวมทั้งการมีกิจกรรมสร้างสรรค์ ปั้น ติด แปะ ที่เป็นการใช้กล้ามเนื้อเล็กด้วย

8. เรียนรู้และเข้าใจข้อจำกัดของโลกภายนอก การมาโรงเรียนเป็นการขยายโลกของเด็กจากครอบครัวสู่สังคมซึ่งมีเงื่อนไขและความแตกต่างจากบ้าน ครูต้องพัฒนาความเฉลียวฉลาดของเด็กในการเรียนรู้โลกด้วยการกระตุ้นให้เด็กเกิดความอยากเรียนรู้ คิด ใช้เหตุผล ใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อความเข้าใจผู้อื่น เข้าใจสังคมและ สิ่งแวดล้อม แผนการสอนของครูต้องทำให้ครูสอนเด็กให้เข้าใจ มีประสบการณ์ทางสังคมและรู้จักโลก

9. เรียนรู้หนังสือเพื่อเข้าใจโลกใหม่และผู้อื่น ภาษาเป็นสิ่งช่วยเด็กให้รู้หนังสือ รู้สิ่งแวดล้อม เกิดมโนทัศน์ใหม่ ๆ เกิดความคิดใหม่ ๆ ครูต้องสอนให้เด็กรู้จักใช้ภาษาในการสื่อสาร ค้นคว้าเพื่อการเรียนรู้โลกใหม่และผู้อื่นให้มาก ครูต้องวางแผนการสอนการรู้หนังสือให้กับเด็ก ทำให้เด็กอ่านออกเขียนได้ด้วยการพัฒนาให้เต็มศักยภาพตามวัย เด็กอาจเริ่มเรียนจากวาดภาพ เรียนจากคำคุ้น ทดลองจากการฝึกเขียนด้วยตนเอง การเรียนรู้หนังสือของเด็กปฐมวัยเป็นการเรียนรู้ที่จะต้องเข้ามาโดยธรรมชาติของเด็ก ถ้าเด็กมีความพร้อมการเรียนรู้จะเป็นไปอย่างรวดเร็ว

10. พัฒนาความรู้สึกที่ดีต่อโลกภายนอก พ่อแม่และครูเป็นผู้สร้างอัตมโนทัศน์และความรู้สึกที่ดีให้แก่เด็กด้วยการจัดประสบการณ์ที่ดี และมีความสุขทั้งที่บ้านและโรงเรียนโดยเฉพาะสิ่งแวดล้อมจะเป็นตัวกระตุ้นให้เด็กรักโรงเรียนและโลกภายนอก หากสิ่งแวดล้อมดีมีความหมายน่าสนใจ เด็กจะมีความสุขและมีความรู้สึกที่ดีทั้งต่อทั้งตนเองและสังคม

สาระของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยแตกต่างจากการศึกษาระดับอื่นตรงที่สาระของหลักสูตรต้องส่งเสริมพัฒนาการเด็กได้ครอบคลุมทุกด้านตรงกับความต้องการของเด็ก เด็กมีความสุขในการเรียน ในขณะเดียวกันสาระการเรียนรู้นั้นต้องเป็นการวางพื้นฐานความรู้ และเตรียมความพร้อมเพื่ออนาคตของเด็กอย่างน้อย นอกจากเด็กจะได้เรียนรู้การมีเพื่อน เรียนรู้การดูแลตนเอง เรียนรู้การเป็นผู้มีอารมณ์ที่ดีแล้วเด็กต้องมีความเจริญงอกงามทางพุทธิปัญญาด้วยการเรียนรู้ให้คิด รู้จักการใช้เหตุผล สรุปและประมวลในสิ่งที่ต้องการได้ สิ่งที่เด็กได้เรียนรู้ประกอบด้วย (Hildebrand, 1991 : 130) ได้แก่

1. เข้าใจโลกรอบตัว
2. เข้าใจประชาชนและสิ่งต่าง ๆ
3. เข้าใจร่างกายตนเอง การรับความรู้สึกและรู้จักวิธีที่จะดูแล
4. รู้จักที่จะใช้ภาษาและรูปแบบของการสื่อสารที่ชัดเจน
5. รู้จักเลือกและตัดสินใจอย่างอิสระ
6. รู้จักทำสิ่งที่ถูกต้อง สอดคล้องกับค่านิยมท้องถิ่น ชาติ และชุมชนโลก

จากลักษณะสาระหลักสูตรดังกล่าวนี้สำหรับประเทศไทยเน้น 4 สาระสำคัญ คือ 1) เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก 2) เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก 3) ธรรมชาติรอบตัว และ 4) สิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก

1.2 การจัดการเรียนการสอน

วิธีการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยเน้นเด็กเป็นสำคัญ มุ่งการพัฒนาเด็กแบบองค์รวมด้วยการส่งเสริมพัฒนาร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา รวมถึงจริยธรรมเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งรอบตัว สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา (2543 : 8) ได้กำหนดแนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย ดังนี้

1. ส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านของเด็กโดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง
2. จัดให้สอดคล้องกับจิตวิทยาและพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก
3. ยึดเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคล และเปิดโอกาสให้เด็กเป็นผู้ริเริ่มกิจกรรมของตนเองโดยครูเป็นผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวกและเรียนรู้ร่วมกับเด็ก
4. จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และมีบรรยากาศที่อบอุ่นเพื่อให้เด็กมีความสุข

5. จัดกิจกรรมในรูปแบบบูรณาการ โดยคำนึงถึงพัฒนาการทุกด้าน

6. จัดประสบการณ์ให้ตรงกับเด็ก รับรู้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 มีโอกาสสังเกต สำรวจ เล่น ค้นคว้า ทดลองและแก้ปัญหาด้วยตนเอง

7. จัดให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับวัตถุ สิ่งของ กับเด็กและผู้ใหญ่

8. จัดให้มีความสมดุล มีทั้งกิจกรรมที่เด็กริเริ่มและครูริเริ่มกิจกรรมในห้องเรียนและนอกห้องเรียน กิจกรรมที่ต้องเคลื่อนไหวและสงบ

9. จัดให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการเล่นที่หลากหลายทั้งรายบุคคล กลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่

10. จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญกับกระบวนการมากกว่าผลผลิต

11. จัดให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม วัฒนธรรมท้องถิ่นและเอื้อต่อการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

12. จัดกิจกรรมให้เด็กมีจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อส่วนรวม รักธรรมชาติและรักท้องถิ่น

13. จัดให้เด็กมีส่วนร่วมในการวางแผน ลงมือปฏิบัติและบอกผลการปฏิบัติกิจกรรมของตนเองและผู้อื่น

14. จัดประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่องและเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์

15. เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเอง

การจัดการเรียนการสอนสำหรับปฐมวัยศึกษามุ่งพัฒนาเด็กให้สอดคล้องกับพัฒนาการและสร้างเสริมการเรียนรู้สังคม สิ่งแวดล้อมรอบตัว โดยมีผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมเป็นสำคัญ

1.3 สมองกับการเรียนรู้

เด็กวัย 6 ขวบแรกเป็นวัยที่มีความสำคัญต่อการพัฒนา เพราะเป็นวัยที่กำลังมีความเจริญงอกงามของใยสมอง ซึ่งหมายถึงสมรรถภาพของการเรียนรู้ ถ้าเด็กวัยนี้ได้รับการเลี้ยงดูที่ดี มีการสั่งสอนความรู้ที่เหมาะสม เด็กจะสามารถพัฒนาตนแบบองค์รวมได้อย่างเต็มศักยภาพ กล่าวคือ พัฒนากาย ใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้มีความสมบูรณ์เต็มที่ การพัฒนาเด็กปฐมวัยนี้อาจดำเนินการโดยพ่อแม่อย่างเดียว หรือบางครอบครัวอาจส่งเด็กไปสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยหรือโรงเรียน โดยทั้งครูและผู้ปกครองต้องรับผิดชอบร่วมกันในการที่จะสร้างเสริมเด็กของตนให้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพก็ได้

เดิมการเรียนรู้จะได้รับการอธิบายในแง่ของทฤษฎีการเรียนรู้ แต่ในช่วงระยะหลังปี ค.ศ. 1900 เป็นต้นมา ได้มีการอธิบายการเรียนรู้ในแง่ของกลไกทางสมองโดยจำแนกการทำงานของสมองเป็น 2 ซีก กล่าวคือ สมองซีกซ้ายจะทำหน้าที่ด้านภาษา การฟัง ความจำ การวิเคราะห์เหตุผล การจัดลำดับ การคิดคำนวณ สัญลักษณ์ เหตุผลเชิงตรรกและวิทยาศาสตร์ ส่วนสมองซีกขวาจะทำหน้าที่เกี่ยวกับจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ อารมณ์ ความรู้สึกรับรู้ภาพรวม การรับรู้ทางประสาทสัมผัส ไม่มีลำดับก่อนหลัง ศิลป์ สุนทรีย์ ดนตรี มิติสัมพันธ์และการเคลื่อนไหว ลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความถนัดของสมองต่างกันจะมีวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกันด้วย (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2543 : 40 – 41) ด้วยลักษณะการทำงานของสมองที่ต่างกัน ในวงการการศึกษาปัจจุบันได้เน้นการจัดการเรียนการสอนที่สร้างเสริมให้เด็กใช้สมองทั้งสองซีกให้สมดุล ซึ่งต่อมาได้มีการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเสริมการทำงานของสมองทั้ง 2 ซีกไปพร้อมกัน ตัวอย่างเช่น การสอนแบบ 4 MAT การสอนแบบนี้ ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเอง เกิดความเข้าใจโดยเน้นความเป็นเอกัตบุคคลของเด็กและกระบวนการทำงานของสมองที่พัฒนามาจากผลการวิจัยการศึกษาด้านประสาทวิทยา พฤติกรรมศาสตร์ จิตวิทยา ศิลปกรรมและการสร้างสรรค์ (McCarthy,

1985 : 61) นอกจากนี้ในการเรียนที่ดียังได้มีการคำนึงถึงการทำงานของสมองในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ด้วยเพราะความเป็นเลิศทางอารมณ์จะส่งผลให้เด็กประสบผลสำเร็จในชีวิตของเขา และประสบความสำเร็จเนื่องจากไม่มีการลัดวงจรในส่วนของเปลือกสมองนอกใหม่ (Neocortex) และไม่มีการทำลายสมองอันเนื่องจากสารคอร์ทิซอล (Cortisol) (กมลพรรณ ชีวพันธุศรี และโสภา เกริกไกรกุล. 2540 : 30 – 34) การเรียนของเด็กที่พัฒนาสมองสองซีกควบคู่กันจึงเป็นการเรียนอย่างมีความสุข เด็กสนุกกับการทำกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้

1.4 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้

พัฒนาการทางปัญญาเริ่มต้นตั้งแต่เกิดเป็นต้นไป เด็กอายุ 18 เดือนแรก พัฒนาการทางปัญญาเกิดจากการได้สัมผัส การเคลื่อนไหว การตอบสนองสิ่งแวดล้อม เพียงแต่ว่าเด็กยังไม่สามารถสนองตอบด้วยภาษาเท่านั้นเอง แต่เด็กสามารถสร้างหน่วยความรู้ (Schemes) จากสิ่งที่เด็กได้รับและจากกระบวนการปรับตัวของเด็ก (Morrison, 1988 : 110) แต่เมื่อเด็กอายุ 2 – 7 ขวบ พัฒนาการทางปัญญาด้านภาษาของเด็กเป็นไปอย่างรวดเร็ว ยกเว้นการคิดเหตุผลที่เป็นนามธรรมเด็กยังทำไม่ได้ แต่มิได้หมายความว่าเด็กจะคิดไม่เป็น เด็กวัยนี้มีความคิดและการกระทำเป็นของตนเอง การคิดในทุกสิ่งทุกอย่างของเด็กเป็นการคิดด้วยเหตุผลและจุดประสงค์มีการรับรู้ที่ชัดเจน พัฒนาการเหล่านี้เป็นสิ่งที่ผู้ใหญ่จะต้องเข้าใจเพราะการให้ประสบการณ์แก่เด็กและการกระทำของผู้ใหญ่เป็นสิ่งที่เด็กรับรู้และเรียนรู้มาก

เด็กวัย 3 – 5 ขวบ จะมีพัฒนาการทางปัญญาอย่างรวดเร็ว มีความสามารถในการผจญกับโลกภายนอก มีความสามารถในการสื่อสารทางวาจาที่ดีและมีความคิดที่รวดเร็ว พัฒนาการทางภาษาทำให้เด็กสามารถสร้าง รับรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัวได้อย่างดี พิอาเจท์ (Piaget) ได้กล่าวถึงพัฒนาการของสติปัญญาของเด็กช่วง 3 – 5 ขวบว่าเป็นช่วงของพัฒนาการก่อนการสร้างมโนทัศน์ (Preconceptual phase) หรือก่อนปฏิบัติ การพัฒนาการที่สำคัญช่วงนี้คือภาษาและสัญลักษณ์ เด็กสามารถจำแนกระหว่างสัญลักษณ์กับภาษาได้แต่เป็นเพียงการคิดอย่างมีเหตุผลในระดับพื้นฐานไม่สามารถอธิบายแง่มุมในเชิงนามธรรมได้ แต่เด็กจะพัฒนาความคิดด้วยการเล่นสมมติ เลียนแบบ กระทำตามได้คล้ายจริงแต่ไม่เหมือนในความลุ่มลึก เช่น เล่นขายของ จะขายซื้อและทำเท่านั้น ที่เป็นเช่นนี้เพราะในระหว่างช่วงของพัฒนาการอวัยวะส่วนหนึ่งที่มีการเจริญอย่างรวดเร็ว เมื่อเด็กอายุ 5 ขวบ สมองจะเจริญเป็นร้อยละ 75 ของผู้ใหญ่ และเป็นร้อยละ 90 เมื่ออายุ 6 ขวบ พัฒนาการของระบบประสาทที่สำคัญคือ การพัฒนาเยื่อหุ้มรอบใยประสาท (Nerve axon) ซึ่งเรียกว่า Myelinization เข้าสู่สภาพสมบูรณ์ ทำให้การถ่ายทอดกระแสประสาทเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ การให้เด็กหยิบจับ ปั้น ตัดแปะ เพื่อใช้กล้ามเนื้อเล็กเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาใยประสาทที่ดี

ในการสร้างเสริมสติปัญญาให้กับเด็กนั้นจะต้องเข้าใจว่าเด็กทุกคนไม่ใช่อัจฉริยะแต่เด็กทุกคนสามารถพัฒนาสติปัญญาจนถึงขีดสุดของแต่ละบุคคลได้ หลักการที่จะพัฒนาสติปัญญาให้แก่เด็กกระทำได้ดังนี้ (Boulton – Lewis and Catherwood, 1994 : 52 – 53)

•ให้โอกาสเด็กในการแสดงออกถึงความรู้ความเข้าใจประสบการณ์ที่ได้รับด้วยการพูด การวาดภาพ

•ช่วยเด็กให้เกิดความชัดเจนในมโนทัศน์ (Concept) ของประสบการณ์ที่เด็กได้รับด้วยการอธิบายหรือยกตัวอย่าง

•สนับสนุนกำลังใจให้เด็กใช้ภาษาที่เหมาะในการบอกหรืออธิบายข้อมูลต่าง ๆ ที่เด็กต้องการสื่อ

•สร้างใยเชื่อมโยงสารสนเทศที่เป็นพื้นฐานความรู้ของเด็กด้วยการให้เล่านิทาน เพื่อสร้างการเชื่อมโยงความคิด

•กระตุ้นความจำเด็กสั้น ๆ เป็นระยะ ๆ

•กระตุ้นความจำยาวของเด็ก

•เอื้ออำนวยให้เด็กสะท้อนประสบการณ์ที่เด็กพบ เช่น ดูละครแล้วให้เล่าตาม
•ให้โอกาสเด็กในการแก้ปัญหา

การพัฒนาการเรียนรู้ที่นอกจากการให้เด็กเล่นลงมือกระทำแล้ว การกระตุ้นให้เด็กวาดภาพเป็นการเตรียมการเขียนสำหรับเด็กที่นอกจากเป็นการฝึกกล้ามเนื้อเล็กและการประสานสายตา แล้วยังเพิ่มความสามารถในการแสดงความคิดด้วย (NAE. 2002 – 2003 : website) ดังนั้นการสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัยจึงอยู่ที่การใช้พัฒนาการเด็กเป็นฐานบูรณาการกับการใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ที่ถูกต้องกับเด็ก

ทฤษฎีหลักที่สำคัญด้านพุทธิปัญญา คือ ทฤษฎีของพิอาเจท์ พิอาเจท์ (Jean Piaget) ได้กล่าวถึงทฤษฎีพุทธิปัญญา (Cognitive theory) เกี่ยวกับกรอบความรู้ (Schemes) ว่าเกิดจากกระบวนการที่เกิดจากการกระทำ 2 ประการ คือ กระบวนการซึมซับสิ่งใหม่ (Assimilation) ซึ่งเป็นกระบวนการของการนำประสบการณ์ใหม่ไปสู่การเปลี่ยนกรอบความรู้ที่สอดคล้องกับประสบการณ์เดิมที่มีอยู่แล้วซึมซับเป็นความรู้ การจะซึมซับหรือไม่มีขึ้นอยู่กับความเชื่อมที่มีมาก่อนด้วยเหมือนกัน ถ้าหากความรู้ใหม่สัมพันธ์การความรู้เก่าที่มีอยู่แล้วเกิดสมดุล กรอบความรู้เดิมจะรวมความรู้ใหม่ที่ได้รับเข้าไป (Accommodation) ซึ่งในกระบวนการนี้จะพัฒนาไปตามวัยของเด็ก (Longstreet and Shane, 1993 : 135)

พิอาเจท์ได้แบ่งขั้นการเรียนรู้ตามพัฒนาการเป็น 4 ขั้นคือ

1. ขั้นการเคลื่อนไหวและสัมผัส (Sensorimotor stage) เป็นการเรียนรู้ของเด็กแรกเกิดถึง 2 ปี เป็นการเรียนรู้โดยอาศัยการเคลื่อนไหวและสัมผัส

2. ขั้นก่อนปฏิบัติการ (Pre-operational stage) เริ่มจากเด็กอายุ 2 – 7 ปี เป็นวัยที่เริ่มเรียนรู้อย่างมีความคิดและจินตนาการ สามารถถ่ายทอดเป็นคำพูดและการเล่น

3. ขั้นปฏิบัติการแบบรูปธรรม (Concrete – operational stage) อายุ 7 – 11 ปี เป็นขั้นของการคิดอย่างมีเหตุผลและเป็นระบบ

4. ขั้นปฏิบัติการแบบรูปธรรม (Formal operational stage) อายุ 11 – 16 ปี เป็นกระบวนการคิดอย่างต่อเนื่องเป็นรูปธรรม มีเหตุผลและแก้ปัญหาได้

บรูเนอร์ (Jerome S. Bruner) ให้ความเห็นว่ากระบวนการคิดการเรียนรู้ของเด็กเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและความต้องการพัฒนาของตัวเด็กเอง โดยมีลำดับของกระบวนการเรียนรู้ 3 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นสัมผัส (Enactive) เป็นขั้นของการเรียนรู้ได้จากการจับ การเห็น การถูกต้องและการสัมผัส

ขั้นที่ 2 ขั้นคิดจากภาพที่ปรากฏ (Iconic) มีการถ่ายโยงความคิดและจินตนาการ

ขั้นที่ 3 ขั้นสัญลักษณ์ (Symbolic) เป็นขั้นของการคิดที่สามารถถ่ายทอดเป็นภาษา บอกความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ได้

ทฤษฎีของพิอาเจท์และบรูเนอร์มีสอดคล้องกันแง่ของพัฒนาการแต่ใจแง่ของการเรียนการสอนตามทฤษฎีให้ทิศทางแก่ครูมากกว่าในเรื่องของการสอนและการสร้างให้เด็กเรียนรู้

1.5 สาระที่เด็กปฐมวัยสามารถเรียนรู้

การกระตุ้นการเจริญทางพุทธิปัญญาให้กับเด็กปฐมวัยสิ่งแรกคือการสนับสนุนให้เด็กใคร่เรียนรู้ มีพัฒนาทักษะการเรียนรู้ มีเหตุผล สามารถถ่ายโยงความรู้หรือประสบการณ์และสรุปผลได้ด้วยการเรียนรู้เพื่อให้ 1) เข้าใจโลกรอบตัว 2) เข้าใจประชาชนและสิ่งต่าง ๆ 3) เข้าใจร่างกายและความรู้สึกรวมทั้งวิธีการ

ดูแลตนเอง 4) สามารถใช้สัญลักษณ์และภาษาในรูปแบบการสื่อสารได้ 5) เลือกและตัดสินใจเพื่อการเจริญเติบโตอย่างอิสระ และ 6) ทำสิ่งที่ถูกต้องตามค่านิยมของชุมชน ท้องถิ่น ชาติและโลก โดยเฉพาะภาษาสังคมศึกษาและสร้างเสริมลักษณะนิสัย (Hidebrand, 1991 : 230) การเรียนของเด็กปฐมวัยเป็นการเรียนเพื่อการพัฒนาและปูทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับเด็กในการดูแลช่วยเหลือตนเองและเป็นพื้นฐานในอนาคตด้วยการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็ก ซึ่งการเรียนรู้นี้สามารถเกิดได้โดยการลงมือกระทำ การสนทนาและการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ ในวัย 3 ขวบแรกนี้เป็นวัยที่เด็กปฐมวัยควรได้เรียนรู้ภาษาและคณิตศาสตร์หรือตัวเลขสำหรับเด็ก ซึ่งไม่จำเป็นว่าครูต้องเป็นผู้สอน ผู้ปกครองสามารถเป็นครูสอนภาษา สอนเลขได้ การจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครองเกี่ยวกับการสร้างและสนับสนุนการอ่าน การเรียนรู้ภาษาของเด็ก รวมทั้งการสอนทักษะตัวเลขให้กับเด็ก สร้างความคุ้นเคยและการเรียนรู้ตัวเลขกับเด็กได้ (สุมณฑา พรหมบุญ, 2544 : 10 – 11) เด็กสามารถเรียนรู้ในสิ่งที่สอดคล้องกับวัยเด็ก

1.6 การพัฒนาภาษา

ทักษะทางภาษาของเด็กเจริญและพัฒนาอย่างรวดเร็วในช่วงปฐมวัย การรู้คำศัพท์เพิ่มขึ้นใช้ประโยชน์ได้ยาวขึ้น โดยพัฒนาภาษาในช่วงวัยเตาะแตะเด็กจะใช้ภาษาเป็นคำ (holophrases) แทนความหมายประโยค และอายุ 2 – 3 ขวบไปภาษาจะเป็นภาษาโทรเลข (Telegraphic speech) คือได้คำมากขึ้นแต่เป็น 2 คำต่อกัน พัฒนาการภาษานี้จะเพิ่มขึ้นโดยลำดับ (Morrison, 1998 : 197 – 198) การ ส่งเสริมความสามารถทางภาษาควรเริ่มตั้งแต่เด็กปฐมวัย เพราะเด็กในวัย 2 – 7 ปี เป็นวัยที่มีพัฒนาการทางภาษาเจริญงอกงามอย่างรวดเร็ว

เด็กเรียนรู้ภาษามาตามลำดับขั้นพัฒนาการ เริ่มจากร้องไห้ ร้องฮูฮู ทำเสียงทำปากบู ๆ ตั้งแต่วัยทารก แล้วมาเป็น ป่าป๋า มามี๊ หรือ พ่อ แม่ คำว่า ภาษาสามารถให้คำจำกัดความได้ว่า คือ คำพูดของคน การเขียนสัญลักษณ์แทนคำพูดหรือการสื่อสารอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยภาษาจะพัฒนาตามลำดับความงอกงามทางภาษาอยู่ที่ต้องใช้อยู่เสมอ คนที่ใช้ภาษาได้ทั้งการเขียน การอ่าน การพูด และการฟังในระดับสื่อสารได้เรียกว่า รู้หนังสือ (Jackman, 1997 : 50) สำหรับภาษาที่เด็กปฐมวัยใช้เป็นการเรียนรู้เพื่อการสื่อสารขั้นต้น

การสอนภาษาให้แก่เด็กต้องสัมพันธ์กับพัฒนาการทางภาษาตามวัยของเด็กเริ่มจากการสนับสนุนให้เด็กคุ้นเคยกับตัวพยัญชนะก่อนจากนั้นจึงเป็นการช่วยให้เด็กพัฒนาคำศัพท์และมโนทัศน์ การเปิดโอกาสให้เด็กพูดจะพัฒนาภาษาเด็กได้มาก เด็กควรได้พูดคำเก่าและพูดถึงคำใหม่ ศัพท์ใหม่โดยเสริมตามลำดับความสามารถด้วยการสนทนาหรือเล่นเกมคำ อีกสิ่งหนึ่งที่จะช่วยเด็กได้คือการให้เด็กได้พัฒนาภาษาเห็นความสัมพันธ์ของคำหรือมโนทัศน์ เช่น ฤดูหนาว – ต้องเย็น กินเลี้ยง – อาหาร เป็นต้น นอกจากการเรียนรู้คำศัพท์แล้วการฝึกเขียนให้เริ่มจากการเชื่อมอ่านเขียน โดยกระตุ้นให้เด็กวาดภาพเรื่องราวหรือประสบการณ์ของเด็กด้วยการวาดภาพที่นอกจากเป็นการสื่อภาษาเด็กแล้วยังเป็นการฝึกหัดกล้ามเนื้อมือและสายตาด้วย ในขณะเดียวกันยังเป็นการช่วยให้เด็กถ่ายทอดแนวคิดของตนให้ผู้อื่นทราบ (NEA, 2003, website)

การสอนให้เด็กอ่านนั้นนอกจากการเล่านิทานให้เด็กฟังแล้วต้องให้เด็กเล่นออกเสียง เรียนรู้คำศัพท์ดูคำคุ้นด้วย สิ่งหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กก่อนวัยเรียนหรือเด็กอนุบาลรู้จักการอ่านเขียนคือการให้เด็กเรียนรู้ชื่อและปร่างของตัวอักษรด้วยการเรียนจากตัวอักษรที่ง่ายและซ้ำ ๆ เด็กจะจำได้ (CSU : Institute for Education Reform, 2003 ; http://www.csus.edu/ier/reading.html.) การสอนอ่านควรเริ่มตั้งแต่ชั้นอนุบาล สร้างให้เด็กเกิดคุ้นเคยการอ่านด้วยการหยิบจับหนังสือ ฟังนิทาน ผู้ปกครองอ่านให้เด็กฟังด้วยการอ่านเสียงดัง มีการถามทบทวนหรือสนทนาเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน อย่างน้อยได้ตรวจสอบความเข้าใจของเด็กในด้านการอ่าน สำหรับ

การกระตุ้นให้เด็กอ่านเขียนนั้นเป็นสิ่งที่ง่าย เด็กเรียนรู้ได้จากการมองดูผู้ใหญ่เขียนแล้วทำให้เด็กต้องการที่จะเขียนแต่ยังเขียนโย้เย้ ซึ่งส่วนใหญ่จะสื่อเป็นภาพและคำ จากนั้นจึงกระตุ้นเด็กให้เขียนได้เป็นเรื่องราวต่อไป (ERIC Digest, 1994. website) ซึ่งลำดับพัฒนาการเขียนของเด็กปฐมวัยเป็นดังนี้ (Morrow. 1993 : 241)

1. การเขียนโดยผ่านการวาดภาพ ด้วยความสามารถการเขียนของเด็กตามรูปแบบทางภาษาในปฐมวัยมีลำดับตามพัฒนาการของกล้ามเนื้อเล็กด้วยเด็กจะใช้การวาดภาพเป็นการเขียนเพื่อสื่อสาร

2. การเขียนโดยผ่านการขีดเขี่ย เด็กจะทำท่าเขียนเหมือนผู้ใหญ่เริ่มจากซ้ายไปขวาแต่ลายเขียนที่ออกมาคล้ายกับการเขียนหวัด อ่านไม่ออก ขีดเป็นเส้นหยักไปมา

3. การเขียนโดยผ่านรูปแบบคล้ายตัวอักษร เป็นการเขียนคล้ายว่าเด็กเขียนตัวอักษรจริง เริ่มมีเส้นโค้งเส้นตรง แต่ยังไม่เป็นตัวหงิกงอไปมา

4. การเขียนโดยการลอกแบบ เป็นการเขียนด้วยการถ่ายแบบตัวอักษรอย่างที่เด็กเคยเห็น เช่น การคัดลอกตัวอักษรชื่อของตัวเอง ซึ่งลักษณะการเขียนของเด็กในขั้นนี้จะแตกต่างกัน อาจมีตัวยาวตัวป้อมตามความคิดของเด็กเอง

5. การเขียนโดยผ่านการสะกดของตนเอง เด็กปฐมวัยยังไม่รู้จักวิธีการสะกดตามรูปแบบภาษา แต่เด็กจะเขียนคำตามอย่างที่เคยเห็นซึ่งอาจถูกหมดหรือถูกบางส่วน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการคิดสร้างการเขียนของเด็กเอง

6. การเขียนโดยผ่านการสะกดตามแบบแผน เป็นลักษณะการเขียนแบบผู้ใหญ่

ความสามารถในการเขียนของเด็กขึ้นอยู่กับช่วงวัย ในระยะ 2 – 4 ขวบแรกการขีดเขียนยังควบคุมกล้ามเนื้อมือและสายตาไม่ได้ เด็กจะเขียนได้ดีขึ้นบ้างหลังอายุ 4 ขวบไปแล้ว และเริ่มเขียนเป็นรูปแบบเมื่ออายุ 7 ขวบ ลักษณะของพัฒนาการภาษาของเด็กอายุ 3 – 5 ขวบ สรุปได้ดังตารางต่อไปนี้ (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2542 : 112)

ตาราง 1 พัฒนาการทางภาษาของเด็กก่อนวัยเรียน (3 – 5 ขวบ)

อายุ ขวบ	ความเข้าใจ	การพูด	การอ่าน	การเขียน	การฟัง
3	ภาษาง่าย ๆ ที่เป็นรูปธรรม แต่งศัพท์ใหม่ ชอบถาม "ทำไม"	ตอบโต้ได้ ประโยคสั้น ๆ	อ่านแบบจำ	เขียนพยัญชนะตัวโต ๆ	ฟังเสียงต่าง ๆ ฟังนิทาน ตั้งใจฟัง ฟังสั้น
4	เข้าใจภาษาผู้ใหญ่ คำสะแลง คำถามมีเหตุผล เรียนศัพท์ใหม่เร็ว	รู้จักใช้ไวยากรณ์ พูดเองเออเอง	จำตัว พยัญชนะได้ อ่านคำคุ้นได้	เขียนชื่อตัวเองได้ เขียนได้บางตัว	ฟังมากขึ้น ฟังสองต่อสอง ปฏิบัติตาม คำสั่งได้
5	คำพูดยาว ๆ สร้างประโยคได้ จำเรื่องราวได้ เล่นคำคล้องจอง	พูดมาก พูดเปรียบเปรย พูดประโยคยาว รู้คำศัพท์ กว้างขวาง	อ่านได้มากขึ้น เช่น อ่านป้าย ประกาศ พาดหัวข่าว ตัวโต ๆ	เขียนชื่อตัวเองได้ เขียนพยัญชนะ เขียนตัวเลข อาจมีหัวกลับ	ฟังนาน ฟังนิทาน ฟังเพลง

การสอนภาษามีหลายวิธี เด็กวัยนี้มีจินตนาการสูง สามารถเล่าเรื่องต่าง ๆ ตามความคิดของตนเองได้แต่ไม่มีความหมาย ควรให้โอกาสเด็กในการเล่าเรื่องที่เด็กเห็นเด็กรู้ ถ้าผิดผู้ใหญ่ควรอธิบายให้ถูก การพูดการสนทนาจะทำให้เด็กพัฒนาภาษาได้ดี ส่วนเรื่องการเขียนจะไม่เน้นการจับมือแต่ให้เด็กเขียนอย่างอิสระหรือวาดเป็นภาพ ตามหลักการเรียนภาษาโดยเน้นประสบการณ์ (Whole Language Approach) จะเน้นให้การเรียนภาษา คือ การเรียนภาษาต้องควบคู่กันไปทั้งการอ่าน พูด เขียน ฟัง โดยใช้ประสบการณ์เป็นแหล่งการเรียนรู้โดยมีครูเป็นผู้สนับสนุนและเป็นตัวอย่าง เด็กตัดสินใจภาษาและพิจารณาการใช้ภาษาด้วยตนเอง (Goodman, 1986 : 26)

1.7 ทักษะพื้นฐานคณิตศาสตร์

คณิตศาสตร์เป็นส่วนสัมพันธ์กับชีวิตมนุษย์มาตั้งแต่แรกเกิดนับจากการไขว่คว้าของเด็ก เด็กจะมีการวาดภาพและกะระยะภายในจิตใจด้วยการที่จะสัมผัสใบหน้าผู้เลี้ยง พฤติกรรมนี้ในแง่ทฤษฎีเชื่อว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนคณิตศาสตร์ของเด็ก เด็กปฐมวัยสามารถเรียนคณิตศาสตร์ด้วยการสัมผัสและลงมือปฏิบัติกับวัตถุ ซึ่งในกระบวนการเรียนรู้ครูมีบทบาทสำคัญในการสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อม และกระตุ้นเร้าการเรียนรู้คณิตศาสตร์ให้กับเด็ก และช่วยเด็กเมื่อเกิดมีปัญหาการเรียนรู้ เด็กสามารถเรียนคณิตศาสตร์โดยผ่านความหมายธรรมชาติและประสบการณ์ที่ลงมือปฏิบัติ ซึ่งการเข้าถึงสิ่งนี้จะทำให้เด็กเกิดเข้าใจคณิตศาสตร์ในระดับสูงขึ้น (http://ecrp.uiuc.edu/v4nl/kisova.html.2002)

จุดประสงค์ของการสอนคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยได้แก่ (เยาวพา เดชะคุปต์, 2528 : 71)

1. เกิดความคิดรวบยอดในเรื่องคณิตศาสตร์
2. มีความสามารถในการแก้ปัญหา
3. มีทักษะในการคิดและคำนวณ
4. สร้างบรรยากาศในการคิดสร้างสรรค์
5. ส่งเสริมความเป็นเอกัตบุคคลในตัวเด็ก

ทักษะพื้นฐานคณิตศาสตร์ที่เด็กปฐมวัยควรเรียนอย่างน้อยมี 10 เรื่อง ดังนี้ (สำนักงานการศึกษาเอกชน และสำนักงานการประถมศึกษา, 2534)

1. การนับเลข
2. การรู้ค่าจำนวน
3. รูปทรงเรขาคณิต
4. การเรียงลำดับ
5. การจัดกลุ่ม
6. การเปรียบเทียบจัดประเภทหมวดหมู่
7. การเพิ่มการลดหลักหน่วย
8. การรู้ตำแหน่ง
9. การรู้เวลา
10. การบอกอุณหภูมิ

เด็กเรียนคณิตศาสตร์ได้ง่ายจากประสบการณ์แวดล้อมอย่างน้อยเป็นการเปรียบเทียบใหญ่เล็ก สั้นยาว มากน้อย เด็กจะเรียนรู้คณิตศาสตร์ได้ง่ายมากจากการเล่นขายของ การเล่นเกม และการเรียนที่ต้องใช้การชั่ง ตวงวัด กับครู

1.8 ทักษะพื้นฐานวิทยาศาสตร์

การเรียนรู้สิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กและธรรมชาติเป็นสาระหลักสำหรับเด็กปฐมวัยในการเรียนรู้ ดร.ดินา สตาเคิล (Dina Stachel) ของมหาวิทยาลัยเทอาวีพ ประเทศอิสราเอล ได้พัฒนาโปรแกรมมาทาลขึ้น เพื่อใช้ในการสอนวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยโดยเน้นให้เด็กมีความสนุกกับการเรียน รู้จักสร้างสรรค์และคิดสร้างสรรค์ สาระวิทยาศาสตร์ที่เด็กเรียนจำแนกเป็น 5 หน่วย ดังนี้ (สตาเคิล. 2542 : 12)

หน่วยที่ 1 การสังเกตโลกรอบตัว

หน่วยที่ 2 การรับรู้ทางประสาทสัมผัสและการเรียนรู้

หน่วยที่ 3 รูปทรงและสิ่งที่เกี่ยวข้อง

หน่วยที่ 4 การจัดหมู่และการจำแนกประเภท

ทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย ได้แก่ ทักษะการสังเกต การจำแนกประเภท การสื่อความหมายและทักษะการลงความเห็น ซึ่งมีความสำคัญสำหรับเด็กปฐมวัยที่ต้องใช้ในการทำกิจกรรมทางวิทยาศาสตร์ โดยสาระที่เรียนได้เน้นถึงสาระสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก เด็กสามารถเรียนรู้วิทยาศาสตร์รอบตัวได้ หากครูจัดสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับเด็กเพราะสาระวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยคือการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมรอบตัวของเด็กเอง

1.9 ความรู้ทางสังคมศึกษา

มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ต้องมีปฏิสัมพันธ์การเรียนรู้ที่จะเข้าใจกัน ช่วยกันและมีส่วนร่วมกันและกัน การเรียนรู้ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยเป็นการเรียนเพื่อให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รู้จักข้อมูลเกี่ยวกับสังคมและการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เพราะช่วยให้เด็กคิดประยุกต์ความเป็นบุคคล พฤติกรรมทางสังคมอย่างมีความหมายด้วยการใช้ความรู้และทักษะทางสังคมได้เหมาะสม (Gordon and Browne, 1985 : 346)

สาระทางสังคมศึกษาที่เด็กปฐมวัยควรได้เรียนรู้ประกอบด้วย (หรรษา นิลวิเชียร, 2534 : 159 – 164)

1. การเรียนรู้เกี่ยวกับตัวเอง ได้แก่ การเรียนรู้บทบาทของเพศ ร่างกายของตน การใช้กลไกของร่างกาย การรับรู้ตนเอง และอารมณ์ตน รวมถึงการรู้จักชื่อ

2. การเรียนรู้เกี่ยวกับผู้อื่น เป็นการเรียนรู้เพื่อการสื่อสาร การแบ่งปันและการให้ความร่วมมือกับผู้อื่น

3. การเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม ศิลปะ กฎของกลุ่ม หน่วยของสังคม และความเหมือนของความต้องการ

การเรียนรู้ทางสังคมนี้เป็นการสร้างให้เด็กรู้จักตนเอง การร่วมมือกับบุคคลอื่นในอันที่จะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การจัดการเรียนรู้ทางสังคมครูสามารถทำได้ด้วยการจัดกิจกรรมให้เด็กแสดงความคิด ความรู้สึก เด็กสามารถเรียนรู้ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม รู้จักมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม พืชและสัตว์ด้วย หากกิจกรรมเปิดกว้างต่อการเรียนรู้ของเด็ก (Fortson and Reiff, 1995 : 280)

1.10 การสร้างเสริมลักษณะนิสัย

หลักสูตรระดับก่อนประถมศึกษา พ.ศ. 2540 ได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กอายุ 3 – 6 ปี ไว้ดังนี้

1. มีสุขภาพดี เจริญเติบโตตามวัยและมีพฤติกรรมอนามัยที่เหมาะสม

2. ใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน

3. ร่าเริง แจ่มใส มีความสุข และความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น

4. มีคุณธรรมและจริยธรรม มีวินัยในตนเอง และมีความรับผิดชอบ

5. ช่วยเหลือตนเองให้เหมาะสมกับสภาพและวัย

6. อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

7. รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมในท้องถิ่น และความเป็นไทย

8. ใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย

9. มีความสามารถในการคิด การแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัยและมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ

10. มีจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์สำหรับเด็กจะปรากฏในแง่ของบุคคลคือตัวเด็กเองและต่อสังคม ซึ่งหมายถึงการปฏิบัติต่อผู้อื่น ซึ่งในการเตรียมความพร้อมด้านลักษณะนิสัยให้แก่เด็กปฐมวัยควรมีขอบข่ายครอบคลุม 5 ด้าน ได้แก่ สุขนิสัย สังคมนิสัย กิจนิสัย สุนทรียภาพนิสัย และสวัสดินิสัย

1. สุขนิสัย ได้แก่ การบริโภค การรักษาความสะอาดอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย และสิ่งของเครื่องใช้การพักผ่อนนอนหลับและการขับถ่าย

2. สังคมนิสัย ได้แก่ การมีสัมมาคารวะการมีระเบียบวินัยในตนเอง การรู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การรู้จักเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของศาสนาและเป็นศาสนิกชนที่ดี

3. กิจนิสัย ได้แก่ ความขยัน อดทน ประหยัด รับผิดชอบ ช่วยเหลือตนเองได้ ไม่รังเกียจงาน มีความเชื่อมั่นในตนเอง ใฝ่รู้

4. สุนทรียภาพนิสัย ได้แก่ การแสดงออกความชื่นชมความสนใจต่อดนตรี วัฒนธรรม และศิลปะทุกประเภท

5. สวัสดินิสัย ได้แก่ การเรียนรู้เพื่อแก้และหรือสร้างนิสัยทางสวัสดิภาพให้ดีขึ้น โดยเฉพาะการป้องกันการเป็นโรค และการป้องกันอุบัติเหตุ

1.11 อิทธิพลของครอบครัวต่อการเรียนรู้ของเด็ก

เด็กจะพัฒนาได้เต็มศักยภาพ มีเจตคติและบุคลิกลักษณะที่ดี สามารถเจริญเติบโตได้เต็มศักยภาพและสามารถอยู่ได้อย่างมีความสุขนั้นจะต้องเริ่มจากคนรอบตัวเด็กเข้าใจและสนใจเด็กเป็นเบื้องต้น โรงเรียนไม่สามารถสนองตอบความต้องการเหล่านี้ได้ ในการพัฒนาเด็กต้องเป็นความร่วมมือกันระหว่างครูและผู้ปกครอง เปสตาลอสซี (Johan Pestalozzi) ให้ความสำคัญกับแม่มาก เขากล่าวว่าเด็กต้องได้รับการศึกษาที่เหมาะสมตามความแตกต่างของเด็กแต่ละคนโดยไม่เน้นกิจกรรมท่องจำ แม่นับเป็นครูคนสำคัญที่สามารถสอนเด็กได้ดี ที่สุดที่บ้าน (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2542 : 26 – 27) ครอบครัวเป็นระบบภายในใกล้ตัวเด็กมีอิทธิพลต่อเด็กทั้งด้านพัฒนาการ การเรียนรู้ และสังคม

เรดิน (Radin, 1982 อ้างถึงใน Seefeldt and Barbour, 1996 : 200 – 201) เชื่อว่ามีกระบวนการ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กและครอบครัวที่มีผลต่อพัฒนาการของเด็กดังนี้

1. ผู้ปกครองมีอิทธิพลต่อเด็กโดยเป็นตัวแบบให้กับเด็ก

2. ผู้ปครองเป็นผู้บอกให้เด็กหรืออธิบายให้เด็กในสิ่งที่พึงกระทำและไม่กระทำ

3. ผู้ปกครองเป็นผู้กำหนดกฎของบ้าน ซึ่งหมายถึงการกำหนดพฤติกรรมที่ต้องการ
4. ผู้ปกครองใช้ระบบให้รางวัลและลงโทษ
5. ผู้ปกครองใช้เทคนิคตรงการกระทำของเด็กให้อาย หรือผิด หรือให้เหตุผล
6. ผู้ปกครองเป็นอิทธิพลสิ่งแวดล้อมมากปัญหา

ครอบครัวเป็นปัจจัยอิทธิพลสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็ก แม้ว่าการศึกษาเป็นกลไกการพัฒนาเด็กสู่การเรียนรู้ที่ถูกต้อง แต่เด็กเป็นมวลแห่งองค์รวมที่ประกอบด้วย การมีร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และปัญญา เด็กต้องได้รับการดูแลอย่างครอบคลุมพัฒนาการในทุกด้าน พันธุกรรมเป็นส่วนหนึ่งของการเจริญงอกงามและพัฒนาการเด็ก แต่สิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะการเลี้ยงดูที่เด็กได้รับเป็นอีกส่วนหนึ่งของการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่สำคัญด้วย (Atkinson, et. al. 1990 : 7) พ่อแม่เป็นคนสำคัญของเด็กมากทั้งร่างกายและจิตใจและเป็นครูคนแรกของเด็กที่เด็กจะได้เรียนรู้ เจริญเติบโตและมีพัฒนาการเต็มวัย ครอบครัวนับเป็นแหล่งอิทธิพลด้านการดูแลและให้การศึกษาแก่เด็ก เป็นหน่วยสร้างเสริมสังคมเด็กในระยะเริ่มต้น (Powell, 1990 : 4 – 5) ผู้ปกครองเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งในฐานะของผู้เลี้ยงดู ผู้ส่งเสริมพัฒนาการและให้การศึกษาแก่เด็ก เด็กเติบโตขึ้นจะเป็นอย่างไรเกิดจากการเลี้ยงดูของครอบครัวให้เป็นอย่างนั้น เด็กสามารถเรียนรู้ได้ถ้าได้รับความสนใจและเข้าใจจากผู้ปกครองที่เหมาะสมเพราะผู้ปกครองเป็นองค์ประกอบ เป็นระบบนิเวศน์ของเด็ก ซึ่งบรอนเฟนเบรนเนอร์ (Bronfenbrenner, 1986) ได้จำแนกระบบนิเวศครอบครัวนี้ว่าประกอบด้วยระบบย่อย 4 ระบบ กล่าวคือ (Essa, 1996 : 70)

ระบบจุลภาค (Microsystems) ระบบจุลภาคเป็นระบบที่เกี่ยวข้องใกล้ตัวเด็กที่สุด เด็กใช้เวลาด้วยมากที่สุดเป็นระบบศูนย์กลาประกอบด้วยครอบครัว โรงเรียน ชั้นเรียน สถานเลี้ยงเด็กกลางวัน สนามเด็กเล่นหรือแม้แต่สภาพงานของผู้ปกครองในแต่ละองค์ประกอบมีระบบย่อยในตัว เช่น โรงเรียนมีครู มีผู้บริหาร มีนักเรียน เป็นต้น ความสำคัญขององค์ประกอบย่อยขององค์ประกอบมีผลโดยตรงกับเด็กอย่างไร

ระบบกลาง (Mesosystem) เป็นระบบเชื่อมสานระหว่างครอบครัวกับสิ่งแวดล้อมโดยรอบได้แก่ เพื่อนบ้านและชุมชน รวมถึงสถานเลี้ยงเด็ก

ระบบนอก (Exosystem) เป็นระบบรอบระบบกลางที่ประกอบด้วยสิ่งแวดล้อมของชุมชนสถานที่ราชการ สื่อสารมวลชน และการปกครองของรัฐ

ระบบมหัพภาค (Macrosystem) เป็นระบบแวดล้อมที่กว้างไกลออกมา เป็นเรื่องของประเทศ ได้แก่ วัฒนธรรม การเมือง เศรษฐกิจ รวมทั้งสังคมโลก

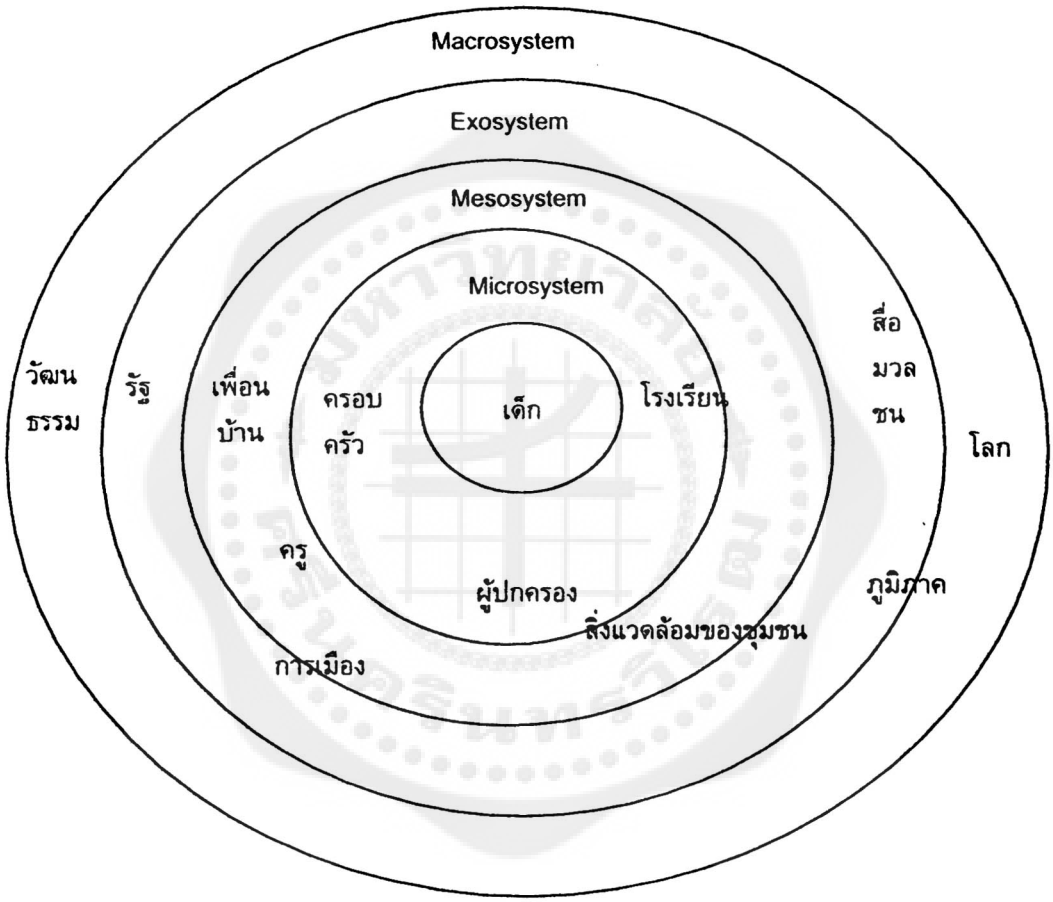
ตามแนวคิดของบรอนเฟนเบรนเนอร์นี้ ครอบครัวและโรงเรียนเกี่ยวข้องโดยตรงกับเด็กและใกล้ตัวเด็กมากที่สุด พฤติกรรมของเด็กเป็นผลผลิตของสิ่งแวดล้อมที่ประกอบด้วย พ่อแม่ ครูและตัวเด็กเองที่สัมพันธ์กันอยู่ตลอดเวลา (Borich and Tombari : 629) เด็ก ครู ผู้ปกครอง สิ่งแวดล้อมทางสังคมมีการเชื่อมสานกัน พึ่งพากัน มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ซึ่งมีผลต่อพัฒนาการเด็ก ความสัมพันธ์ของระบบย่อยทั้ง 4 เป็นดังภาพที่ 2

2. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียน

หัวใจสำคัญของโรงเรียนในฐานะหน่วยงานที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการดูแลเด็กไม่ว่าจะเป็นสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียนเด็กหรือโรงเรียนอนุบาลคือการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่จะช่วยให้การสอนเด็กแต่ละคนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะครูและผู้ปกครองสามารถเข้าถึงเจตคติของกัน

และกัน และพร้อมที่จะร่วมกันแก้ปัญหาการศึกษา และผลของการศึกษาที่ไม่มีคุณภาพได้เป็นอย่างดี (Hurst, 1991 : 87)

การดูแลที่บ้านและการจัดการศึกษาแก่เด็กปฐมวัยที่โรงเรียนเป็นสิ่งที่ต้องเชื่อมสานกันระหว่างบ้านและโรงเรียน การปฏิบัติของครูและความรับผิดชอบของพ่อแม่ไม่ได้ตัดขาดจากกัน ทั้งนี้เพราะมีเป้าหมายอย่างเดียวกันคือการดูแลและให้การศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยสานแนวปฏิบัติและวิธีการเรียนรู้สำหรับพัฒนาเด็กจากบ้านมาโรงเรียนและจากโรงเรียนสู่บ้าน ผู้ปกครองเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับนิสัย ความเป็นอยู่และ

ภาพที่ 2 องค์ประกอบระบบนิเวศน์ตามทฤษฎีครอบครัว

พฤติกรรมเด็กที่บ้าน ส่วนครูเป็นผู้ให้ข้อมูลพฤติกรรมเด็กที่โรงเรียน และการเรียนของเด็กแก่ผู้ปกครองเพื่อให้รู้เรื่องกันทั้งสองฝ่าย หากมีปัญหาใดจะได้ร่วมกันแก้ปัญหาได้ตรงประเด็น ประโยชน์ที่ได้จะเกิดขึ้นกับเด็ก ข้อสำคัญเด็กไม่คับข้องใจหรือสับสนจากการสอนของครูหรือจากพ่อแม่ พ่อแม่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการให้การศึกษาแก่ลูกนับแต่วัยทารก ลักษณะการสอนของพ่อแม่จะเป็นการสอนแบบไม่เป็นทางการเป็นไปตามธรรมชาติ วิธีการที่พ่อแม่ปฏิบัติต่อลูกส่งผลการเรียนรู้ด้านกายภาพ ด้านสังคมและด้านการให้เหตุผล (หรรษา นิลวิเชียร. 2534 : 235) การให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในโรงเรียนนั้นครูและบุคลากรในโรงเรียนควรเปิดกว้างและให้การยอมรับรวมทั้งพยายามสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครองด้วย การที่ผู้ปกครองมีสัมพันธภาพ

ที่ดีกับครู มีการแลกเปลี่ยนข่าวสารซึ่งกันและกันแล้วยังทำให้ผู้ปกครองได้ใกล้ชิดกับโรงเรียนมากขึ้นและให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเด็กนักเรียนและความก้าวหน้าทางการศึกษา

ครอบครัวเป็นส่วนแรกของการตอบสนองความต้องการของเด็ก การช่วยให้ครอบครัวเข้าถึงปัญหาของตนทั้งด้านสุขภาพ การเป็นครอบครัว มีความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กและรู้วิธีการให้การศึกษาแก่เด็กแบบองค์รวมย่อมหมายถึงการพัฒนาเด็กไปด้วย (Morrison, 2000 : 31 – 34) เด็กจะเรียนรู้ได้ดีเมื่อมีความพร้อมทางจิตใจหลังจากที่มีการศึกษาเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์แล้วพบว่าการเรียนในภาวะอารมณ์ดีจะทำให้เด็กเรียนรู้สูง ในการนี้พ่อแม่และครูมีบทบาทต่อการเรียนรู้ของเด็กแตกต่างกัน บ้านจะเป็นที่ผ่อนคลายและความรักและการเรียนอย่างไม่เป็นทางการ แต่กับครูในสถานพัฒนาเด็กเล็กหรือโรงเรียนอนุบาล เด็กจะอยู่ในสิ่งแวดล้อมของการเรียนรู้จากเพื่อนและมีปฏิสัมพันธ์

2.1 ลักษณะของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียน

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียนจำแนกเป็น 4 ลักษณะ คือ

1. ผู้ปกครองเป็นเพียงผู้รับข่าวสาร
2. ผู้ปกครองเป็นผู้เรียน
3. ผู้ปกครองเป็นครู และ
4. ผู้ปกครองเป็นผู้ร่วมวินิจฉัยสั่งการ (Borick and Tombair, 1995 : 631)

ลักษณะของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองอยู่ใน 2 ลักษณะ คือ ในฐานะของผู้รับกับในฐานะของผู้ปฏิบัติ ซึ่งในลักษณะกิจกรรมจะแตกต่างกัน ดังตัวอย่างที่แสดงในตาราง 2

ตาราง 2 ลักษณะของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียน

ผู้ปกครองเป็นผู้รับข่าวสาร	**ผู้ปกครองเป็นผู้เรียน**	**ผู้ปกครองเป็นครู**	**ผู้ปกครองเป็นผู้วินิจฉัยสั่งการ**
ในฐานะผู้รับ ←	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง		→ ในฐานะผู้ปฏิบัติ
การประชุมปรึกษาครูและผู้ปกครอง	การฝึกทักษะเป็นผู้ปกครอง	อาสาสมัครงานบ้าน	สมาคมครูผู้ปกครอง
การประชุมปรึกษากลุ่ม	เรียนทักษะการสอน	งานธุรการ	ที่ปรึกษาสภานักเรียน
รับจดหมาย	เรียนภาษา	การพัฒนาสื่ออุปกรณ์	ที่ปรึกษาสภาผู้ปกครอง
จดหมายข่าว	เรียนหลักสูตรพิเศษ	เป็นผู้ช่วยครู	เป็นสมาชิกทีมการ
สื่อเสียงตามสาย	สำหรับผู้ปกครอง	ร่วมประเมินผล	จัดการ
ต้อนรับครูมาเยี่ยมบ้าน		เป็นวิทยากร	
ไปเยี่ยมโรงเรียน			
กิจกรรมพิเศษที่โรงเรียน			

ที่มา ปรับมาจากกลไกการเชื่อมสานโรงเรียนและครอบครัว (Borick and Tombari, 1995 : 631)

คุณภาพของโรงเรียนปฐมวัยจะได้ดีต้องมีผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการกับเด็ก โรงเรียนไม่สามารถสอนโดยแยกเด็กออกจากครอบครัว เด็กควรได้เรียนรู้ร่วมกันทั้งทางโรงเรียนและผู้ปกครอง การที่โรงเรียนทำให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมได้จะมีประโยชน์มาก สิ่งที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง คือ คุณค่าของความสัมพันธ์ของผู้ปกครองกับโรงเรียนที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ปกครอง นักเรียน และโรงเรียน คือ (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2542 : 23 – 24)

1. ผู้ปกครองและโรงเรียนได้เรียนรู้ซึ่งกันและกันเกี่ยวกับสถานการณ์ทางบ้านและโรงเรียนของเด็กที่ผู้ปกครองสามารถบอกครู ครูสามารถบอกผู้ปกครองที่จะนำไปสู่การพัฒนาเด็กอย่างมีคุณภาพได้ ลดข้อขัดแย้งระหว่างครูและผู้ปกครอง

2. ผู้ปกครองและโรงเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ร่วมกับการพัฒนาเด็ก การสอนเด็กหลักสูตรและการดำเนินการเชิงบริหารงานการศึกษารวมกันระหว่างครูและโรงเรียน

3. โรงเรียนสามารถใช้โอกาสการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียนในการจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครองทั้งทางด้านการเลี้ยงดู พัฒนาการการร่วมแก้ปัญหาเด็กกับการเลี้ยงดูและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการสอนต่อการเรียนของเด็กระหว่างโรงเรียนและบ้านด้วย

2.2 ประโยชน์ที่ได้จากการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

การที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนนอกจากลดข้อขัดแย้งระหว่างบ้านและโรงเรียนแล้วยังสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกันเพราะบางครั้งข้อขัดแย้งระหว่างบ้านและโรงเรียนเกิดจากโรงเรียน มิได้มีการจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมของเด็ก การให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับโรงเรียนเป็นทางแก้ข้อขัดแย้งด้านนี้ที่ดีที่สุด ไม่เพียงแต่เท่านั้นโรงเรียนต้องรักษาการให้สารสนเทศเกี่ยวกับนโยบายและการปฏิรูปของโรงเรียนถึงผู้ปกครองอย่างต่อเนื่องด้วย นอกจากนี้ควรให้ผู้ปกครองได้เข้ามาร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนซึ่งช่วยได้มาก เช่น การหาทุน การร่วมกิจกรรมโรงเรียน การช่วยพิจารณาตัดสินใจเกี่ยวกับโรงเรียน (Fontana, 1995 : 26 – 27) การที่ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน ประโยชน์ที่พึงได้ของแต่ละบุคคลดังนี้ (Feeney, et, al 1991 : 491) สมาชิกครอบครัวได้ประโยชน์จากการเข้ากิจกรรมการมีส่วนร่วมดังนี้

- มีโอกาสได้เรียนรู้วิธีการใหม่ ๆ เกี่ยวกับการแนะนำการเจริญเติบโตและพัฒนาการ
- มีความรู้ความเข้าใจโดยตรงเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ หรือหลักสูตรที่สามารถนำมาประยุกต์ที่บ้านได้
- ได้รับสมรรถนะ ความรู้สึกในการมีสมรรถนะในการมีส่วนร่วมกับโปรแกรมการเรียน

ตัวเด็ก

สิ่งที่เด็กจะได้รับเมื่อสมาชิกครอบครัวเข้ามาร่วมกิจกรรมการมีส่วนร่วมได้แก่

- ได้เห็นบทบาทของสมาชิกครอบครัวที่แตกต่างไปจากบ้าน
- มีความคุ้นเคยกับผู้ใหญ่ที่มีทักษะความรู้สึกและวิธีสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นที่เหนือจากครอบครัวและครู
- มีความสนใจเป็นเอกเทศมากขึ้น
- ได้รับประสบการณ์ที่หลากหลายกว่าในหลักสูตร

ครูผู้สอน

ครูจะมีโอกาสมากถ้าผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้แก่

- มีโอกาสขยายโปรแกรมเพราะมีอัตราการเห็นด้วยสูง
- สามารถเรียนรู้จากข้อความรู้ที่ผู้ปกครองจากความรู้ประสบการณ์ที่ผู้ปกครองนำมาแลกเปลี่ยน
- มีโอกาสได้สังเกตเห็นความสัมพันธ์ของเด็กกับสมาชิกครอบครัว
- มีโอกาสสร้างและพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในแต่ละครอบครัวอย่างมีความหมาย
- มีโอกาสแสดงปฏิสัมพันธ์กับเด็กรายบุคคล

ประโยชน์ที่ได้จากการเข้าร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียนจะเป็นทางนำไปสู่การพัฒนาคุณค่าของความเป็นคนให้กับเด็กอย่างเป็นองค์รวม สร้างเสริมความเข้าใจในโรงเรียน หลักสูตรการเรียนการสอนรวมทั้งสื่อการเรียนรู้ของเด็กที่โรงเรียน (Click and Click, 1990 : 323 – 324)

การเข้ามามีส่วนร่วมเกิดผลดีทั้งกับเด็ก ครูและผู้ปกครองเอง เพราะการที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมกับการศึกษาปฐมวัยเป็นการสนับสนุนและช่วยเหลือกันที่ต้องเกิดขึ้นจากความสมัครใจและความพร้อมของผู้ปกครองซึ่งแตกต่างกัน บางคนมีส่วนร่วมทุกกิจกรรมแต่บางคนเข้าร่วมบางกิจกรรมก็มี การมีผู้ปกครองมีส่วนร่วมเป็นสิ่งจำเป็นเพราะเป็นการช่วยเหลือและการสนับสนุนการศึกษา (Essa. 1996 : 86 – 89) และเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพเพราะครูรู้ข้อมูลของเด็กที่บ้าน ผู้ปกครองรู้ข้อมูลเด็กที่โรงเรียน การแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกันเป็นตัวเชื่อมให้เกิดการพัฒนาและดูแลเด็กเป็นไปอย่างต่อเนื่อง คุณค่าของการทำงานร่วมกันระหว่างครูกับผู้ปกครองมีผลดีต่อผู้ปกครองในแง่ผู้ปกครองได้เรียนรู้แบบของครู เห็นตัวอย่างที่มีประสิทธิภาพจากครู ในขณะเดียวกันผู้ปกครองเกิดโอกาสในการแลกเปลี่ยนปัญหาและความคับข้องใจกับผู้ปกครองด้วยกัน (Gordon and Browne. 1985 : 178 – 179) ผู้ปกครองเปรียบเสมือนแหล่งทรัพยากรบุคคลที่มีค่าที่ครูสามารถนำทักษะความรู้ รวมทั้งการค้นหาสิ่งที่ดีจากชุมชนมาใช้ช่วยให้การศึกษาปฐมวัยมีคุณภาพสูงขึ้น เพราะผู้ปกครองเป็นทั้งผู้ให้ (Supplier) และผู้ลูกค้า (Customer) ซึ่งใจแง่คุณภาพการศึกษาถือว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเป็นส่วนสำคัญ (Arcaro, 1995 : 53) ซึ่งการที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในชั้นเรียนทำให้เด็กภาคภูมิใจ มั่นใจ เมื่อเห็นครูกับผู้ปกครองทำงานร่วมกัน ในขณะเดียวกันครูก็ได้ความรู้เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ของเด็กและผู้ปกครอง นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างความเข้าใจระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครองให้ดีขึ้นด้วย

2.3 วิธีการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองให้ประโยชน์หลากหลายทั้งต่อผู้ปกครอง ครูและเด็ก แต่สิ่งที่ผู้ปกครองไม่ชอบในการมีส่วนร่วมหรือต้องมาโรงเรียนคือความรู้สึกขัดแย้งและอคติของครูที่มีต่อผู้ปกครอง และผูกพันอยู่กับโรงเรียนซึ่งเป็นพิธีการ (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2542) ดังนั้นการจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมต้องให้เป็นไปอย่างสบาย ครูสามารถจัดกิจกรรมที่จะให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมจะได้อย่างน้อย 4 วิธี คือ (Morrison, 2000 : 363 – 364)

วิธีให้มีส่วนร่วมในการทำงาน เป็นวิธีที่มุ่งให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานตามความสามารถของผู้ปกครองเอง เช่น การเป็นผู้ช่วยครู การเป็นพี่เลี้ยงเด็ก การหาทุน การร่วมทำงานธุรการ เป็นต้น การมีส่วนร่วมแบบนี้ผู้ปกครองจะได้ผลประโยชน์ร่วมด้วยและค่อนข้างเป็นเอกเทศ

วิธีให้มีส่วนร่วมโดยเน้นกระบวนการ เป็นการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการศึกษา เป็นผู้ให้แนวคิด เสนอแนะในการจัดการศึกษา เช่น การวางแผนหลักสูตร การคัดเลือกตำรา การวาง

มาตรฐานการทำงาน เป็นต้น วิธีการนี้กำลังแพร่หลายเพราะทั้งผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการตัดสินใจทางการศึกษา

วิธีการมีส่วนร่วมโดยเน้นการพัฒนา เป็นการมีส่วนร่วมที่มุ่งพัฒนาครอบครัวเป็นหลัก ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้ปกครองโดยตรงเพราะผู้ปกครองที่เข้าร่วมจะได้เรียนรู้ และวิธีปฏิบัติที่เป็นการสร้างเสริมครอบครัวการมีส่วนร่วมลักษณะนี้พบในโครงการการรวมมือของโรงเรียนชุมชน โรงเรียน สหกรณ์และโครงการเฮดสตาร์ทของสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

วิธีการมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์ คือการประมวลวิธีการดังกล่าวข้างต้นมาประสานกันโดยเน้นครอบครัวเป็นศูนย์กลางให้ครอบครัวมีทั้งส่วนร่วมในการตัดสินใจและกิจกรรมของโรงเรียน ซึ่งจากการวิจัยพบว่าผู้ปกครองร้อยละ 50.15 สนใจเข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนมากที่สุด ส่วนกิจกรรมรับฟังแลกเปลี่ยนความรู้หรือให้การปรึกษาต้องการน้อยมาก (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2541 : 69)

2.4 กิจกรรมมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

การจัดกิจกรรมเพื่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและโรงเรียนนั้นมีทั้งกิจกรรมที่ผู้ปกครองลงมือปฏิบัติเองจนถึงเป็นผู้รับเพียงข้อมูลข่าวสาร วิธีการที่โรงเรียนจัดกิจกรรมให้ง่ายและสะดวกในการให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม ดังนี้

1. กิจกรรมโรงเรียน ได้แก่ กิจกรรมที่เน้นให้ผู้ปกครองมามีส่วนร่วม โดยทางโรงเรียนเป็นฐานของการจัดกิจกรรม กิจกรรมนี้ได้แก่

- การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อแนะนำโรงเรียน วิธีปฏิบัติและการดำเนินงานของโรงเรียน
- กิจกรรมการศึกษาผู้ใหญ่
- กิจกรรมการฝึกอบรม
- กิจกรรมหารายได้ เช่น เปิดตลาดนิยมไทยเพื่อจัดตั้งกองทุนให้กับโรงเรียน เป็นต้น
- กิจกรรมการแสดงของนักเรียน
- กิจกรรมอื่น ๆ ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นในโอกาสพิเศษต่าง ๆ

2. กิจกรรมสานสัมพันธ์ เป็นกิจกรรมที่เน้นการสร้างความสัมพันธ์และความคุ้นเคยกันในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การสนทนาและการเยี่ยมเยียน กิจกรรมสานสัมพันธ์นี้ได้แก่

การประชุมปรึกษา การประชุมปรึกษาเป็นวิธีการที่ใช้กันมานานในการที่จะทำให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในโรงเรียนเพราะเป็นวิธีที่ช่วยให้ผู้ปกครองมามีส่วนร่วมในการรับข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียนพร้อม ๆ กับการแลกเปลี่ยนความรู้กัน การแก้ปัญหาร่วมกัน นอกจากนี้การจัดประชุมปรึกษาอย่างเป็นทางการจะช่วยให้ผู้ปกครองได้ทราบข้อมูลความก้าวหน้าของเด็กและช่วยให้ผู้ปกครองมองเห็นความมุ่งหวังของโรงเรียนที่มีต่อเด็ก ซึ่งในการประชุมปรึกษาแต่ละครั้งมีจุดประสงค์สำคัญ 2 ประการ คือ

1) สิ่งที่ต้องให้ผู้ปกครองทราบ และ

2) ข้อมูลที่โรงเรียนต้องได้รับจากผู้ปกครอง ซึ่งทั้ง 2 ประการนี้มุ่งสู่การเข้าถึงความต้องการจำเป็นของเด็กเป็นหลัก (Seefeldt and Barbour, 1986 : 211)

การประชุมปรึกษาสำหรับผู้ปกครองเป็นการประชุมที่ครูและสมาชิกครอบครัวจะได้แลกเปลี่ยนข้อมูลและการรับรู้ซึ่งกันและกันที่ลุ่มลึกมากกว่าวิธีอื่น จุดประสงค์ของการประชุมแบบนี้มุ่งเน้นการช่วยเด็กด้านการเจริญเติบโตและการเรียนรู้ที่ดีของเด็ก (Feeney et. al 1991 : 490) วิธีการอาจทำเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่มก็ได้ การทำรายกลุ่มหมายถึงผู้ปกครองต่างมีประเด็นร่วมที่จะสนทนากัน ซึ่งการประชุม

ปรึกษาเป็นกลุ่มนี้สิ่งที่ได้นอกจากความรู้ที่ผู้ปกครองได้รับแล้วยังเป็นโอกาสให้ผู้ปกครองได้พบกับบุคคลอื่นและพัฒนามิตรภาพ (Borick and Tombari, 1995 : 644) เกิดความเข้าใจกัน ได้แบ่งปันสารสนเทศเกี่ยวกับเด็ก มีการรายงานความก้าวหน้าระหว่างครูและผู้ปกครอง เกิดการแก้ปัญหาและสนับสนุนซึ่งกันและกัน (Essa, 1996 : 281) ซึ่งเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีเยี่ยมระหว่างครู ผู้ปกครองและเด็ก ปฏิสัมพันธ์ของครูและผู้ปกครองจะช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่แนบแน่นระหว่างครูและผู้ปกครอง และช่วยให้ผู้ปกครองที่มีปัญหาเรียนรู้และสร้างบทบาทที่ดีให้แก่ผู้ปกครอง การก้าวมาถึงจุดนี้ครูต้องให้ความนับถือผู้ปกครอง เห็นใจ มีความรู้และใช้ทักษะของการสื่อสารที่ดีและประเด็นที่ดี (Olosky in Kaplan, 1992 : 147 – 153)

การประชุมผู้ปกครอง (Parent meeting) เป็นการประชุมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นเพื่อ แนวการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเป็นการประชุมกลุ่มใหญ่ สำหรับผู้ปกครองทั้งหมดที่เปิดให้ผู้ปกครองได้เข้ามาร่วมชุมนุมเพื่อพบปะสังสรรค์ระหว่างกันและกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและรับรู้เรื่องของโรงเรียน การประชุมนี้เป็นวิถีทางที่มีประสิทธิภาพที่จะทำให้สมาชิกครอบครัวเข้าถึงกัน การประชุมนี้นอกจากจะทำให้มีสังคมแล้วจะยังประโยชน์ในให้การศึกษาแก่ผู้ปกครองอย่างเป็นทางการด้วย (Essa. 1996 : 83)

การเยี่ยมบ้าน เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่สร้างสานความสัมพันธ์บ้านและโรงเรียน การเยี่ยมบ้านจะไม่ทำบ่อยนัก อาจเป็นภาคการศึกษาละ 1 ครั้ง หรือ ปีละ 1 ครั้ง ตามความเหมาะสม ปัญหาของการเยี่ยมบ้านอยู่ที่การเยี่ยมบ้านเป็นกิจกรรมที่คุกคามทั้งครูและผู้ปกครองด้วยว่าต่างคนต่างกลัวและเป็นการรบกวนกันและกัน ดังนั้นการเยี่ยมบ้านแต่ละครั้งต้องเป็นความจำเป็นและเห็นชอบร่วมกันว่ามุ่งเพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กเหมือนกันด้วย การตกลงให้มีการเยี่ยมบ้านก่อน

3. กิจกรรมการสื่อสารสนเทศ กิจกรรมนี้จะเน้นการให้ผู้ปกครองเป็นผู้รับข้อมูลเป็นหลัก ส่วนใหญ่เป็นข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน เช่น นโยบายการจัดการเรียนการสอน กิจกรรมของโรงเรียนและกิจกรรมเพื่อให้ผู้ปกครองเห็นภาพรวมของเด็ก นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมสารสนเทศในรูปแบบอื่นอีกได้แก่

- โทรศัพท์สายด่วนเพื่อให้ความรู้แก่ผู้ปกครองที่ต้องการค้นหาคำตอบเร่งด่วนรวมถึงการทำการบ้านด้วย
- จดหมายข่าว เป็นการสื่อสารทางเอกสารเพื่อการให้ข้อมูลแก่ครอบครัวอย่างสม่ำเสมอ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน นโยบายของโรงเรียนและดำเนินงานของโรงเรียน
- โฮมเพจ หน้าความรู้ทางคอมพิวเตอร์ที่ผู้ปกครองสามารถเปิดอ่านได้เมื่อต้องการ
- แผ่นพับข้อมูลโรงเรียนและปฏิทินการศึกษา

4. กิจกรรมการศึกษา เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนเป็นกิจกรรมที่ผู้ปกครองเข้าถึงชั้นเรียนทั้งเป็นผู้สอน เป็นผู้ช่วยครู ตลอดจนถึงเป็นที่ปรึกษาสำหรับ ผู้ปกครองด้วยกัน

5. กิจกรรมบริการ เป็นกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นเพื่อเป็นบริการแก่สังคมและครอบครัว ได้แก่

- ห้องสมุดของเล่น และอุปกรณ์ที่ผู้ปกครองสามารถขอยืมใช้ประโยชน์ได้
- ศูนย์ดูและเด็กทั้งที่เป็นศูนย์บริการเพื่อการดูแลเด็กที่เป็นบริการทั่วไปและบริการเด็กรอกลับบ้าน
- ศูนย์แลกเปลี่ยนสิ่งของที่ผู้ปกครองเหลือใช้
- กิจกรรมสนับสนุนผู้ปกครองอื่น ๆ ตามความต้องการของชุมชน

6. กิจกรรมการตัดสินใจ การตัดสินใจเป็นกิจกรรมของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองระดับสูงที่ผู้ปกครองจะมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการตัดสินใจ และวินิจฉัยสั่งการเกี่ยวข้องกับกิจกรรม ดังนี้

•การวางนโยบายโรงเรียน

•การสรรหาบุคลากรทางการศึกษา

•การพัฒนาการเรียนการสอนและการจัดทำหลักสูตร เป็นต้น

2.5 ลักษณะของการมีส่วนร่วม

ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ปกครองและครูนั้นจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อทั้งทางบ้านและโรงเรียนมีการติดต่อประสานสัมพันธ์กันอยู่ตลอดเวลา โดยคำนึงถึงความสำเร็จและพัฒนาการที่พึงประสงค์ของเด็กเป็นสำคัญ หากแต่สภาพความพร้อมของโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนในแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน ดังนั้นกิจกรรมที่จะเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ปกครองและครูจึงย่อมแตกต่างกันไป โดยทั้งผู้ปกครองและครูสามารถเลือกกิจกรรมที่จะดำเนินการร่วมกันได้ตามความเหมาะสม (พัชรี สวนแก้ว. 2536 : 73) ลักษณะของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียน จำแนกตามภาระกิจได้ 4 ด้าน ดังนี้

1. ส่วนร่วมในการบริหาร เป็นการมีส่วนของผู้ปกครองกับกิจกรรมของโรงเรียนในด้านบริหาร เช่น การจัดวางนโยบายการางแผนงานการศึกษา หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง โรงเรียน และชุมชนกับต้องมามีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์ของเด็กและพัฒนาคุณภาพการศึกษา (นภเนตร ธรรมบวร, 2541 : 31)

2. ส่วนร่วมในการศึกษาของเด็ก ผู้ใหญ่ที่บ้านคือครูคนแรกของเด็ก สร้างให้เด็กมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ เนื่องจากการเรียนรู้ของเด็กมิได้ปรากฏเฉพาะแต่ในโรงเรียนเท่านั้นอาจเกิดที่บ้านก็ได้ โดยผู้ปกครองเป็นผู้ถ่ายโยงส่งเสริมให้เกิดความรู้นั้น ๆ ดังนั้นนักการศึกษาปฐมวัยจึงต้องตระหนักถึงการหาวิธีการที่จะผูกความสัมพันธ์เด็กและบ้าน โดยมิใช่เพียงแต่ให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมที่โรงเรียนเท่านั้น แต่ต้องเป็นงานที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียน (Seefeldt and Babour, 1986 : 209)

กิจกรรมของการมีส่วนร่วมทางการศึกษาของผู้ปกครอง (NEA, 2002 – 2003, website) ได้แก่

- การอ่านหนังสือให้เด็กฟัง
- การตรวจการบ้านทุกคืน
- การอภิปรายความก้าวหน้าของเด็กกับครู
- การออกเสียงเลือกตั้งในผู้บริหารโรงเรียน
- การช่วยโรงเรียนวางมาตรฐานวิชาการ
- การจำกัดการดูทีวีตอนกลางคืน
- เป็นปากเสียงทางการศึกษาให้กับชุมชน

3. ส่วนร่วมในกิจกรรมสังคม เป็นส่วนร่วมของผู้ปกครองในภาระกิจต่าง ๆ ที่โรงเรียนเชิญให้เข้าร่วม เช่น กิจกรรมการศึกษาสำหรับผู้ปกครอง กิจกรรมการประชุมโรงเรียน เป็นต้น

4. ส่วนร่วมในการศึกษาสำหรับผู้ปกครอง หมายถึง การเข้าร่วมกิจกรรมการฝึกอบรมสำหรับผู้ปกครอง การประชุมปฐมนิเทศ รวมทั้งการเกี่ยวข้องกับการให้ข้อมูลทางการศึกษาแก่ผู้ปกครองเพื่อการรับรู้และพัฒนาบทบาทของผู้ปกครอง การเลี้ยงดูเด็ก และการเข้าใจเด็กเพื่อการเป็นผู้ปกครองที่ถูกต้อง

จุดประสงค์ของการให้การศึกษาสำหรับผู้ปกครองนั้นต้องทำให้ผู้ปกครองมีจิตสำนึกในการปฏิบัติตามบทบาทของการเป็นผู้ปกครองให้สูงขึ้น มีอิสระสร้างสรรค์ ปรับปรุงและพัฒนาการดูแลด้วยการตัดสินใจด้วยตนเองที่ดีและมีเหตุผล ซึ่งการที่จะบรรลุถึงเป้าหมายนี้ได้ขึ้นอยู่กับสัมพันธภาพที่ดีของโรงเรียนกับผู้ปกครอง ผู้ปกครองมาส่วนร่วมกับโรงเรียนพร้อมให้ข้อมูลและการตัดสินใจร่วมกัน (Spodek, 1995 : 260)

2.6 บทบาทของผู้ปกครองในการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองทางการศึกษาปฐมวัยมีความสำคัญมากโดยบทบาทของผู้ปกครองในด้านการศึกษาประกอบด้วยภาระกิจดังนี้ (อรุณี หรดาล, 2536 : 55 – 68)

1. ผู้ปกครองมีบทบาทในฐานะผู้ร่วมกิจกรรมในสถานศึกษา กิจกรรมที่สำคัญที่ผู้ปกครองควรหาโอกาสเข้าร่วมกับสถานศึกษาได้แก่ กิจกรรมให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง ผู้ปกครองมีบทบาทของ ผู้ริเริ่มแสดงความคิดเห็น และบทบาทสมาชิกกลุ่มที่ดี เป็นผู้ฟังและผู้ตามที่ดี

2. ผู้ปกครองมีบทบาทในฐานะเสริมสร้างประสบการณ์ให้แก่เด็กที่บ้านและโรงเรียน ได้แก่ การส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน สนทนากับเด็กเกี่ยวกับสิ่งที่เด็กได้เรียนรู้จากโรงเรียน กระตุ้นหรือเตือนให้เด็กทำกิจกรรมตามที่ครูมอบหมาย รวมทั้งคอยแนะนำช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการ เปิดโอกาสให้เด็กได้ช่วยเหลือตนเอง หรืออาจมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานบ้านที่เด็กสามารถทำได้ การส่งเสริมประสบการณ์ให้เด็กที่โรงเรียน ได้แก่ การเป็นผู้ช่วยครูดูแลเด็กขณะทำกิจกรรม การช่วยวางแผนการสอน ช่วยจัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์ และการเป็นวิทยากรพิเศษเพื่อพูดคุยสนทนาเกี่ยวกับอาชีพที่ตนถนัดเพื่อสนองความสนใจและความอยากรู้อยากเห็นของเด็ก

3. ผู้ปกครองมีบทบาทในฐานะผู้ช่วยเหลือและสนับสนุน ได้แก่ การช่วยเหลือในเรื่องของวัสดุสิ่งของ ทรัพย์สิน แรงงาน รวมทั้งการให้คำแนะนำ และการเป็นที่ปรึกษาให้กับผู้บริหารโรงเรียนในเรื่องต่าง ๆ ตามความสามารถ ความเหมาะสมและความถนัด เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาเป็นไปด้วยความเรียบร้อย สามารถที่จะเลือกใช้ความรู้ต่าง ๆ มาจัดสอนให้กับเด็ก เพื่อที่จะให้เด็กมีความพร้อมที่จะก้าวไปสู่การเรียนอย่างมีระบบ

การมีบทบาทในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนโดยตรงเพื่อการทำกิจกรรมกับโรงเรียน ผู้ปกครองจะอยู่ในฐานะต่าง ๆ เพื่อการทำกิจกรรมร่วมกับโรงเรียน ได้แก่

ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ผู้ปกครองบางคนมีความรู้ความสามารถพิเศษเฉพาะด้าน เช่น สถาปนิก วิศวกร ฯลฯ ซึ่งทางโรงเรียนอาจจะเชิญมาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ครูและนักเรียนใน โรงเรียน รวมทั้งผู้ปกครองคนอื่น นอกจากจะเป็นการเพิ่มพูนความรู้แก่เด็กโดยตรงแล้วยังเป็นการเผยแพร่ความรู้และสร้างความสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้ปกครองและครู และระหว่างผู้ปกครองด้วยกัน

อาสาสมัครของโรงเรียน ซึ่งอาจเป็นผู้ปกครองที่ไม่ได้ทำงานทางโรงเรียนขอความร่วมมือให้มาช่วยกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ ของโรงเรียน

ผู้กำหนดวัตถุประสงค์ ในบางครั้งผู้ปกครองจะเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ของโรงเรียน การดำเนินงานโดยเฉพาะโรงเรียนในชุมชนนั้นจะมีการบริหารงานโดยเฉพาะ โรงเรียนมีคณะกรรมซึ่งประกอบไปด้วยบุคลากรในโรงเรียน ผู้นำในท้องถิ่นและตัวแทนของผู้ปกครอง ซึ่งคณะกรรมการเหล่านี้จะเป็นผู้ร่วมกำหนดวัตถุประสงค์ทางการศึกษาอันจะส่งผลต่อเด็กโดยตรง

2.7 ปัญหาการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

การจัดการศึกษาอนุบาลต้องให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด เพราะจะทำให้เด็กอบอุ่นใจ ภาคภูมิใจ และพอใจในการเรียน (บุปผาสวัสดิ์ รัชชตาตะนันท์ (สวัสดิชูโต), 2540 : 8) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในแง่การศึกษา มีกิจกรรมหลากหลายที่ทางโรงเรียนสามารถจัดให้ผู้ปกครองตามความสนใจ อาจเป็นได้ทั้งผู้ช่วยครู ผู้ร่วมวางแผนนโยบาย และผู้ร่วมกิจกรรม (Gordon and Browne, 1985 : 190) มีวิจัยบ่งชี้ว่าเด็กมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้นถ้าผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน และจากโปรแกรม Head start พบว่าผู้ปกครองมีเจตคติที่ดีเกี่ยวกับการศึกษาและเห็นความสำคัญของโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญ และผลนี้ส่งต่อการเรียนที่ดีของเด็ก (Brewer, 1995 : 470 – 471) การสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครองช่วยให้ครูทราบความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อโรงเรียน ความยุ่งยากของผู้ปกครองและการได้แลกเปลี่ยนความรักและการเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับเด็ก (Seefeldt and Barbour, 1986 : 209) แม้ว่าผู้ปกครองและโรงเรียนจะมีความต้องการเช่นเดียวกันคือการดูแลและส่งเสริมพัฒนาเด็กให้เป็นไปอย่างที่ใจต้องการก็ตาม แต่เมื่อโรงเรียนมีโครงการสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครองมาโรงเรียนมักมีปัญหาเรื่องความร่วมมือจากผู้ปกครองเสมอ ผู้ปกครองมักไม่ค่อยมาโรงเรียน

ปัจจัยที่ผู้ปกครองไม่สามารถเข้าร่วมกับโรงเรียนได้ (Whalley and Team, 2001 : 53) ได้แก่

- สถานภาพสมรส
- การประกอบอาชีพ
- ความสามารถทางภาษา
- แรงกดดันของครอบครัว
- ระยะเวลาที่เด็กมาอยู่ที่สถานศึกษาเพียง 1 – 2 ปี
- เคยมีลูกมาอยู่ก่อนแล้ว
- ไม่ชอบการมีส่วนร่วม
- ประสบการณ์ทางการศึกษา
- เป็นครอบครัวที่เคยทำงานในสถานศึกษาปฐมวัยมาก่อน
- มีการเปลี่ยนแปลงในชีวิตครอบครัว (เช่น ป่วย ตั้งครรภ์)
- เด็กมีความต้องการพิเศษหรือมีเด็กอื่นที่ต้องการพิเศษอยู่ที่บ้าน

ปัญหาการมีส่วนร่วมไม่เพียงแต่ปัญหาส่วนตัวเฉพาะผู้ปกครองเท่านั้นส่วนหนึ่งยังสืบเนื่องมาจากมิตรภาพกับครูและโรงเรียนที่ส่งผลให้ผู้ปกครองต้องการ และไม่ต้องการมามีส่วนร่วมกับโรงเรียน

2.8 การสร้างการมีส่วนร่วมบ้านโรงเรียน

การศึกษาปฐมวัยให้แก่เด็กวัย 6 ขวบแรก เป็นการศึกษาที่เน้นการส่งเสริมการจริญเติบโตและพัฒนาการรวมทั้งการสร้างเสริมการเรียนรู้ ซึ่งหมายความว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นความต่อเนื่องจากบ้านสู่โรงเรียนและโรงเรียนสู่บ้าน การร่วมมือประสานงานกันระหว่างบ้านและโรงเรียนจึงมีความหมายมาก ครอบครัวเหมือนงานการศึกษาเพราะครอบครัวเป็นแหล่งสถานศึกษาแรกของคน พ่อแม่คือครูคนแรกของเด็ก ครูและ ผู้ปกครองต้องสื่อสารกันตลอดเวลาเพื่อความเข้าใจตรงกันและพร้อมร่วมมือกันในการจัดการศึกษาให้กับเด็ก ซึ่งการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมีหลายนัย นับจากการเป็นผู้รับสารสนเทศ อาสาสมัครจนถึงเป็นผู้วินิจฉัยสั่งการ

ข้อสำคัญการให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมเริ่มต้นเมื่อครูให้สารสนเทศเกี่ยวกับชนิดของการมีส่วนร่วม ที่สำคัญควรทราบความต้องการจำเป็นของผู้ปกครอง ระดับความสนใจโปรแกรม ข้อจำกัดด้านเวลาและชนิดของกิจกรรมที่ผู้ปกครองสามารถเข้าร่วมได้ ทักษะสำคัญในการทำงานร่วมกับผู้ปกครองประกอบด้วย (Feeney, et. al. 1991 : 482)

1. เข้าใจการเป็นผู้ปกครอง
2. เข้าใจวิธีการสร้างสัมพันธภาพกับครอบครัว
3. รู้วิธีสื่อสารสารสนเทศกับผู้ใหญ่
4. รู้วิธีสนับสนุนครอบครัวในภาวะเครียด

ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในการสร้างการมีส่วนร่วม เพียงแต่ครูเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองสร้างความสัมพันธ์แบบมีส่วนร่วมด้วยการให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมโรงเรียน โดยมีครูเป็นผู้สนับสนุนให้กำลังใจ ประสานงานในการให้ผู้ปกครองร่วมวางแผนและดำเนินกิจกรรมที่โรงเรียน เพราะประโยชน์ที่เกิดขึ้นจะมีทั้งต่อเด็กและต่อผู้ปกครอง (สุมาลี คุ้มชัยสกุล, 2544 : 17)

สิ่งสำคัญที่เป็นพื้นฐานของการทำงานร่วมกับผู้ปกครอง (Gordon and Browne, 1985 : 180)

1. สนับสนุนและให้ผู้ปกครองมีบทบาทในการมีส่วนร่วมรับผิดชอบกับครู ด้วยการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

2. เตรียมผู้ปกครองให้เข้าถึงสิ่งที่คาดหวังว่าเด็กจะได้ประสบการณ์จากโรงเรียน โรงเรียนควรจะต้องมีนโยบายเป็นประจำทุกปี การเตรียมนี้เพื่อให้ผู้ปกครองเข้าใจความรับผิดชอบของตนเองและสิ่งที่โรงเรียนจะกระทำ

3. สร้างเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ปกครองกับเด็ก เพื่อให้เด็กภูมิใจในพ่อแม่ของตน

4. ติดต่อกับผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอเป็นประจำเพื่อเชื่อมสานข้อมูลต่อกัน

5. ให้ความเคารพนับถือแก่ผู้ปกครองทั้งในด้านการกระทำ ความเป็นบุคคล ศาสนา วัฒนธรรม สังคม และเชื้อชาติ

6. ฟังผู้ปกครองพร้อมแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเข้าใจกัน

นอกจากนี้การเสริมให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนได้มากขึ้นคือการให้โอกาสแก่ผู้ปกครองในการจัดตั้งกลุ่มครอบครัวศึกษา รวมถึงการสร้างสานงานหรือชุมชน โดยให้ผู้ปกครองที่สนใจหรือกลุ่มผู้สนใจเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมเฉพาะ เช่น ผู้สูงอายุในการที่จะทำงานร่วมกันเพื่อการสร้างสรรค์ความเข้าใจอันดีต่อสังคม (Epanchin, et. al. 1995 : 91 – 92)

2.9 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน

คุณภาพของโรงเรียนปฐมวัยจะดีได้ต้องมีผู้ปกครองมามีส่วนร่วมในการจัดการกับเด็ก โรงเรียนไม่สามารถสอนโดยแยกเด็กออกจากครอบครัว เด็กควรได้เรียนรู้ร่วมกันทั้งโรงเรียนและผู้ปกครอง การที่โรงเรียนทำให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมได้จะมีประโยชน์กับเด็กมาก มีผู้ปกครองไม่น้อยที่สนใจกิจกรรมในโรงเรียน ครูควรให้โอกาสแก่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม แท้จริงแล้วผู้ปกครองกลัวปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กมาก ผู้ปกครองมีความหวังว่าครูดีคือผู้ที่จะช่วยได้เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นและมีไม่น้อยที่ผู้ปกครองเชื่อว่าครูคือผู้รู้เรื่องเด็กมากที่สุด

ผู้ปกครองหลายคนอาจไม่อยากมาโรงเรียนเพราะการศึกษาน้อยเกรงว่าเมื่อครูเรียกไปพบไม่ทราบว่าจะพูดสิ่งใด ผู้ปกครองประเภทนี้เมื่อโรงเรียนเรียกก็จะไม่มา ในทางตรงกันข้ามผู้ปกครองบางคน

กระตือรือร้นที่จะเข้ามาช่วยโรงเรียน ผู้ปกครองที่มีการศึกษาสูงจะมีความมุ่งหวังจากโรงเรียนสูง ต้องการเข้าช่วยกิจกรรมโรงเรียน สิ่งที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองคือคุณค่าของสัมพันธ์ของผู้ปกครองพบโรงเรียนที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ปกครอง นักเรียนและโรงเรียน กล่าวคือ

1. ผู้ปกครองและโรงเรียนได้เรียนรู้ซึ่งกันและกันเกี่ยวกับสถานการณ์ทางบ้านและโรงเรียนของเด็กที่ผู้ปกครองสามารถบอกครู ครูสามารถบอกผู้ปกครองที่จะนำไปสูการพัฒนาเด็กอย่างมีคุณภาพได้ ลดข้อขัดแย้งระหว่างครูและผู้ปกครอง

2. ผู้ปกครองและโรงเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ร่วมกับพัฒนาการเด็ก การสอนเด็ก หลักสูตรและการดำเนินการร่วมมือเชิงบริหารงานการศึกษาร่วมกับระหว่างครูและโรงเรียน

3. โรงเรียนสามารถใช้โอกาสการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียนในการจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครองทั้งทางด้านการเลี้ยงดู พัฒนาการการร่วมแก้ปัญหาเด็กจากการเลี้ยงดูและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการสอนต่อการเรียนของเด็กระหว่างโรงเรียนและบ้านด้วย บริม (Ovale Brim, 1965) กล่าวว่าการศึกษาสำหรับผู้ปกครองจะบรรลุจุดประสงค์ได้เป็นอย่างดีนั้นต้องทำให้ผู้ปกครองมีจิตสำนึกในการปฏิบัติตามบทบาทของการเป็นผู้ปกครองให้สูงขึ้น มีอิสระสร้างสรรค์ ปรับปรุงและพัฒนาการดูแลด้วยการตัดสินใจด้วยตนเองที่ดีและมีเหตุผล ซึ่งการที่จะบรรลุถึงเป้าหมายนี้ได้ขึ้นอยู่กับสัมพันธภาพที่ดีของโรงเรียนกับผู้ปกครอง ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับโรงเรียนพร้อมให้ข้อมูลและการตัดสินใจร่วมกัน (Spodek, 1995 : 260)

วิธีการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการศึกษาปฐมวัยอยู่ที่ครูสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมได้ชัดเจนด้วยการใช้ข้อมูลจากปฏิบัติสูการค้นคว้าวิจัยที่มีประสิทธิภาพมีทักษะการสื่อสารสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าและศึกษาวิจัยได้ ในขณะที่โรงเรียนและผู้บริหารต้องมีนโยบายให้การสนับสนุนดำเนินงานของครูอย่างแท้จริง (สุมาลี คุ้มชัยสกุล, 2544)

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียนมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาปฐมวัยเพราะว่าคุณภาพของโรงเรียนปฐมวัยจะดีได้ต้องมีผู้ปกครองมามีส่วนร่วมในการจัดการกับเด็ก โรงเรียนไม่สามารถสอนโดยแยกเด็กออกจากครอบครัว เด็กควรได้เรียนรู้ร่วมกันทั้งโรงเรียนและผู้ปกครอง การที่โรงเรียน ทำให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมได้จะมีประโยชน์กับเด็กมาก มีผู้ปกครองไม่น้อยที่สนใจกิจกรรมโรงเรียนครูควรให้โอกาสแก่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม สิ่งที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองคือคุณค่าของสัมพันธ์ของผู้ปกครองเมื่อพบโรงเรียน ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ปกครอง นักเรียนและโรงเรียนกล่าวคือ (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2542 : 23)

1. ผู้ปกครองและโรงเรียนได้เรียนรู้ซึ่งกันและกันเกี่ยวกับสถานการณ์ทางบ้านและโรงเรียนของเด็กที่ผู้ปกครองสามารถบอกครู ครูสามารถบอกผู้ปกครองที่จะนำไปสู่การพัฒนาเด็กอย่างมีคุณภาพได้ ลดข้อขัดแย้งระหว่างครูและผู้ปกครอง

2. ผู้ปกครองและโรงเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ร่วมกับพัฒนาการเด็ก การสอนเด็ก หลักสูตรและการดำเนินการร่วมมือเชิงบริหารงานการศึกษาร่วมกันระหว่างครูและโรงเรียน

3. โรงเรียนสามารถใช้โอกาสการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโครงเรียนในการจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครองทั้งทางด้านการเลี้ยงดู พัฒนาการการร่วมแก้ปัญหาเด็กจากการเลี้ยงดูและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการสานต่อการเรียนของเด็กระหว่างโรงเรียนและบ้านด้วย

โดยปกติแล้วผู้ปกครองสนใจที่จะรู้ว่าเด็กเรียนอะไรบ้าง รู้อะไรมาบ้าง วิธีการที่ผู้ปกครองจะเข้าไปมีส่วนร่วมในการเรียนของเด็กได้มีหลายวิธี ได้แก่ อ่านหนังสือให้เด็กฟัง ตรวจการบ้านทุกคืน อภิปรายเกี่ยวกับครูของเด็กว่าสอนอะไรบ้าง เป็นต้น ข้อดีที่ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมคือ (NEA : 2003 : website)

1. การที่ผู้ปกครองสนใจการเรียนของเด็กที่บ้านจะทำให้เด็กดีขึ้นที่โรงเรียน

2. ครอบครัวเป็นผู้มีส่วนร่วมที่สำคัญในการเรียนของเด็กตั้งแต่อนุบาลถึงอุดมศึกษา สิ่งแวดล้อมที่บ้านเป็นสิ่งจูงใจการเรียนรู้ที่สำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กมากกว่ารายได้ ระดับการศึกษาหรือพื้นฐานวัฒนธรรม

3. การอ่านหนังสือให้เด็กฟังเป็นการเพิ่มความสำเร็จในการอ่านของเด็ก

4. การสนทนากับเด็กเกี่ยวกับโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้เด็กมีวิชาการที่ดีขึ้น

5. การจัดเวลาทำงานของเด็ก การช่วยเด็กทำการบ้าน และการอภิปรายเรื่องเกี่ยวกับการเรียนจะช่วยให้เด็กมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น

6. การอ่านหนังสือให้เด็กฟัง คุยกับเด็กเรื่องหนังสือและนิทานเป็นการสนับสนุนให้เด็กมีผลสัมฤทธิ์ในการอ่าน

7. การมีส่วนร่วมในการเรียนของเด็กที่มีพลังและมีประสิทธิภาพต้องเริ่มโดยเร็วที่สุด

8. ผลของการมีส่วนร่วมในการเรียนของเด็กนอกจากปรับปรุงผลสัมฤทธิ์แล้วยังลดการขาดเรียน ปรับพฤติกรรมให้ดีและสร้างความเชื่อมั่นให้กับเด็ก

จากเอกสารที่ศึกษาจะเห็นได้ว่าการศึกษากับโรงเรียนเป็นส่วนสัมพันธ์กันที่จะต้องร่วมมือกันในการที่พัฒนาเด็กให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของการเรียนรู้และมีพัฒนาการแบบองค์รวมได้เต็มศักยภาพ

3. การบ้าน

การบ้าน (Homework) เป็นคำที่ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนคุ้นเคยเป็นอย่างมาก เป็นทั้งความน่าเบื่อหน่ายและความจำเป็น การบ้านเป็นแบบฝึกหัดที่เด็กนำกลับไปทำที่บ้านเพื่อเป็นการทบทวนความจำแบบฝึกหัดได้รับความนิยมมากมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1950 ด้วยเชื่อว่าการบ้านจะเพิ่มระดับการเรียนรู้ ต่อมาในปี ค.ศ. 1960 นักการศึกษาและผู้ปกครองมองการบ้านว่าเป็นการยัดเยียดทำให้เด็กขาดประสบการณ์อื่น การนันทนาการ และกิจกรรมสร้างสรรค์ และต่อมาในปี ค.ศ. 1980 การบ้านได้กลับมาเป็นที่สนใจอีกครั้งหนึ่งจนถึงปัจจุบัน

การบ้านเป็นงานส่วนหนึ่งของการศึกษาที่สนองตอบจุดประสงค์ทางการศึกษาหลายด้าน ทั้งที่เป็นประโยชน์ต่อตัวเด็ก ตัวผู้ปกครอง ครู และโรงเรียน ซึ่งโดยความหมายแล้วการบ้านคืองานที่นักเรียนได้รับมอบหมายให้ไปทำนอกชั้นเรียน เพื่อขยายและศึกษารายละเอียดของงานในชั้นเรียน มี 3 ชนิด คือ แบบฝึกหัด การเตรียมพร้อมการเรียน และเพื่อการขยายการเรียนรู้ (ERIC, 2001 : website) โดยความหมายของการบ้านที่หมายถึงกิจกรรมที่ครูมอบหมายให้ทำนอกเวลาเรียน สาระของการบ้านนอกจากเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนที่โรงเรียนแล้วอาจสัมพันธ์กับงานบ้าน งานอาชีพของผู้ปกครอง และงานที่เกี่ยวข้องกับสาธารณะที่โรงเรียน ชุมชนและที่อื่น ๆ (สุภาวัฒน์ อุนารัตน์, 2541 : 16)

3.1 ชนิดของการบ้าน

การบ้านเป็นงานที่เด็กได้รับมอบหมายจากครูให้ไปทำที่บ้านหลังจากที่เรียนเรื่องนั้น ๆ ในชั้นเรียนแล้วจำแนกตามจุดประสงค์ของการมอบหมายงานดังนี้ (No Child Left Behind, 2003 : Website, ERIC, 2001 : Website)

1. การบ้านแบบฝึกหัด เป็นการบ้านที่มีจุดประสงค์เพื่อให้เด็กได้ฝึกทักษะให้เกิดความรู้ความเข้าใจแจ่มชัดขึ้น โดยเฉพาะการเรียนรู้เรื่องใหม่ ๆ เช่น สูตรคณิตศาสตร์ใหม่ที่นักเรียนต้องฝึกทำความเข้าใจเพิ่มขึ้น

2. การบ้านเตรียมเรียน เป็นการบ้านที่มอบหมายให้ไปศึกษาเพื่อเตรียมตัวในการเรียนในบทต่อ ๆ ไป งานที่มอบหมายจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับสาระที่ต้องเรียนในชั้นเรียน เป็นกิจกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมในกิจกรรมที่จะต้องทำในชั้นเรียน

3. การบ้านขยายการเรียนรู้ เป็นการบ้านที่มอบหมายให้เด็กประยุกต์ทักษะสู่สถานการณ์ใหม่ ๆ มักเป็นโครงการระยะยาวต่อเนื่องแต่สัมพันธ์คู่ขนานไปกับงานในชั้นเรียน ตัวอย่างเช่น โครงการงานวิทยาศาสตร์ภาคนิพนธ์ เป็นต้น

4. การบ้านบูรณาการ เป็นการบ้านที่เด็กจะต้องประยุกต์ทักษะต่าง ๆ เข้าด้วยกันในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย ตัวอย่างเช่น โครงการวิทยาศาสตร์ การเขียนสร้างสรรค์ การรายงานหนังสือ เป็นต้น

3.2 คุณค่าของการบ้าน

การบ้านเป็นกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหนึ่งที่มีทั้งข้อดีและข้อเสีย ซึ่งเด็กและ/หรือผู้ปกครองบางคนชอบแต่บางคนไม่ชอบ ทั้งที่การบ้านคืองานที่แสดงความรับผิดชอบและสนองตอบความต้องการของสังคม ในแง่มาตรฐานการศึกษาผู้ปกครองสามารถใช้การบ้านเป็นเครื่องมือตรวจสอบคุณภาพการศึกษาโดยพิจารณาจากความยากง่ายของการบ้าน ความเหมาะสมและคุณภาพของการบ้าน ขณะนี้ผู้ ปกครองมักมองการบ้านในแง่ของความมากน้อยของการบ้านมากกว่าการมองในด้านของความเหมาะสมและคุณภาพการศึกษา การบ้านมีประโยชน์กับเด็กเล็กในหลายด้านถ้ามีการพัฒนาอย่างเหมาะสมได้แก่

- ฝึกการจำ
- พัฒนาทักษะการเรียนรู้
- สร้างเจตคติการเรียนว่าเกิด ณ ที่ใดก็ได้ไม่ใช่เฉพาะที่โรงเรียน
- ฝึกความเป็นเอกเทศและความรับผิดชอบ
- ฝึกการบริหารเวลา
- เพิ่มศักยภาพในการเรียนรู้ของเด็ก
- ฝึกนิสัยการเรียน
- สร้างความสัมพันธ์ระหว่างเด็ก ผู้ปกครอง
- สร้างความสัมพันธ์บ้านและโรงเรียน

การบ้านที่มีคุณค่าจะสร้างให้ผู้ปกครองมีเจตคติที่ดีต่อโรงเรียนและการเรียนการสอนที่โรงเรียน ทำให้สัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับครูดีขึ้น ปัญหามักอยู่ที่การสอนของครูและผู้ปกครองไม่เหมือนกัน (No Child Left Behind, 2003 : Website, home 3)

ประเทศอังกฤษในปัจจุบันมีการส่งเสริมการบ้าน รัฐสนับสนุนให้โรงเรียนมีการบ้านด้วยเป็นการเพิ่มความรู้และฝึกทักษะเด็ก ซึ่งการบ้านที่ดีที่สุดและชอบที่สุดคือการบ้านที่เปิดให้พ่อแม่ลูกได้ใกล้ชิดกัน ของอังกฤษจะให้ในรูปหนังสือไปทำทุกสัปดาห์ และกระตุ้นให้ผู้ปกครองซักชวนให้เด็กทำการบ้านเป็นเรื่องสนุก (ออน, 2543)

3.3 ลักษณะของการบ้านที่ดี

การบ้านเหมือนดาบ 2 คม ที่ถ้ามากเกินไปยากเกินไปจะสร้างความเหนื่อยหน่ายล้าต่อการทำการบ้านแต่ถ้าง่ายสั้นจะน่าสนใจเกิดการเรียนรู้ แต่องค์ประกอบของการบ้านมีความหลากหลายที่ผู้ออกแบบการบ้านต้องเข้าใจถึงปัญหาการบ้านและคุณค่าของการบ้านที่ผู้ออกแบบการบ้านให้เป็นการบ้านที่ดีได้

การบ้านที่มีประสิทธิภาพสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีขนาดสั้น มีประสิทธิภาพมากกว่าการบ้านยาวแต่จำนวนน้อย ทั้งนี้เพราะว่าเด็กมีความสนใจสั้นและต้องการรู้สึกว่าสามารถทำงานได้เสร็จสมบูรณ์ (No Child Left Behind, 2003 : Website) โดยเฉพาะเด็กปฐมวัยกระทรวงศึกษาธิการได้กล่าวถึงช่วงระยะเวลาความสนใจของเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2540 : 24)

3 ขวบ เด็กมีช่วงความสนใจ 8 นาที
4 ขวบ เด็กมีช่วงความสนใจ 12 นาที
5 ขวบ เด็กมีช่วงความสนใจ 15 นาที

อีกประการหนึ่งการบ้านต้องไม่มากเกินไปเด็กจะเบื่อ อีกทั้งยังไปกินเวลาที่เด็กควรจะได้พักผ่อนหรือมีกิจกรรมอื่นที่สำคัญการบ้านมาก ๆ อาจทำให้เด็กเป็นคนขี้โกง เช่น แอบลอก ให้คนอื่นทำให้ โกหกให้โทษพันตัว สมาคมครูผู้ปกครองแห่งชาติเห็นว่าขนาดของการบ้านที่เหมาะสมสำหรับเด็กอนุบาลถึงชั้น ป.2 ในแต่ละวันควรใช้เวลาทำประมาณ 10 – 20 นาที ไม่เกิน 20 นาที ถ้าเป็นชั้น ป.3 ถึง ป.6 วันละ 20 – 60 นาที ระดับมัธยมศึกษาอาจใช้เวลามากกว่าแต่ดูให้เหมาะสม แต่มักจะมากกว่าเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในแง่งานให้มากขึ้น (No Child Left Behind, 2003 : Website, home 3, ERIC, 2001 : website)

ดังนั้นการบ้านที่ดีต้องไม่เป็นงานที่ใช้เวลาของเด็กมากเกินไป ต้องเป็นงานที่ให้ความรู้แก่เด็กโดยเด็กไม่เครียด เด็กสามารถเรียนรู้และทำการบ้านนั้นสำเร็จได้ด้วยตนเองในเวลาที่เหมาะสม

3.4 จุดประสงค์การบ้านสำหรับเด็กปฐมวัย

การบ้านเป็นการมอบหมายงานให้เด็กไปทำที่บ้าน ซึ่งสำหรับเด็กปฐมวัยต้องการความร่วมมือจากผู้ปกครองมาก ความร่วมมือของผู้ปกครองจะช่วยแสดงให้เด็กเห็นว่าบ้านและโรงเรียนเป็นทีมที่มีทิศทางเดียวกัน พ่อแม่ต้องแสดงบทบาทที่ดีในการทำการบ้าน ในการทำการบ้านกับเด็กปฐมวัยจะพบว่าเด็กปฐมวัยต้องการความช่วยเหลือจากผู้ปกครองมากกว่าเด็กโต ผู้ปกครองต้องทำการบ้านร่วมกับเด็ก แก้ปัญหาหรือตอบคำถามร่วมกัน และสังเกตการทำงานของเด็ก และที่สำคัญโรงเรียนควรจะมีนโยบายของการออกแบบการบ้านที่เหมาะสมกับระดับชั้นเรียน (ERIC, 2001 : Website) ซึ่งปกติแล้วเด็กที่เรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษามักจะมีการบ้าน ส่วนเด็กปฐมวัยซึ่งอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้จำเป็นหรือไม่ว่าจะต้องมีการบ้าน จากงานวิจัยของคูเปอร์ (Harris Cooper) พบว่าการทำการบ้านเหมาะกับเด็กระดับมัธยมศึกษามากกว่าเด็กเล็ก แต่ปฏิเสธไม่ได้ว่าการบ้านแต่ละชั้นเรียนมีความหมายแตกต่างกัน นอกจากการสร้างผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการแล้วยังมีส่วนในการสร้างเจตคติ นิสัยและบุคลิกลักษณะด้วย ดังนั้นลักษณะการบ้านจึงควรสั้น ง่าย เด็กสามารถทำได้สำเร็จ ด้วยเหตุนี้การบ้านที่ให้กับเด็กแต่ละชั้นเรียนต้องมีความหมายและเป็นแรงจูงใจเด็กโดยเฉพาะในเด็กเล็กระดับประถมศึกษาต้องคำนึงถึงเจตคติของเด็กต่อโรงเรียน ระดับการศึกษาของผู้ปกครองในครอบครัวด้วย (Steinberg. 1990 : 7 – 8)

การทำการบ้านจะช่วยให้เด็กโตรู้ระดับความรู้ความสามารถของตนเองจากการบ้านว่าเรียนเข้าใจหรือไม่อย่างไร แต่เด็กปฐมวัยการบ้านไม่ใช่สิ่งที่บอกให้เด็กรู้ตนเอง แต่การบ้านสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นแต่เพียง "สื่อ" หรือตัวกลางเสริมทักษะการเรียนรู้ และถ้าการบ้านนั้นผู้ปกครองมีส่วนร่วมการบ้านของเด็ก

ปฐมวัยจะเป็นสื่อสร้างความสัมพันธ์ "เด็กกับผู้ปกครอง" ในข้อนี้ เบคเลย์ (Begley in Paciorek and Merro, 1999 : 87) ให้ข้อสังเกตว่าการบ้านสำหรับเด็กอนุบาลอย่าให้เป็นการบ้านที่เด็กต้องเพื่อการสร้างงาน เพราะจะทำให้เด็กเกิดอาการเบื่อหน่าย และเจตคติที่ไม่ต่อการเรียน การบ้านสำหรับเด็กอนุบาลควรเป็นการสร้างให้เด็กเกิดรักการเรียนรู้ และสร้างทักษะการเรียนรู้ โดยจุดประสงค์ของการบ้านแล้วเพื่อให้ครูและผู้ปกครองสามารถสนับสนุนและช่วยเหลือข้อบกพร่องต่าง ๆ ของเด็กที่เกิดจากการเรียนการสอน ซึ่งสำหรับผู้ปกครองแล้วการมีส่วนร่วมในการทำการบ้านกับเด็กจะทำให้ผู้ปกครองทราบพัฒนาการข้อบกพร่องการเรียนของเด็กเกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่าง ผู้ปกครอง ครู และนักเรียน (สุภวัฒน์ อุนารัตน์, 2541 : 17)

3.5 บทบาทของผู้ปกครองในการบ้าน

โรงเรียนอนุบาลไม่ใช่แหล่งถ่ายทอดความรู้หรือดูแลให้เด็กมีคนเลี้ยง แต่โรงเรียนอนุบาลหมายถึงสถานที่ซึ่งผู้ปกครองและโรงเรียนร่วมมือกันในการเสริมสร้างประสบการณ์ที่โรงเรียนอย่างมีแบบแผนเพื่อให้เด็กบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่เด็กสามารถเรียนรู้และพัฒนาตามวัยทั้งทางด้านภาษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างมีความหมาย มีความสุข สอดคล้องกับศักยภาพแห่งตนตามวัย (Morrison, 1988 : 259 – 260) โดยเฉพาะในภาวะสังคมโลกปัจจุบันที่เด็กต้องพัฒนาในทุกด้านรอบตัว ครอบครัวปัจจุบันและอนาคตจะต้องปรับตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้มีผลต่อการเลี้ยงดูเด็กและโครงร่างรูปแบบของครอบครัวมีผลต่อวิธีการและสิ่งที่เด็กเรียน (Seefeldt and Barbour. 1986 : 200)

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยหรืออนุบาลนั้นต้องกระทำอย่างจริงจังโดยเฉพาะการสร้างเด็กให้เรียนรู้ที่บ้านไม่ว่าจะเป็นการอ่าน การเขียน และวิทยาศาสตร์ ด้วยบรรยากาศที่ดี ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีความสำเร็จในการเรียนรู้มากขึ้น (NEA 2002 – 2003 Website) ซึ่งการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมีอยู่ 3 ประการ ในการที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์สูงขึ้นประกอบด้วย 1) การจัดเวลาในการเรียนของเด็กอย่างเป็นระบบ 2) ช่วยเด็กทำการแล 3) อภิปรายสาระของโรงเรียน

ไอเซนเบิร์กและคณะ (Eisenberg. et al. 1996 อ้างถึงปนิดา นิตยาพร, 2542) ได้เสนอแนวทางสำหรับผู้ปกครองในการช่วยเหลือเด็กทำการบ้านเรียกว่า "Big six" ประกอบด้วยการปฏิบัติของผู้ปกครองดังนี้

1. ช่วยนิยามงานที่เด็กได้รับมอบหมายเป็นการบ้านให้ชัดเจนว่าการบ้านนั้นมีความต้องการอะไรอย่างไร
2. ชี้แนะการแสวงหาข้อมูลด้วยการระดมความคิดและชี้แนะแหล่งข้อมูล
3. สนับสนุนการสืบค้นและใช้แหล่งข้อมูลที่จำเป็น
4. ช่วยอธิบายขยายความเมื่อเด็กมีปัญหาใช้ข้อมูล
5. ช่วยเหลือในการสังเคราะห์ความคิดและการนำเสนอข้อมูล
6. สนับสนุนให้มีการประเมินเพื่อตรวจสอบงานว่าเป็นไปตามจุดประสงค์หรือไม่

ในกระบวนการทั้ง 6 ขั้น ดังกล่าวก็คือการเตรียมการช่วยเหลือและการตรวจสอบผลงานของเด็ก โดยเน้นการเรียนรู้จากงานที่เด็กทำด้วยตนเอง

หลักการง่าย ๆ สำหรับผู้ปกครองในการช่วยเด็กทำการบ้านคือ (No Child Left Behind, 2003 : Website Home 2., ERIC, 2001 : Website)

1. สนับสนุนการทำการบ้านด้วยการจัดสถานที่ให้สงบ เตรียมอุปกรณ์สำหรับทำการบ้านให้พร้อม ให้เวลาอิสระแก่เด็กทำการบ้าน งดกิจกรรมที่รบกวนการบ้าน เช่น โทรทัศน์

2. ช่วยเหลือในการทำการบ้าน เช่น ให้คำปรึกษา แสดงเจตคติที่ดีต่อการบ้าน

3. ประสานกับโรงเรียนเกี่ยวกับการบ้านในการที่จะทำให้การบ้านเป็นไปด้วยดี

4. ให้รางวัลเมื่อเด็กทำการบ้านสำเร็จ

5. สำหรับเด็กปฐมวัยเด็กต้องการความช่วยเหลือจากผู้ปกครองมากกว่าเด็กโต ผู้ปกครองควรทำการบ้านกับเด็ก แก้ปัญหาร่วมกัน และสังเกตให้เด็กทำต่อคนเดียวหรือทำร่วมกัน

ครูและผู้ปกครองมีบทบาทในการช่วยให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีและเก็บเกี่ยวประสบการณ์ที่ได้รับมีอัตมโนทัศน์ที่ดี ประสบการณ์แรกของเด็กควรเป็นความสุขเป็นสิ่งที่ดี มีความหมายที่จะผลักดันให้เด็กเรียนรู้ด้วยความมั่นใจในตน ถ้าประสบการณ์ในโรงเรียนดีจะกระตุ้นให้เด็กพัฒนาสู่การเรียนระดับประถมศึกษาที่ดี

3.6 ปัญหาของการบ้าน

การบ้านได้รับการนำไปเป็นเครื่องมือหนึ่งในการสานงานบ้านและโรงเรียนในเชิงบริหาร ตัวอย่างเช่น โครงการ COSS (Central Ontario Secondary School) ของประเทศแคนาดา ที่มุ่งปฏิบัติการเป็นผู้นำทางการศึกษาโดยมีการพัฒนาวิธีการต่าง ๆ ในการที่จะทำให้โรงเรียนเป็นผู้นำ โดยมีการกำหนดนโยบายการบ้านเป็นปัจจัยหนึ่งของการปฏิรูป โดยเน้นการมอบหมายการบ้านอย่างเป็นระบบ มีการมอบหมายการบ้านให้เด็กทุกคน โดยทั้งนี้ผู้ปกครองกับเด็กต้องมีส่วนร่วมกันทำงาน โดยผู้ปกครองจะได้รับการพิจารณาให้ฝึกอบรมในการช่วยทำการบ้านกับเด็ก ซึ่งประสบผลสำเร็จมาก (Leithwood, et al. 1999 : 47 – 51) แต่ปัญหาของการบ้านโดยทั่วไปที่พบทั้งเด็กและผู้ปกครองต่างถือเป็นภาระ โดยเฉพาะเด็กปฐมวัยเด็กมักมีปัญหาการทำการบ้านต้องการความช่วยเหลือทำให้เด็กเบื่อหน่ายการบ้าน แต่การบ้านจะมีประสิทธิภาพต่อการเรียนรู้และผู้ปกครองสามารถช่วยให้เด็กสุนทรีย์กับการเรียนโดยเฉพาะเด็กเล็กนั้นการบ้านจะต้องยืดหยุ่นและมีผลลบน้อยที่สุด (No Child, 2003 : Website)

วิธีการที่ผู้ปกครองจะช่วยลดปัญหาเกี่ยวกับการบ้านของเด็กที่สำคัญคือ (Family Education, 2000 – 2003 : http://www.familyeducation.com/article/0.1120.74-21258.00.html) ที่สำคัญคือให้มีสมุดบันทึกการบ้าน มีแผนทำการบ้านให้ทบทวนเสมอ กระตุ้นให้ทำงานตรงเวลา ปิดโทรทัศน์และกำหนดสถานที่ทำการบ้านแน่นอน

4. การวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาการเชื่อมสานการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนยังพบว่าโรงเรียนยังห่างเหินกับผู้ปกครองด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับการเรียนการสอน จากรายงานวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่าผู้ปกครองจะเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนใน 2 กรณี คือ

1. การมีส่วนร่วมที่มีผลกับเด็กทางอ้อม ได้แก่ การมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในฐานะของอาสาสมัครเข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียนหรือการประชุมสภาที่ปรึกษา

2. การมีส่วนร่วมที่มีผลกับเด็กทางตรงเป็นการมีส่วนร่วมที่สัมพันธ์กับการเรียนการสอนมักปรากฏที่บ้าน ได้แก่ การช่วยเด็กทำการบ้านหรือโครงการของโรงเรียน ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับเด็กพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับเด็กทำให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน มีอัตราการทำการบ้านเสร็จสูง มีเจตคติที่ดีกับการบ้าน เด็กมีพฤติกรรมที่ดีขึ้นและพร้อมที่จะทำการบ้าน (Borich and Tombori, 1995 : 632)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองสำหรับประเทศไทยเกี่ยวกับเอกสารพบว่าส่วนใหญ่เป็นการสร้างชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง ได้แก่ ชุดให้ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมเพิ่มความสามารถการใช้กล้ามเนื้อเล็ก (รัชนี รัตนา, 2533) ชุดส่งเสริมความรู้สำหรับผู้ปกครองเกี่ยวกับการจำแนกประเภท (เสาวคนธ์ สาเอี่ยม, 2537) ชุดความรู้ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันของเด็กปฐมวัย (กฤษณี ภู่พัฒน์, 2538) และการจัดโปรแกรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมการรู้หนังสือขั้นต้นของเด็กวัยอนุบาล (ปัทมศิริ ธีมานุรักษ์, 2539) ซึ่งผลจากการทดลองพบว่าเด็กที่พ่อแม่ใช้ชุดการศึกษาสามารถพัฒนาได้ดีกว่าเด็กที่อยู่กับพ่อแม่ตามปกติ แต่การวิจัยที่เกี่ยวกับการบ้านยังมีน้อยมาก โดยเฉพาะเด็กปฐมวัยยังไม่ปรากฏ ปัจจุบันคงมีการวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นการวิจัยเกี่ยวกับแบบฝึกความพร้อมสำหรับเด็กดังนี้

ประพิมพ์โฉม ศรีนนทรีย์กุล (2529) ได้วิเคราะห์ลักษณะและเนื้อหาของแบบฝึกหัดความพร้อมของทางการเรียนสำหรับเด็กปฐมวัยที่พิมพ์ระหว่าง พ.ศ. 2522 – 2529 ผลปรากฏว่า เป็นการผลิตเพื่อการจำหน่ายโดยสำนักพิมพ์เอกชน จัดเป็นชุดขนาด 8 หน้ายก ลักษณะเนื้อหาเน้นทักษะด้านคณิตศาสตร์เกี่ยวกับการบอกตำแหน่งของภาพ จำนวนเป็นสำคัญ

อรสิริ วงศ์สิริศร (2540) ได้วิเคราะห์เนื้อหาแบบฝึกความพร้อมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในท้องตลาดระหว่าง พ.ศ. 2534 – 2539 จำนวน 42 เล่ม จำแนกตามชั้นอนุบาล 1, 2 และ 3 ชั้นละ 14 เล่ม พบว่ารูปเล่มส่วนใหญ่เป็นปกสี่สี รูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าแนวตั้ง ตัวหนังสือ สีดำ มีภาพประกอบเป็นภาพสัตว์ ผลไม้ และดอกไม้ เนื้อหาส่วนใหญ่เป็นเรื่องการนับ รูปทรงเรขาคณิต เนื้อหาที่น้อยที่สุดคือการบวก การเรียงลำดับ การลบ ทักษะที่เน้นมากที่สุดคือการใช้สายตาและมือให้สัมพันธ์กัน

สำหรับการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบ้านโดยตรงเป็นระดับมัธยม เช่น การวิจัยของ ประเสริฐ อยู่นาน (2538) ได้ทำการศึกษาทัศนะของนักศึกษา ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนที่มีต่อการบ้านในโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 1,251 คน โดยใช้แบบสอบถามพบว่าการบ้านเป็นส่วนหนึ่งในแผนการสอนของครูที่ช่วยให้การเรียนดีขึ้น มีความรับผิดชอบมากขึ้น เข้าในบทเรียน ซึ่งปริมาณของการบ้านควรขึ้นอยู่กับความสำคัญของเนื้อหา ความสนใจของนักเรียน นักเรียนทำการบ้านไม่ต่ำกว่าวันละ 2 ชั่วโมง ที่สำคัญครูไม่สนใจตรวจการบ้าน และบางครั้งครูไม่ทราบว่านักเรียนทำการบ้านหรือไม่

การวิจัยในต่างประเทศที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการบ้านมีดังนี้ อัลวาราโด (Alvarado, 1993) ได้ทำการศึกษาผลของการใช้โปรแกรมการฝึกอบรมด้วยการเรียนรู้ด้วยตนเองในการดูแลเด็กทำการบ้านกับผู้ปกครองรายได้ต่ำ จำนวน 18 คน โดยวิธีวิจัยแบบ A B design ในคู่มือฝึกอบรมการเรียนรู้ด้วยตนเองผู้ปกครองจะรู้ถึงการใช้เวลาที่เหมาะสมกับการทำกิจกรรมของเด็ก เทคนิคการใช้พฤติกรรมเสริมแรงในทางบวกให้เด็กทำการบ้าน จากการติดตามผลทุกสัปดาห์ของผู้วิจัยพบว่าเด็กจำนวน 11 คน ใน 17 คน มีคะแนนเหนือคะแนนมาตรฐานร้อยละ 75 บางคนมากกว่าร้อยละ 80 นอกนั้นไม่มีผล ผู้ปกครองที่มีส่วนร่วมสม่ำเสมอจะมีความเข้าใจในเอกสารเป็นอย่างดี ผลการวิจัยนี้บ่งชี้ว่าการร่วมมือของผู้ปกครองยังมีข้อจำกัดและต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว การประสานงานระหว่างบ้านและโรงเรียนมีอิทธิพลต่อการบ้านของเด็ก

ฟอสเตอร์ (Foster, 1995) ได้ทำการศึกษาประเภทของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองด้วยการนับจำนวนของผู้ปกครองที่เข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน พบว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียนจัดได้เป็น 2 ประเภท คือ ประเภทแรกมีผลต่อเด็กทางอ้อมคือการที่ผู้ปกครองเข้าไปมีส่วนรวมกับโรงเรียนในฐานะอาสาสมัครเข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียน หรือเข้าประชุมปรึกษาสภาโรงเรียน ส่วนประเภทที่ 2 เป็นประเภทที่มีผล

ต่อเด็กโดยตรง คือการเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนการสอน เช่น การช่วยเด็กในการทำการบ้านหรือโครงการของโรงเรียน

กาลาซา เฮอนันเดซ (Galarza Hernandez, 1995) ทำการศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการศึกษาของผู้ปกครองชาวอเมริกัน – เมกซิกัน จำนวน 8 คน ด้วยการสัมภาษณ์แบบมีส่วนร่วมเป็นเวลา 6 เดือน ผลปรากฏว่าผู้ปกครองกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมด้วยการทำกิจกรรมที่บ้านและที่โรงเรียน โดยที่โรงเรียนเข้าร่วมประชุมปรึกษา ส่วนที่บ้านช่วยเด็กทำการบ้านด้วยการสนับสนุนอารมณ์ที่ดี สิ่งที่ไม่ทำคืออาสาสมัครเพราะไม่มีเวลา ไม่มีทักษะทางวิชาการและภาษาอังกฤษไม่ดีพอ

กรอบแนวคิดการวิจัย

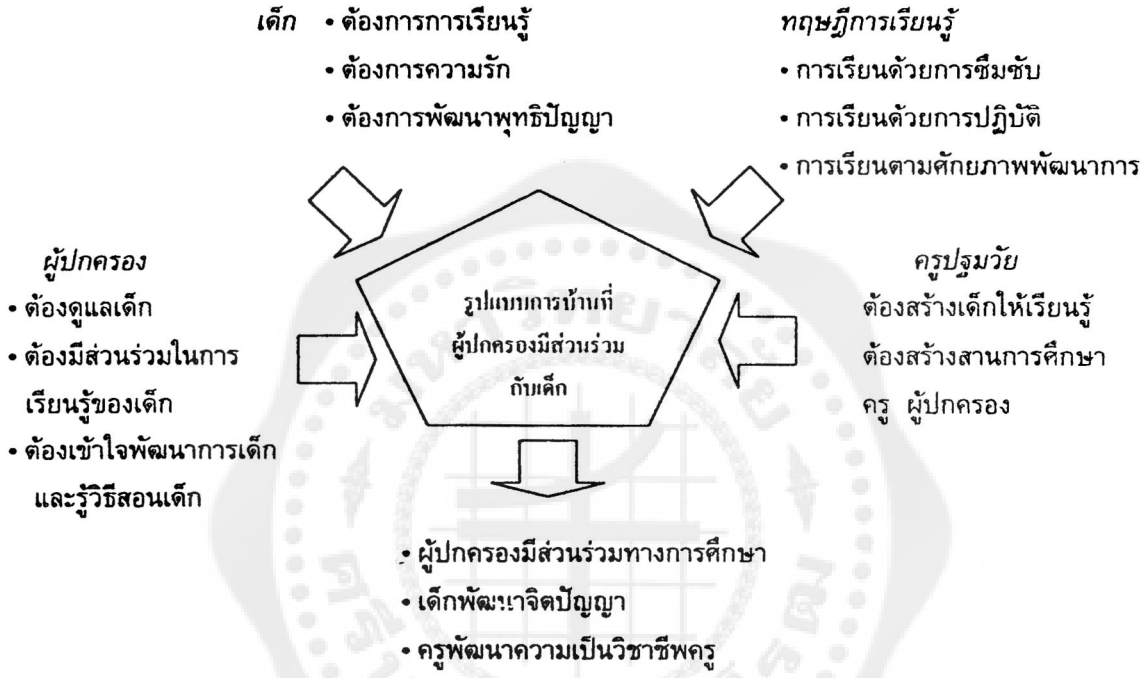
จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียนมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของเด็ก และการสร้างความผูกพันและใกล้ชิดกับเด็ก โดยเฉพาะการบ้านสามารถใช้เป็นสื่อสร้างความสัมพันธ์บ้านกับโรงเรียน โรงเรียนสามารถใช้โอกาสการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเป็นทางหนึ่งของการจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครอง บริม (Ovale Brim, 1965) กล่าวว่า การศึกษาสำหรับผู้ปกครองจะบรรลุจุดประสงค์ได้เป็นอย่างดีนั้นต้องทำให้ผู้ปกครองมีจิตสำนึกในการปฏิบัติตามบทบาทของการเป็นผู้ปกครองให้สูงขึ้น มีอิสระสร้างสรรค์ ปรับปรุงและพัฒนาการดูแลด้วยการตัดสินใจด้วยตนเองที่ดีและมีเหตุผล ซึ่งการที่จะบรรลุถึงเป้าหมาย นี้ได้ขึ้นอยู่กับสัมพันธภาพที่ดีของโรงเรียนกับผู้ปกครอง ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับโรงเรียนพร้อมให้ข้อมูลและการตัดสินใจร่วมกัน (Spodek, 1995 : 260)

การเป็นผู้ปกครองเป็นกระบวนการของการพัฒนาอัตมโนทัศน์พื่อการเป็นผู้ปกครองที่ดี แสดงบทบาทของพ่อแม่ที่ดี แสดงบทบาทของพ่อแม่ที่ถูกต้อง มีความภาคภูมิใจต่อการเปลี่ยนแปลง โรงเรียนจะทำหน้าที่ทางอ้อมส่วนหนึ่งในการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองด้านนี้ โดยกระตุ้นให้ผู้ปกครองรับรู้บทบาทหน้าที่ของตนที่นอกจากการเลี้ยงดูเด็กยังมีหน้าที่ที่ต้องทำเกี่ยวกับโรงเรียนเพื่อการสร้างเสริมพัฒนาการที่ดีของเด็ก ผู้ปกครองจะอยู่ในฐานะของการเป็นผู้มีข้อมูลที่เกี่ยวกับเด็ก รู้ประวัติเด็กเกี่ยวกับพัฒนาการทางร่างกาย สังคม สติปัญญา และสุขภาพ รู้พฤติกรรมของเด็ก การแสดงออกของเด็กในครอบครัว ซึ่งข้อมูลจากผู้ปกครองจะช่วยให้ครูเข้าใจเกี่ยวกับชีวิตและพฤติกรรมของเด็กที่บ้านสามารถสานต่อที่โรงเรียนได้อย่างสอดคล้อง

การให้การศึกษาสำหรับผู้ปกครองนี้เป็นกระบวนการของการจัดการศึกษาที่กำหนดขึ้นเพื่อช่วยให้ผู้ปกครองมีความรู้เพิ่มพูนเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก และใช้วิธีการเลี้ยงเด็กให้ดีขึ้น (Fisher, 1991 : 99) นอกจากนี้ยังรวมถึงข้อความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตครอบครัวด้วย (Click and Click, 1990 : 323) แม้ว่าผู้ปกครองจะมีทักษะ ความชำนาญและรอบรู้ในการเลี้ยงเด็กยังอยู่แล้วก็ตาม การให้การศึกษาแก่ผู้ปกครองเป็นสิ่งจำเป็นเพราะเป็นการส่งเสริมการศึกษาต่อเนื่อง สอดคล้องกับผู้ปกครองตามความสนใจด้วย (Seefeldt and Barbour, 1986 : 216)

การบ้านเป็นสื่อทางหนึ่งที่สามารถพัฒนาให้ผู้ปกครองได้มามีส่วนร่วมช่วยเหลือในการเรียนของเด็ก ความเอาใจใส่ของแม่การช่วยเหลือดูแลของพ่อต่างเป็นบทบาทที่ส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้ได้ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ทำให้เด็กได้เรียนรู้ตลอดเวลา พ่อแม่เปรียบเสมือนบุคคลผู้ทำหน้าที่ครูให้แก่ลูก เมื่อเด็กต้องเข้าโรงเรียนก็มิได้หมายความว่าบทบาทหน้าที่ภาระกิจของพ่อแม่ในการสั่งสอนลูกจะหมดสิ้นไป แต่ยังต้องสานสายใยให้ต่อเนื่องจากทางโรงเรียนสู่บ้าน ในขณะเดียวกันโรงเรียนต้องสานงานบ้านเข้าสู่โรงเรียนและเป็นที่พึ่งของบ้าน งานของครูคือการพัฒนาการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้น และจากผลการวิจัยที่เป็นข้อสังเกตของฟอสเตอร์ (Foster, 1995) และกาลาซา เฮอนันเดซ (Galarza Hernandez, 1995) ว่าการมีส่วนร่วมคือ

การบ้าน ส่วนการมีส่วนร่วมโดยตรงกับโรงเรียนยังมีปัญหา ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นนักการศึกษาปฐมวัยจึงมีความเห็นว่าจะมีรูปแบบการบ้านที่ใช้เพื่อการสร้างสานการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และสามารถส่งผลต่อเด็กในทางบวกได้ โดยเฉพาะการบ้านนี้จะสนับสนุนบทบาทผู้ปกครองในการสนองตอบพัฒนาการและความต้องการของเด็ก และบทบาทของครูประสานเข้าด้วยกันเพื่อให้เกิดผลในทางที่ดีทั้งผู้ปกครองและครู ความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ดังแสดงในภาพที่ 3

ภาพที่ 3 เป้าหมายและที่มาของรูปแบบการบ้านที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับเด็ก

บทที่ 3
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนารูปแบบการบ้านแบบที่ผู้ปกครอง.มีส่วนร่วมกับเด็ก โดยเน้นสาระการเรียนรู้ด้านภาษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา และสร้างเสริมลักษณะนิสัย ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยประชากร 3 กลุ่ม คือ ผู้ปกครองเด็กชั้นอนุบาลศึกษา เด็กนักเรียนชั้นอนุบาลศึกษา และครูของโรงเรียนอนุบาลรัฐ และเอกชน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยที่ได้มาจากประชากรที่อาสาสมัครเข้าโครงการวิจัยโดยทางโรงเรียนมีความพร้อมให้ความร่วมมือจำนวน 3 โรงเรียน ดังต่อไปนี้

1. โรงเรียนวัฒนาชัยนาท ตั้งอยู่ที่อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท เป็นโรงเรียนเอกชนที่เปิดสอนระดับอนุบาลศึกษา และประถมศึกษาสำหรับชั้นอนุบาลศึกษามี 3 ชั้นเรียน คือ ชั้นอนุบาล 1 ชั้นอนุบาล 2 และชั้นอนุบาล 3 ประกอบด้วย

ผู้ปกครอง	77	คน
นักเรียน	77	คน
ครู	5	คน

2. โรงเรียนอนุบาลฟ้าใส ตั้งอยู่ที่อำเภอคูคต จังหวัดปทุมธานี เป็นโรงเรียนเอกชนที่เปิดสอนระดับอนุบาลศึกษา 3 ชั้นเรียน คือ ชั้นอนุบาล 1 ชั้นอนุบาล 2 และชั้นอนุบาล 3 ประกอบด้วย

ผู้ปกครอง	70	คน
นักเรียน	70	คน
ครู	10	คน

3. โรงเรียนอนุบาลชลบุรี อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี เป็นโรงเรียนของรัฐ จัดการสอนระดับอนุบาล 2 ชั้นเรียน คือ ชั้นอนุบาล 1 และชั้นอนุบาล 2 ประกอบด้วย

ผู้ปกครอง	146	คน
นักเรียน	146	คน
ครู	10	คน

การใช้ตัวอย่างการวิจัยเป็นกลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนรัฐและเอกชนทั้ง 2 รูปแบบ ทั้งนี้เพื่อให้ครอบคลุมลักษณะของผู้ใช้รูปแบบ เนื่องจากการวิจัยรูปแบบการบ้านที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับเด็กนี้ เป็นการวิจัยที่มุ่งพัฒนาการบ้านสำหรับเด็กชั้นอนุบาล ที่ครูอนุบาลสามารถสร้างเองได้และสามารถใช้ได้จริงกับเด็กของตน ทั้งการจัดชั้นเรียนแบบ 3 ชั้นเรียน ดังเช่นในโรงเรียนเอกชน และ 2 ชั้นเรียนของโรงเรียนรัฐบาล

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. การบ้านต้นแบบจำแนกตามสาระการเรียนรู้ 5 สาระ จำแนกเป็น
   - การบ้านภาษา
   - การบ้านคณิตศาสตร์
   - การบ้านวิทยาศาสตร์
   - การบ้านสังคมศึกษา
   - การบ้านสร้างเสริมลักษณะนิสัย
2. คู่มือการออกแบบการบ้านแบบมีส่วนร่วมระดับอนุบาลศึกษาสำหรับครู
3. แบบสอบถามความคิดเห็นผู้ปกครองเกี่ยวกับลักษณะการบ้านและผลที่ได้รับจากการบ้าน เป็นแบบมาตรประมาณค่า 3 ระดับ
4. แบบประเมินคู่มือการออกแบบการบ้านแบบมีส่วนร่วมระดับอนุบาลศึกษาเป็นแบบสอบถามปลายเปิด
5. แบบประเมินผลการทดลองใช้การบ้านที่ครูสร้างเองเป็นแบบสอบถามปลายเปิด

การสร้างการบ้านต้นแบบ

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของเด็ก การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง การบ้านสำหรับเด็กอนุบาลและหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พ.ศ. 2540
2. กำหนดลักษณะของการบ้านจากผลการศึกษาและการวิเคราะห์เอกสาร เพื่อเป็นแนวทางการสร้างการบ้าน ซึ่งได้ลักษณะของการบ้านเป็นการเบื้องต้นดังนี้

1) ข้อคำถามของการบ้านกำหนดเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

ลักษณะที่ 1 เป็นการบ้านแบบปรนัย มีข้อคำถามและตัวเลือกให้เด็กเลือก อาจเป็นหลายข้อแต่ทั้งนี้ไม่เกิน 6 ข้อ ตัวเลือก 3 ตัว ถ้าเป็นข้อใหญ่ข้อเดียวจะมีตัวเลือกไม่เกิน 12 ข้อ แล้วให้เด็กเลือกตอบโดยกาเครื่องหมาย เขียนวงกลมล้อมรอบ หรือโยงเส้น

ลักษณะที่ 2 เป็นการบ้านเขียนโดยเฉพาะการบ้านภาษาที่เด็กฝึกเขียนอิสระ

ลักษณะที่ 3 เป็นการบ้านวาดภาพ ระบายสี เพื่อฝึกการสังเกตและเรียนรู้สิ่งแวดล้อม

2) เป็นการบ้านหน้าเดียวมากที่สุดไม่เกิน 2 หน้ากระดาษ นับเป็นจำนวนข้อคำถามไม่เกิน 6 คำถาม แต่ละคำถามมี 3 ตัวเลือก ถ้าเป็นข้อเดียวซึ่งมีคำตอบเป็นชุดต้องมีตัวเลือกไม่เกิน 12 ตัวเลือก

3) เด็กทำการบ้านเองได้ โดยมีผู้ปกครองเป็นผู้ให้คำแนะนำหรือการช่วยเหลือตามคำชี้แจงให้ปฏิบัติ สำหรับผู้ปกครองที่กำหนดมาในการทำการบ้านแต่ละครั้งที่มีการมอบหมายงานซึ่งจะมีประจำทุกวัน

4) สื่อประกอบการทำการบ้านหรือเนื้อหาการบ้านต้องเป็นสิ่งที่ปรากฏในชีวิตประจำวันที่เด็กพบเห็นที่บ้าน ที่ผู้ปกครองสามารถหาได้ หรือสามารถชี้แนะได้ และเด็กจินตนาการได้เพราะคุ้นเคย

5) สาระการบ้านแต่ละวันต้องสอดคล้องกับสาระความรู้ที่เด็กเรียนในแต่ละวันตามหลักสูตรที่โรงเรียน โดยครูสร้างแผนการบ้านไว้ตลอดหลักสูตร แต่ละชั้นปี (2 ภาคเรียน) โดยจำแนกเป็นสาระการออกแบบการบ้านได้แก่ สาระด้านภาษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ส่วนวันเสาร์ – อาทิตย์ เป็นสาระเกี่ยวกับการเสริมสร้างลักษณะนิสัยที่เด็กจะได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงที่บ้าน

6) ครูต้องมอบหมายการบ้านที่ครูสร้างขึ้นนี้ให้เด็กทำทุกวันด้วยการมอบหมายอย่างชัดเจน ว่าเด็กต้องทำอะไร อย่างไร ผู้ปกครองต้องทำอะไรและอย่างไรทุกวัน

3. กำหนดหลักการออกแบบการบ้านสำหรับครู จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้หลักการออกแบบการบ้านเบื้องต้นสำหรับที่ครูต้องปฏิบัติเพื่อการผลิตการบ้านประจำวันดังนี้

3.1 การวางแผนการบ้านตลอดปีการศึกษาว่าต้องการให้เด็กทำการบ้านเนื้ออะไรในแต่ละสาระได้ แต่ภาษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษาและสร้างเสริมลักษณะนิสัย โดยปฏิบัติดังนี้

1) ศึกษาสาระหลักสูตรและจุดประสงค์การเรียนรู้ประจำภาคเรียน

2) วิเคราะห์เป้าหมายการเรียนรู้ของแต่ละชั้นปี พร้อมแจงรายละเอียด

3) ประเมินศักยภาพของผู้เรียนตามพัฒนาการตามวัยหรือชั้นปีที่เด็กเรียน

4) กำหนดเนื้อหาการบ้านแต่ละกลุ่มสาระ โดยเนื้อการบ้านต้องสอดคล้องกับหัวเรื่องเป้าหมายการเรียนรู้ตามหลักสูตรและศักยภาพตามพัฒนาการของผู้เรียน

5) เขียนแผนการบ้านแต่ละชั้นปีและแต่ละภาคเรียน โดยใส่เนื้อหาการบ้านแต่ละสาระทั้ง 2 ภาคเรียนให้ชัดเจน ตัวอย่างเช่น แผนการบ้านภาษาต่อไปนี้

ตาราง 3 แผนการบ้านภาษาสำหรับชั้นอนุบาล 1, 2 และ 3

ชั้น	เนื้อหาการบ้าน ภาคเรียนที่ 1	เนื้อหาการบ้าน ภาคเรียนที่ 2
อนุบาล 1	เขียนพยัญชนะ วันละ 1 ตัว ตัวที่ยากให้ยกเว้นไป เช่น ข ฆ ฏ ฏ ฐ	เขียนคำ 1 พยางค์ ที่เด็กพบได้ เช่น ตา มือ
อนุบาล 2	เขียนคำ 2 พยางค์ จากคำคุ้น เช่น แม่น้ำ โทรศัพท์ เป็นต้น ให้เป็นคำที่พบทั่วไป	เขียนศัพท์เฉพาะเกี่ยวกับพืชและสัตว์ เช่น ชื่อผลไม้ ชื่อต้นไม้
อนุบาล 3	เขียนชื่อ / คำเรียก / คำพูด เป็นวลีมีความหมาย เช่น กินข้าว ไปเที่ยว	เขียนประโยคง่ายตามใจเด็ก ต้องมีประธาน กิริยาหรือมีประธาน กิริยา และกรรม

3.2 การออกแบบการบ้านประจำวันด้วยการเขียนสาระสำคัญที่เป็นส่วนประกอบของการบ้านดังนี้

1) คำชี้แจงสำหรับผู้ปกครอง เป็นการเขียนบอกวิธีปฏิบัติสำหรับผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมกับเด็กขณะทำการบ้านประกอบด้วยคำอธิบายเกี่ยวกับวิธีทำการบ้าน วิธีปฏิบัติของผู้ปกครองและจุดประสงค์ของการบ้าน

2) เนื้อหาการบ้านมีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบปรนัยชนิดเลือกคำตอบประกอบด้วยการกาเครื่องหมาย การวงรอบ การโยงเส้น การเขียน การวาดภาพและการประดิษฐ์ ซึ่งเนื้อหาที่เขียนข้อคำถามและคำตอบต้องสอดคล้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของเด็กที่บ้าน โดยเป็นสิ่งผู้ปกครองหาได้ตามคำชี้แจงสำหรับผู้ปกครอง เด็กสามารถสังเกตและถ่ายโยงความคิดสู่การเรียนรู้ เนื้อหาของการบ้านจะแสดงเป็นภาพตัวเลขหรือคำที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการบ้านที่จะให้เด็กทำประจำวัน ภาพในการบ้านที่เป็นคำถามหรือตัวเลือก เป็นภาพเหมือนจริงลายเส้น หรือภาพสี

3) จำนวนข้อคำถามในการบ้านจำแนกเป็นดังนี้

3.1) ในกรณีที่การบ้านแบบปรนัยชนิดมีข้อเดียวและมีคำถามเดียว มีตัวเลือกเป็นชุด เช่น ผลไม้อะไรมีรสเปรี้ยวให้ขีด x ทับผลไม้นั้น ภาพผลไม้ที่นำมาเป็นตัวเลือกต้องไม่เกินจำนวน 12 ชนิด ถ้าเป็นภาพอื่น ๆ ต้องไม่เกิน 12 ภาพเช่นกัน

3.2) ในกรณีที่การบ้านแบบปรนัยชนิดมีหลายข้อ มีคำถามชนิดเลือกคำตอบให้มีจำนวนข้อไม่เกิน 6 ข้อ และตัวเลือกแต่ละข้อ ข้อละ 3 ภาพ โดยตัวเลือกนั้นต้องมีความยากง่ายใกล้เคียงกันตามหลักการออกข้อสอบตามวิธีการประเมินผล

3.3) การเขียน การบ้านประจำวัน ให้จำแนกตามสาระด้วยการจัดให้สาระการสร้างเสริมลักษณะนิสัยเป็นวันศุกร์ เนื่องจากเป็นการบ้านที่ต้องการใช้การวาดภาพหรือการมีส่วนร่วมกับผู้ปกครองมากกว่าสาระอื่น ๆ ด้วยการจำแนกตามวันดังนี้

วันจันทร์	การบ้านภาษา
วันอังคาร	การบ้านวิทยาศาสตร์
วันพุธ	การบ้านคณิตศาสตร์
วันพฤหัสบดี	การบ้านสังคมศึกษา
วันศุกร์	การบ้านเสริมสร้างลักษณะนิสัย

4. ออกแบบการบ้านต้นแบบสำหรับระดับอนุบาล 1, 2 และ 3 สำหรับโรงเรียนและระดับอนุบาล 1, 2 สำหรับโรงเรียนรัฐบาลตามหลักการในข้อ 1 และ 2 ดังกล่าวข้างต้น โดยในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยสร้างการบ้านเป็น 2 ชุด ชุดที่ 1 ใช้สำหรับการวิจัยเพื่อศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย ดำเนินการวิจัยโดย นางสาวมณเทียน ทุมพันธ์ (2546) ชุดที่ 2 ใช้สำหรับค้นหาลักษณะและวิธีสร้างการบ้าน จำนวนชุดการบ้านดังตาราง 3

ตาราง 4 จำนวนชุดการบ้านจำแนกตามสาระและชั้นปีอนุบาล

สาระการบ้าน	ชุดที่ 1 อนุบาล 2 ชั้นปี		ชุดที่ 2 อนุบาล 3 ชั้นปี		
	อนุบาล 1	อนุบาล 2	อนุบาล1	อนุบาล2	อนุบาล3
ภาษา	6	6	8	8	8
วิทยาศาสตร์	6	6	8	8	8
คณิตศาสตร์	6	6	8	8	8
สังคมศาสตร์	6	6	8	8	8
เสริมสร้างลักษณะนิสัย	6	6	8	8	8
รวม	30	30	40	40	40

5. ตรวจสอบสาระการบ้านโดยผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นครูปฐมวัยที่มีประสบการณ์การสอนเด็กปฐมวัย 10 ปีขึ้นไป จำนวน 5 คน เพื่อให้ความเห็นเกี่ยวกับสาระการบ้าน ซึ่งผู้เชี่ยวชาญเห็นชอบด้วยมีการปรับภาษาและภาพบางภาพ นอกจากนี้ให้ความเห็นสำคัญเกี่ยวกับการบ้านภาษาดังนี้

5.1) พยัญชนะที่ให้เด็กเขียนต้องมีความยากง่ายตามวัยของเด็ก เช่น เด็กอนุบาล 1 ควรเขียน ก. ไก่ ไม่เขียน ภ พ เป็นต้น

5.2) คำศัพท์ วลี ประโยค ควรมาจากคำหรือภาษาที่เด็กคุ้นเคยเป็นหลัก

การสร้างคู่มือครู คู่มือครูเป็นเอกสารสำหรับให้ครูใช้เป็นแนวทางศึกษาวิธีสร้างการบ้านแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยสร้างโดยใช้สาระการสร้างการบ้านต้นแบบเป็นฐาน แล้วทดลองให้ครูปฐมวัย 3 คนอ่านเพื่อตรวจสอบภาษาและความเข้าใจ โดยแก้ไขภาษาในบางจุดจากนั้นนำไปทดลองใช้กับครูปฐมวัยโรงเรียนชลบุรีจำนวน 10 คน และให้เป็นผู้ประเมินคู่มือ ซึ่งทุกคนเห็นว่าเหมาะสม

การสร้างแบบสอบถามและแบบประเมิน

แบบสอบถามในการวิจัยมีทั้งหมด 3 ชุด เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นชนิดมาตรประมาณค่า 1 ชุด และแบบสอบถามปลายเปิดที่ให้อิสระแก่ครูในการตอบประกอบการสัมภาษณ์เจาะลึก วิธีการสร้างแบบสอบถามเน้นการตรงตามจุดประสงค์ จากนั้นให้ครูปฐมวัย 5 คน ตรวจสอบภาษา การสื่อ และให้ความเห็น ซึ่งมีผู้ให้แก้ไขภาษาและปรับปรุงแบบการถามเนื่องจากเป็นการถามทุกวันที่ผู้ปกครองอาจเบื่อหน่ายในการตอบแบบสอบถามทำให้ได้แบบสอบถามเป็นดังนี้

1. แบบสอบถามความคิดเห็นผู้ปกครองเกี่ยวกับลักษณะการบ้าน และผลที่ได้รับจากการบ้านเป็นแบบมาตรประมาณค่า 3 ระดับความคิดเห็นของผู้ปกครองว่า
   - ไม่ชัดเจน ชัดเจน ชัดเจนดีมาก
   - น้อยเกินไป พอดี มาก/ ยากเกินไป
   - เท่าเดิม มากขึ้น มากที่สุด
2. แบบประเมินคู่มือการออกแบบการบ้านแบบมีส่วนร่วมระดับอนุบาลศึกษาเป็นแบบสอบถามปลายเปิด 2 ข้อ
3. แบบประเมินผลการทดลองใช้การบ้านที่ครูสร้างเอง เป็นแบบสอบถามปลายเปิด 3 ข้อ

การดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเป็น 2 วิธี คือ

1. การวิจัยเชิงพรรณา เพื่อศึกษาลักษณะของการบ้านและแนวการสร้างการบ้าน ดำเนินการโดยผู้วิจัย
2. การวิจัยเชิงทดลอง เพื่อศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ดำเนินการโดย นส.มณเทียน ทุมพันธ์

ขั้นตอนการวิจัยจำแนกเป็น 3 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 สร้างการบ้านต้นแบบสำหรับการศึกษาลักษณะและแนวการสร้างการบ้าน 1 ชุด กับสำหรับการทดลอง 1 ชุด

ขั้นที่ 2 ทดลองใช้การบ้านต้นแบบ

ขั้นที่ 3 ฝึกอบรมครูเพื่อขยายผลการบ้าน

ขั้นที่ 1 สร้างการบ้านต้นแบบ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างการบ้านต้นแบบตามผลการศึกษาการกำหนดลักษณะและการออกแบบการบ้านในรายละเอียดเพื่อเนื้อหาการบ้านทั้งสาระประกอบด้วยขั้นตอนการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง บทบาทของโรงเรียนกับการสร้างการมีส่วนร่วม วิธีการสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างกลไกการมีส่วนร่วมและการบ้านกับประสิทธิภาพของการบ้านเพื่อสร้างกรอบความสัมพันธ์ของการบ้านกับการมีส่วนร่วม

2. ศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการเด็ก การเรียนรู้ของเด็ก และบทบาทของผู้ปกครอง ในขั้นนี้พบประเด็นสำคัญที่ใช้เป็นพื้นฐานของการสร้างต้นแบบการบ้าน คือ

2.1 พัฒนาการเด็กกับการทำงานที่ได้รับมอบหมายมีข้อจำกัดดังนี้

1) พัฒนาการเด็กแต่ละอายุไม่เท่ากัน

2) ช่วงระยะความสนใจของเด็กสั้นมากระหว่าง 5 – 15 นาที

3) พัฒนาการทางภาษาของเด็กอยู่ในช่วงของการสื่อสัญลักษณ์

2.2 การเป็นผู้ปกครองพบว่าผู้ปกครองมีลักษณะสำคัญคือ

1) ขาดความรู้เกี่ยวกับเด็ก

2) ไม่มีเวลาและต้องรับผิดชอบครอบครัว

3) รักเด็กและกังวลกับเด็กมากเกินไป

4) ต้องการรู้เรื่องการเรียนของเด็ก แต่ไม่ชอบมาร่วมกิจกรรมโรงเรียน

2.3 หลักการศึกษาปฐมวัย

1) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเป็นองค์ประกอบสำคัญของการศึกษาปฐมวัย

2) การพัฒนาเด็กต้องครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน

3) สาระการเรียนรู้ต้องสอดคล้องกับพัฒนาการเด็ก

3. วิเคราะห์งานการเรียนรู้ตามหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พ.ศ. 2540 (อายุ 3-6 ปี) เน้นสาระหลักที่เด็กปฐมวัยต้องเรียนรู้ 4 ประการคือ

1) เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เด็กควรได้รู้จักชื่อนามสกุล รูปร่างหน้าตา รู้จักอวัยวะต่าง ๆ วิธีระวังรักษาร่างกายให้สะอาด ปลอดภัยเรียนรู้ที่จะเล่นและทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองคนเดียวหรือกับผู้อื่น ตลอดจนเรียนรู้ที่จะแสดงมารยาทที่ดี

2) เรื่องราวสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก เด็กควรได้มีโอกาสรู้จัก และรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน รวมทั้งบุคคลต่าง ๆ ที่เด็กต้องเกี่ยวข้องหรือมีโอกาสใกล้ชิดและมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

3) ธรรมชาติรอบตัว เด็กควรจะได้เรียนรู้สิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของโลกที่แวดล้อมเด็กตามธรรมชาติ เช่น ฤดูกาล กลางวัน กลางคืน เป็นต้น

4) ทักษะพื้นฐานสำหรับเด็ก เด็กควรจะได้รู้จักสี ขนาด รูปร่าง รูปทรง น้ำหนัก ผิวสัมผัสของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว สิ่งของเครื่องใช้ ยานพาหนะ และการพัฒนาภาษา

4. จัดลำดับสาระการเรียนรู้จำแนกตามระดับชั้นเรียน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มโรงเรียนอนุบาลเอกชน 3 ชั้นเรียน กับโรงเรียนอนุบาลของรัฐ 2 ชั้นเรียน ตามกรอบของการเรียนรู้ในข้อ 3 โดย

ของโรงเรียนรัฐเน้นตามแผนการสอนตามหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พ.ศ. 2540 ส่วนของโรงเรียนเอกชนจำแนกเป็นหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งมีเนื้อหาตามกรอบของสาระหลักสูตรเช่นกัน จุดสำคัญของการกำหนดสาระการบ้านคือ ให้มีความยากง่ายตามอายุของเด็กตามชั้นปี

5. เขียนแผนการบ้านตามกรอบสาระการบ้าน จำแนกตามชั้นเรียน และสาระการเรียนรู้ตามภาคเรียน (รายละเอียดในคู่มือการออกแบบการบ้านแบบมีส่วนร่วมอนุบาลศึกษาในภาคผนวก)

6. สร้างการบ้านตามวิธีและหลักการออกแบบการบ้านโดยจัดทำเป็น 2 ชุดดังนี้

ชุดที่ 1 สำหรับเด็กชั้นอนุบาล 1, และ 2 ของโรงเรียนรัฐ จำนวน 60 ชุด

ชุดที่ 2 สำหรับเด็กชั้นอนุบาล 1, 2 และ 3 ของโรงเรียนเอกชน จำนวน 120 ชุด

7. นำการบ้านที่ออกแบบแล้วไปให้ครูปฐมวัย ตรวจสอบตามตรงเนื้อหาโดย ชุดที่ 1 เป็นครูปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน ชุดที่ 2 เป็นครูปฐมวัยโรงเรียนของรัฐ จำนวนชุดละ 3 คน ซึ่งมีการปรับภาษา ภาพ และขนาดตัวหนังสือ

8. นำการบ้านไปทดลองใช้กับผู้ปกครองโดยผ่านครูปฐมวัย ชุดที่ 1 ทดลองกับผู้ปกครองโรงเรียนอนุบาล ชุดที่ 2 ทดลองใช้ที่โรงเรียนวัดพลมนีย์ เป็นเวลา 1 สัปดาห์ พบว่ามีส่วนที่ต้องแก้ไขคือ คำชี้แจง และภาพที่เป็นเนื้อหาการบ้าน

ขั้นที่ 2 ทดลองการบ้านต้นแบบ

ในการดำเนินการทดลองการบ้านต้นแบบเป็นการนำการบ้านต้นแบบที่พัฒนาตามหลักการสร้างการบ้านแบบมีส่วนร่วมที่ผู้วิจัยพัฒนาแล้วไปทดลอง โดยจำแนกการทดลองเป็น 2 ลักษณะ คือ

ชุดที่ 1 ดำเนินการวิจัยโดย น.ส.มณเทียน ทุมพันธ์ (2546) หัวข้อวิจัยเรื่อง บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่ใช้การบ้านแบบมีส่วนร่วม จุดประสงค์เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติในบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับรูปแบบและประโยชน์ของการบ้าน การวิจัยนี้ดำเนินการทดลองกับเด็กและผู้ปกครองชั้นอนุบาล 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 โรงเรียนวัดพลมนีย์ แขวงทับยาว เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำนวน 37 คน เวลาทดลอง 6 สัปดาห์ ระหว่างเดือนมิถุนายน – กรกฎาคม 2545 ผลการทดลอง พบว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการทำการบ้านในฐานะผู้สอน ผู้ให้กำลังใจ ผู้ช่วยเหลือและผู้สนับสนุนในระดับมาก และแตกต่างจากก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจและอาชีพผู้ปกครองไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ผู้ปกครองที่เข้าร่วมการทดลองมีความเห็นว่ารูปแบบการบ้านเหมาะสม และมีประโยชน์มาก (รายละเอียดการวิจัย อยู่ในรายงานผลการวิจัยของ มณเทียน ทุมพันธ์, 2546)

ชุดที่ 2 ทดลองกับผู้ปกครองเพื่อศึกษาลักษณะ และแนวการสร้างการบ้านตามทัศนะของผู้ปกครอง ใช้เวลา 8 สัปดาห์ ทดลองที่โรงเรียนวัฒนาชัยนาท กับทุกชั้นเรียนนอนุบาลดำเนินการระหว่างวันที่ 29 สิงหาคม 2545 ถึง 13 กันยายน 2545 โดยดำเนินงานดังนี้

1. ประสานงานโดยตรงกับผู้จัดการโรงเรียนวัฒนาชัยนาท เพื่อขออนุญาตและความร่วมมือในการดำเนินการวิจัย

2. จัดการบ้านต้นแบบ เท่ากับจำนวนนักเรียนชั้นอนุบาลทั้ง 3 ชั้นเรียน โดยจำแนกเป็นชุดสาระตามจำนวนนักเรียนดังนี้

ชั้นอนุบาลปีที่ 1 จำนวน 31 คน

ชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 27 คน

ชั้นอนุบาลปีที่ 3 จำนวน 19 คน

3. ให้ครูประจำชั้นศึกษาวิธีการมอบหมายงาน การติดตามผล มีข้อกำหนดว่าเด็กต้องทำทุกคน และให้ผู้ปกครองประเมินผลทุกวัน ปรากฏว่า เด็กทุกคนทำการบ้านส่วนการตอบกลับของผู้ปกครองเป็นดังนี้

ผู้ปกครองชั้นอนุบาล 1 ตอบกลับจำนวน 926 ฉบับ สมบูรณ์ 557 ฉบับ หรือร้อยละ 60.15

ผู้ปกครองชั้นอนุบาล 2 ตอบกลับจำนวน 861 ฉบับ สมบูรณ์ 430 ฉบับ หรือร้อยละ 49.94

ผู้ปกครองชั้นอนุบาล 3 ตอบกลับจำนวน 931 ฉบับ สมบูรณ์ 556 ฉบับ หรือร้อยละ 59.70

4. วิเคราะห์ข้อมูลคำตอบ และความคิดเห็นของผู้ปกครอง ด้านลักษณะของการบ้านและผลของการบ้านต่อผู้ปกครอง และสัมภาษณ์เจาะลึกจากผู้ปกครอง

ขั้นที่ 3 ฝึกอบรมครูเพื่อขยายผลการบ้าน

หลังจากดำเนินการศึกษาและทดลองการบ้านต้นแบบแล้วผู้วิจัยได้ดำเนินการฝึกอบรมวิธีการสร้างการบ้าน ดังนี้

3.1 จัดทำคู่มือสำหรับครู ใช้ชื่อว่า "คู่มือการออกแบบการบ้านแบบมีส่วนร่วมระดับอนุบาลศึกษา" ประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังนี้

หน่วยที่ 1 การบ้านแบบมีส่วนร่วม
- การบ้านคืออะไร
- ความหมายของการบ้านแบบมีส่วนร่วม
- ลักษณะของการบ้านแบบมีส่วนร่วม
- หลักการพื้นฐาน
- บทบาทของผู้ปกครอง

หน่วยที่ 2 การออกแบบการบ้านระดับอนุบาลศึกษา
- รูปแบบการบ้านแบบมีส่วนร่วม
- หลักการออกแบบการบ้าน

หน่วยที่ 3 ตัวอย่างการบ้านระดับอนุบาลศึกษาประเภท 3 ชั้นเรียน
- อนุบาล 1
- อนุบาล 2
- อนุบาล 3

หน่วยที่ 4 ตัวอย่างการบ้านระดับอนุบาลศึกษาแบบ 2 ชั้นปี

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหา ความเข้าใจเกี่ยวกับคำชี้แจงในคู่มือโดยให้ครูปฐมวัยจำนวน 3 คน อ่านทำความเข้าใจพร้อมปรับแก้ภาษาโดยเฉพาะในส่วนตัวอย่างก่อนไปทดลองใช้ในการฝึกอบรม ด้วยการสร้างใบงานประกอบการฝึกอบรมได้แก่ แผนการบ้าน และแบบลงเนื้อหาการบ้าน

สำหรับคู่มือครูนี้หลังการทดลองแล้วผู้วิจัยปรับคู่มือการออกแบบการบ้านแบบมีส่วนร่วมละดับอนุบาลศึกษาอีกครั้งหนึ่ง

3.2 จัดอบรมครูโดยใช้คู่มือการออกแบบการบ้านแบบมีส่วนร่วมระดับอนุบาลศึกษา เป็นสื่อหลักใน 3 โรงเรียน คือ

1) โรงเรียนวัฒนาชัยนาท อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท ฝึกอบรมครูวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2546 มีครูเข้าโครงการจำนวน 5 คน

2) โรงเรียนอนุบาลฟ้าใส อำเภอคูคต จังหวัดปทุมธานี ฝึกอบรมวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2546 มีครูเข้าโครงการจำนวน 10 คน

3) โรงเรียนอนุบาลชลบุรี อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ฝึกอบรมวันที่ 3 มีนาคม 2546 มีครูเข้าโครงการจำนวน 10 คน

ขั้นตอนการฝึกอบรม

1. มอบคู่มือการออกแบบการบ้านแบบมีส่วนร่วมระดับอนุบาลศึกษา ให้ครูที่เข้าโครงการอ่านล่วงหน้า และนำมาประกอบขณะฝึกปฏิบัติออกแบบการบ้าน

2. ปฐมนิเทศการออกแบบการบ้านที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมโดย เน้นสาระสำคัญดังนี้

- มโนทัศน์รูปแบบการบ้าน
- วิธีการออกแบบและสร้างการบ้านที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับเด็ก
- ทดลองสร้างการบ้าน โดยผู้วิจัยจัดอุปกรณ์ที่ใช้ในการออกแบบการบ้านโดยเริ่มเป็นขั้นตอนดังนี้

1) วิเคราะห์หลักสูตร
2) วางแผนการบ้าน
3) สร้างการบ้านสาระละ 1 ฉบับ รวม 5 ฉบับต่อคน
4) ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องของการบ้านที่ครูสร้างตามมโนทัศน์การบ้าน

3.3 ครูผู้เข้าฝึกอบรมปฏิบัติการสร้างการบ้านของตนเองตามแนวคู่มือและการฝึกอบรม โดยมีผู้วิจัยเป็นผู้ให้คำปรึกษา และตรวจความเป็นไปได้ของการบ้าน

3.4 ผู้วิจัยนำการบ้านที่ตรวจแล้วไปทำสำเนาเอกสารจัดเตรียมให้พร้อมใช้ในสภาพจริง จำนวนสำเนาเท่ากับจำนวนเด็กในชั้นเรียนของครูผู้สร้างการบ้าน

3.5 ครูดำเนินการทดลองใช้การบ้านที่ครูออกแบบเองโดยใช้ระยะเวลาการทดลอง 2 สัปดาห์ พร้อมติดตาม ผลจากผู้ปกครอง และผลของการใช้การบ้านที่ครูสร้างพร้อมรายงาน และเสนอความคิดเห็นในแบบประเมินผลการทดลองใช้การบ้านที่ครูสร้างเอง

การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

การทดลองการบ้านชุดที่ 1

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยจำแนกตามลักษณะข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ความคิดเห็นของผู้ปกครอง แจงเป็นจำนวนนับและร้อยละของคำตอบ

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ความคิดเห็นของผู้ปกครอง และครูจากคำถามปลายเปิดประกอบการสัมภาษณ์จำแนกเป็นความถี่ และการจัดจำพวกคำตอบ

การทดลองการบ้านชุดที่ 2

การทดลองเป็นการวิจัยแบบทดลองกลุ่มเดียวแล้ววัดผลก่อนและหลังการทดลอง และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. คำนวณค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับการบ้าน

2. เปรียบเทียบระดับบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่ใช้การบ้านในภาพรวม และจำแนกตามระดับการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ และอาชีพของผู้ปกครอง ก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้ t-test dependent

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนาเพื่อศึกษารูปแบบการบ้านที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับเด็กในการทำงานที่ครูมอบหมายให้กลับไปทำที่บ้านด้วยการสนับสนุนการทำการบ้านของเด็กในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น อ่านคำถามให้ฟัง ให้คำแนะนำปรึกษา จัดหาอุปกรณ์ตามที่การบ้านกำหนดเป็นผล ซึ่งผลการดำเนินการวิจัยจำแนกการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะของรูปแบบการบ้าน

ตอนที่ 2 ผลของการบ้าน

ตอนที่ 3 วิธีสร้างการบ้านสำหรับครู

ตอนที่ 1 ลักษณะของรูปแบบการบ้าน

จากการทดลองใช้การบ้านต้นแบบเป็นเวลา 8 สัปดาห์กับเด็กนักเรียนชั้นอนุบาล 1 อนุบาล 2 และอนุบาล 3 ที่โรงเรียนวัฒนาชัยนาท พร้อมให้ผู้ปกครองสะท้อนความเห็นกลับเกี่ยวกับลักษณะของรูปแบบการบ้าน ได้ผลดังแสดงในตารางที่ 5 – 10

ความหมายของสัญลักษณ์ในตาราง

N หมายถึง จำนวนแบบสอบถาม

1 หมายถึง ไม่ชัดเจน น้อยเกินไป หรือง่ายเกินไป

2 หมายถึง ชัดเจน หรือพอดี

3 หมายถึง ชัดเจนดีมาก มากเกินไป หรือยากเกินไป

ความหมายของตัวเลขแต่ละข้อรายการดังนี้

ตัวเลขในตารางแถวแรกคือร้อยละ

ตัวเลขในตารางแถวที่ 2 คือ จำนวน N

ตาราง 5 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับรูปแบบการบ้านในภาพรวม

ลักษณะของรูปแบบการบ้าน	อนุบาล 1 N = 557			อนุบาล 2 N = 430			อนุบาล 3 N = 556			รวม N = 1543		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
1. คำชี้แจงให้ผู้ปกครองปฏิบัติ	3.41	84.38	12.21	3.95	75.58	20.47	5.22	83.9	11.69	4.21	81.47	14.32
	19	470	68	17	325	88	29	462	65	65	1257	221
2. ภาพสำหรับให้เด็กเลือก	7.72	82.05	10.23	4.65	75.12	20.23	8.27	81.12	10.61	7.06	79.78	13.16
	43	475	57	20	323	87	46	451	59	109	1231	203
3. จำนวนข้อการบ้าน	4.13	95.51	0.36	7.21	92.56	0.23	14.93	84.83	0.18	8.88	90.86	0.26
	23	532	2	31	398	1	83	472	1	137	1402	4
4. ความยากง่ายของการบ้าน	4.31	85.10	10.59	1.86	96.05	2.09	14.75	82.73	2.52	7.39	87.30	5.31
	24	474	59	8	413	9	82	460	14	114	1347	82
5. การใช้เวลาในการทำการบ้าน	5.92	92.10	1.98	3.49	96.51	0	11.87	87.23	0.90	7.39	91.57	1.04
	33	513	11	15	415	0	66	485	5	114	1413	16

จากตาราง 5 ผู้ปกครองส่วนใหญ่ร้อยละ 91.57 เห็นว่าการใช้เวลาในการทำการบ้านอยู่ในระดับพอดีเป็นอันดับแรก โดยเฉพาะผู้ปกครองชั้นอนุบาล 2 และ 3 มีความคิดเห็นเป็นอันดับแรก ร้อยละ 96.51 และ 87.23 ตามลำดับ ส่วนผู้ปกครองอนุบาล 1 เห็นว่าจำนวนข้อการบ้านอยู่ในระดับพอดีเป็นอันดับแรก

ตาราง 6 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับรูปแบบการบ้านด้านภาษา

ลักษณะของรูปแบบการบ้าน	อนุบาล 1 N = 102			อนุบาล 2 N = 116			อนุบาล 3 N = 107			รวม N = 325		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
1. คำชี้แจงให้ผู้ปกครองปฏิบัติ	3.92	86.30	9.80	4.31	69.83	25.86	2.80	83.18	14.02	3.69	79.39	16.92
	4	88	10	5	81	30	3	89	15	12	258	55
2. ภาพสำหรับให้เด็กเลือก	1.96	89.22	8.82	0	72.41	27.59	0.94	83.18	15.88	0.92	81.23	17.85
	2	91	9	0	84	32	1	89	17	3	264	58
3. จำนวนข้อการบ้าน	3.92	96.25	0	15.52	84.48	0	18.69	81.31	0	12.92	87.08	0
	4	98	0	18	98	0	20	87	0	42	283	0
4. ความยากง่ายของการบ้าน	4.90	60.78	34.32	3.45	94.83	1.72	9.35	86.91	3.74	5.85	81.54	12.61
	5	62	35	4	110	2	10	93	4	19	265	41
5. การใช้เวลาในการทำการบ้าน	8.82	85.29	5.88	5.17	94.83	0	14.95	84.11	0.94	9.54	88.31	2.15
	9	87	6	6	110	0	16	90	1	31	287	7

จากตาราง 6 ผู้ปกครองส่วนใหญ่เห็นว่าการใช้เวลาในการทำการบ้านอยู่ในระดับพอดี ร้อยละ 88.31 โดยเฉพาะผู้ปกครองชั้นอนุบาล 2 เห็นด้วยเป็นอันดับแรก ร้อยละ 94.83 ส่วนผู้ปกครองชั้นอนุบาล 1 เห็นว่าจำนวนข้อการบ้านพอดีเป็นอันดับแรก ร้อยละ 96.08 ส่วนผู้ปกครองชั้นอนุบาล 2 และชั้นอนุบาล 3 เห็นว่าความยากง่ายของการบ้านอยู่ในระดับพอดี ร้อยละ 94.83 และ 86.91 ตามลำดับ

ตาราง 7 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับรูปแบบการบ้านด้านคณิตศาสตร์

ลักษณะของรูปแบบการบ้าน	อนุบาล 1 N = 110			อนุบาล 2 N = 77			อนุบาล 3 N = 115			รวม N = 304		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
1. คำชี้แจงให้ผู้ปกครองปฏิบัติ	3.64	82.73	13.63	1.30	71.43	27.27	1.74	83.48	14.78	2.30	80.26	17.44
	4	91	15	1	55	21	2	96	17	7	244	53
2. ภาพสำหรับให้เด็กเลือก	10.91	80.91	8.18	1.30	71.43	27.27	2.61	83.48	2.23	5.26	79.61	15.13
	12	89	9	1	55	21	3	96	16	16	242	46
3. จำนวนข้อการบ้าน	6.36	93.64	0	5.19	94.81	0	20	80	0	3.62	96.38	0
	7	103	0	4	73	0	23	92	0	11	293	0
4. ความยากง่ายของการบ้าน	5.45	85.46	9.09	3.90	90.91	5.19	26.09	73.04	0.87	12.83	82.24	4.93
	6	94	10	3	70	4	30	84	1	39	250	15
5. การใช้เวลาในการทำการบ้าน	6.36	90.91	2.73	3.90	96.10	0	12.17	86.96	0.87	7.89	90.79	1.32
	7	100	3	3	74	0	14	100	1	24	276	4

จากตาราง 7 ผู้ปกครองส่วนใหญ่ร้อยละ 96.38 เห็นว่าจำนวนข้อการบ้านอยู่ในระดับพอดีเป็นอันดับแรก โดยเฉพาะผู้ปกครองชั้นอนุบาล 1 เห็นว่าพอดีเป็นอันดับแรก ร้อยละ 93.64 ส่วนผู้ปกครองชั้นอนุบาล 2 และ 3 เห็นว่าการใช้เวลาในการทำการบ้านอยู่ในระดับพอดีเป็นอันดับแรก ร้อยละ 96.10 และ 86.96 ตามลำดับ

ตาราง 8 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อรูปแบบการบ้านด้านวิทยาศาสตร์

ลักษณะของรูปแบบการบ้าน	อนุบาล 1 N = 109			อนุบาล 2 N = 77			อนุบาล 3 N = 120			รวม N = 306		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
1. คำชี้แจงให้ผู้ปกครองปฏิบัติ	6.42	82.57	11.01	2.60	71.43	25.97	5	86.67	8.33	4.90	81.37	13.73
	7	90	12	2	55	20	6	104	10	15	249	42
2. ภาพสำหรับให้เด็กเลือก	9.17	79.82	11.01	7.79	71.43	20.78	13.33	80.84	5.83	10.44	78.10	11.44
	10	87	12	6	55	16	16	97	7	32	239	35
3. จำนวนข้อการบ้าน	5.50	94.50	0	3.90	96.10	0	12.5	87.5	0	7.84	92.16	0
	6	103	0	3	74	0	15	105	0	24	282	0
4. ความยากง่ายของการบ้าน	2.75	92.66	4.59	1.30	97.40	1.30	0	87.5	2.5	5.23	91.83	2.94
	3	101	5	1	75	1	12	105	3	16	281	9
5. การใช้เวลาในการทำการบ้าน	3.67	96.33	0	2.60	97.40	0	8.33	91.67	0	5.23	94 77	0
	4	105	0	2	75	0	10	110	0	16	290	0

จากตาราง 8 พบว่าผู้ปกครองทุกระดับชั้นปีมีความเห็นว่าเวลาใช้ในการทำการบ้านพอดีเป็นอันดับแรก ร้อยละ 94.77 รองลงมาเป็นจำนวนข้อการบ้านร้อยละ 91.83

ตาราง 9 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อรูปแบบการบ้านด้านสังคมศึกษา

ลักษณะของรูปแบบการบ้าน	อนุบาล 1 N = 120			อนุบาล 2 N = 82			อนุบาล 3 N = 104			รวม N = 306		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
1. คำชี้แจงให้ผู้ปกครองปฏิบัติ	1.67	82.5	15.83	4.88	81.71	13.41	4.81	83.65	11.54	3.59	82.68	13.73
	2	99	19	4	67	11	5	87	12	11	253	42
2. ภาพสำหรับให้เด็กเลือก	7.5	77.5	15	8.54	70.05	13.41	4.81	85.58	9.61	6.86	80.39	12.75
	9	93	18	7	64	11	5	89	10	21	246	39
3. จำนวนข้อการบ้าน	1.67	96.67	1.67	2.44	97.56	0	8.65	90.38	0.96	4.25	94.70	0.98
	2	116	2	2	80	0	9	94	1	13	290	3
4. ความยากง่ายของการบ้าน	4.17	90	5.83	0	98.78	1.22	11.54	84.61	9.85	5.56	90.52	3.92
	5	108	7	0	81	1	12	88	4	17	277	12
5. การใช้เวลาในการทำการบ้าน	6.67	91.66	1.67	1.22	98.78	0	11.54	1.92	1.92	6.86	91.83	1.31
	8	110	2	1	81	0	12	90	2	21	281	4

จากตารางที่ 9 ผู้ปกครองส่วนใหญ่ร้อยละ 94.77 เห็นว่าจำนวนข้อการบ้านอยู่ในระดับพอดีเป็นอันดับแรก โดยเฉพาะชั้นอนุบาล 1 และ 3 มีความเห็นสูงถึงร้อยละ 96.67 และ 90.38 ส่วนผู้ปกครองชั้นอนุบาล 2 เห็นว่าความยากง่ายของการบ้านและการใช้เวลาในการทำการบ้านอยู่ในระดับพอดีเป็นอันดับแรก ร้อยละ 98.78

ตาราง 10 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับรูปแบบการบ้านด้านสร้างเสริมลักษณะนิสัย

ลักษณะของรูปแบบการบ้าน	อนุบาล 1 N = 116			อนุบาล 2 N = 78			อนุบาล 3 N = 110			รวม N = 304		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
1. คำชี้แจงให้ผู้ปกครองปฏิบัติ	1.72	87.93	10.35	6.41	85.90	7.69	18.82	78.18	10	6.58	83.88	9.54
	2	102	12	5	67	6	13	86	11	20	255	29
2. ภาพสำหรับให้เด็กเลือก	8.62	83.62	7.76	8.98	83.33	7.69	19.09	72.73	8.18	12.50	79.61	7.89
	10	97	9	7	65	6	21	80	9	38	242	24
3. จำนวนข้อการบ้าน	3.45	96.55	0	5.13	93.59	1.28	13.64	86.36	0	7.57	92.10	0.33
	4	112	0	4	73	1	15	95	0	23	280	1
4. ความยากง่ายของการบ้าน	4.31	93.97	1.72	0	98.72	1.28	10.91	84.55	4.54	5.59	91.78	2.63
	5	109	2	0	77	1	12	93	5	17	279	8
5. การใช้เวลาในการทำการบ้าน	5.17	94.83	0	3.85	96.15	0	12.73	86.36	0.91	7.57	92.10	0.33
	6	110	0	3	75	0	14	95	1	23	280	1

จากตาราง 9 ผู้ปกครองเห็นว่าจำนวนข้อการบ้านและการใช้เวลาในการทำการบ้านอยู่ในระดับพอดี สูงสุดเป็นอันดับแรกร้อยละ 91.10 โดยเฉพาะผู้ปกครองชั้นอนุบาล 1 และ 2 เห็นด้วยเป็นอันดับแรก ร้อยละ 96.55 และ 86.36 ตามลำดับ ส่วนผู้ปกครองชั้นอนุบาล 3 เห็นว่าความยากง่ายของการบ้านมีความพอดีเป็นอันดับแรก ร้อยละ 98.72

ตอนที่ 2 ผลของการบ้าน

ผลการทดลองใช้การบ้านมาจากแหล่งข้อมูล 2 แหล่งคือ ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่ใช้การบ้านเป็นเวลา 8 สัปดาห์ กับการทดลองใช้การบ้านที่ครูสร้างเอง โดยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นความคิดเห็นของผู้ปกครองจากการตอบแบบสอบถาม และส่วนที่ 2 เป็นความคิดเห็นของครูจากการตอบแบบสอบถามปลายเปิด โดยจำแนกผลของการบ้านออกเป็น 3 ส่วน คือ ผลต่อผู้ปกครอง ผลต่อเด็ก และผลต่อครู

2.1 ผลของการบ้านต่อผู้ปกครอง

ความหมายของสัญลักษณ์ในตาราง

1 หมายถึง ไม่มีผลเพิ่มขึ้นหรือเท่าเดิม

2 หมายถึง มีผลมากขึ้นกว่าเดิม

3 หมายถึง มีผลมากที่สุด

ตาราง 11 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับผลของการบ้านที่มีต่อผู้ปกครอง

ลักษณะของรูปแบบการบ้าน	อนุบาล 1 N = 557			อนุบาล 2 N = 307			อนุบาล 3 N = 556			รวม N = 1420		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
1. การเข้าใจเด็ก	14.54	82.41	3.05	10.75	86.32	2.93	22.48	75.18	2.34	16.83	80.42	2.75
	81	459	17	33	265	9	125	418	13	239	1142	39
2. การรู้พัฒนาการเด็ก	14.00	81.33	4.67	9.77	85.02	5.21	20.14	77.70	2.16	15.49	80.71	3.80
	78	453	26	30	261	16	112	432	12	220	1146	54
3. ความสนิทกับเด็ก	20.83	73.07	6.10	15.31	77.85	6.84	24.46	71.76	3.78	21.06	73.59	5.35
	116	407	34	47	239	21	136	399	21	299	1045	76
4. เรียนรู้วิธีการสอนเด็ก	14.18	80.97	4.85	11.07	85.67	3.25	22.84	75.90	1.24	16.90	80.00	3.10
	79	451	27	34	263	10	127	422	7	240	1136	44

จากตาราง 11 ผู้ปกครองโดยรวมมีความเห็นร้อยละ 80 ขึ้นไป ว่า การบ้านที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมสร้างความเข้าใจเด็ก รู้พัฒนาการเด็กและเรียนรู้วิธีสอนเด็กมากขึ้นกว่าเดิม โดยผู้ปกครองชั้นอนุบาล 1 รู้พัฒนาการเด็กสูงสุดร้อยละ 81.33 ผู้ปกครองชั้นอนุบาล 2 มีความเข้าใจเด็กเป็นอันดับแรกร้อยละ 86.32 และผู้ปกครองชั้นอนุบาล 3 รู้พัฒนาการเด็กเป็นอันดับแรกร้อยละ 77.70

จากความคิดเห็นของครูทั้งหมด 25 ราย พบว่าครูมีความคิดเห็นตามลำดับดังนี้

1. ผู้ปกครองมีส่วนร่วมและรู้วิธีการเรียนของเด็ก (18 ราย)
2. ผู้ปกครองใกล้ชิดกับเด็ก (14 ราย)
3. ผู้ปกครองมีความเข้าใจเด็กมากขึ้น (10 ราย)
4. มีการสร้างสานปฏิสัมพันธ์บ้านและโรงเรียนมากขึ้น (5 ราย)
5. ผู้ปกครองรู้พัฒนาการด้านเด็กมากขึ้น (1 ราย)

2.2 ผลของการบ้านต่อเด็ก

ตาราง 12 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับผลของการบ้านที่มีต่อเด็ก

รายการคำตอบ	*จำนวนคำตอบ*	*ร้อยละ*
1. เกิดการเรียนรู้ตามเนื้อหาการบ้าน	429	75.53
2. พัฒนาทักษะการคิดของเด็ก	53	9.33
3. สร้างเสริมจินตนาการและใฝ่รู้	47	8.28
4. เด็กสนุกกับการทำการบ้าน	45	7.92
5. เด็กกระตือรือร้นและรับผิดชอบ	41	7.22
รวม	568	100

จากตาราง 12 ผู้ปกครองเห็นว่าการบ้านที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามเนื้อหาการบ้านสูงสุด ร้อยละ 75.53 รองลงมาพัฒนาทักษะการคิด สร้างเสริมจินตนาการและใฝ่รู้ เด็กสนุกกับการทำการบ้าน เด็กกระตือรือร้นและรับผิดชอบ

จากความคิดเห็นของครูผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 25 ราย พบว่าการบ้านมีผลต่อเด็กดังนี้

1. เด็กเข้าใจเรื่องที่เรียนมากขึ้นและพัฒนา (14 ราย)
2. เด็กสนุกกับการทำการบ้าน (13 ราย)
3. เด็กมีความมั่นใจและอบอุ่นใจได้ใกล้ชิดกับผู้ปกครอง (8 ราย)
4. เด็กมีความรับผิดชอบมากขึ้น (2 ราย)

2.3 ผลต่อครู

จากการทดลองใช้การบ้านที่ครูสร้างเองแต่ละโรงเรียนเป็นเวลา 2 – 4 สัปดาห์ ครูได้พบข้อสังเกตที่สำคัญว่าการบ้านช่วยให้ครูเป็นดังนี้

1. รู้พัฒนาการและศักยภาพเด็ก (9 ราย)
2. รู้จักผู้ปกครองมากขึ้น (6 ราย)
3. ครูได้พัฒนาความคิด (3 ราย)
4. การบ้านสามารถสานต่อการเรียนจากโรงเรียนสู่บ้านและบ้านสู่โรงเรียน (2 ราย)

ตอนที่ 3 วิธีสร้างการบ้าน

ครูผู้เข้าร่วมโครงการจำนวน 15 คน ใน 25 คน หรือร้อยละ 30.75 ให้ความเห็นเกี่ยวกับวิธีการสร้างการบ้านที่เป็นการเพิ่มเติมดังนี้

1. แผนการบ้านควรจัดทำเป็นรายสัปดาห์ (11 ราย)
2. การบ้านต้องสร้างจากความร่วมมือกันของครู (10 ราย)
3. การบ้านต้องสร้างตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้ประจำวันหรือประจำสัปดาห์ (8 ราย)

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเสนอแนะ

4.1 ลักษณะรูปแบบการบ้าน

ผู้ปกครองและครูให้ความคิดเห็นเสนอแนะเกี่ยวกับลักษณะรูปแบบการบ้านดังนี้

1) คำชี้แจงให้ผู้ปกครองปฏิบัติต้องบอกจุดประสงค์ของการทำการบ้าน คำอธิบายวิธีการทำการบ้านและตัวอย่างประกอบให้ชัดเจน

2) ภาพที่เป็นตัวเลือกต้องเป็นภาพขนาด 1 x 1 นิ้วเป็นอย่างน้อย และถ้าเป็นภาพกลุ่มต้องมีขนาดใหญ่เล็กตามความเป็นจริง เช่น ภาพช้างต้องใหญ่กว่าแมว ตู้เย็นต้องใหญ่กว่าวิทยุ

3) ความยากง่ายของการบ้าน ควรมีการบ้านที่สอดคล้องกับความแตกต่างของเด็ก ตัวอย่าง เช่น เด็กเก่งมีจำนวนข้อการบ้านมากขึ้น หรือเนื้อหาการบ้านยากขึ้น

4) ควรมีการบ้านภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้นอีก 1 สาระวิชา

4.2 ปัญหาการบ้าน

1. ครูต้องมีเวลาในการพัฒนาการบ้านสม่ำเสมอ
2. ผู้ปกครองต้องให้ความร่วมมือ
3. ต้องมีงบประมาณสำหรับการสำเนาการบ้านให้เด็ก

บทที่ 5
สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สังเขปความมุ่งหมายและวิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนารูปแบบการบ้านที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับเด็ก โดยการวิจัยและพัฒนาด้วยการศึกษาและประเมินลักษณะรูปแบบการบ้าน ผลของการบ้าน และวิธีสร้างการบ้านสำหรับครู ที่มีสาระการบ้าน 5 สาระ ได้แก่ ภาษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา และลักษณะนิสัย

วิธีดำเนินการวิจัย มี 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 สร้างการบ้านต้นแบบดังนี้

1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อวางกรอบการสร้างการบ้าน

2) สร้างการบ้านตามกรอบที่ศึกษา 2 ชุด ส่วนชุดที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ดำเนินการวิจัยโดย นางสาวมณเทียน ทุมพันธ์ (2546) ชุดที่ 2 สำหรับศึกษาลักษณะของรูปแบบการบ้านและผลของการใช้การบ้านตามทัศนของผู้ปกครอง

ขั้นที่ 2 ทดลองการบ้านต้นแบบ

1) ทดลองใช้การบ้านชุดที่ 1 โดย นางสาวมณเทียน ทุมพันธ์ เป็นเวลา 6 สัปดาห์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 โรงเรียนวัดพลมานีย์ กรุงเทพมหานคร เดือนมิถุนายน-กรกฎาคม 2545

2) ทดลองใช้การบ้านชุดที่ 2 ที่โรงเรียนวัฒนาชัยนาท อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท เป็นเวลา 8 สัปดาห์ วันที่ 29 สิงหาคม ถึง 13 กันยายน 2545

ขั้นที่ 3 ฝึกอบรมครู เพื่อสร้างการบ้านตามรูปแบบ

1) จัดทำคู่มือ สำหรับครู ชื่อ "คู่มือการออกแบบการบ้านแบบมีส่วนร่วมระดับอนุบาลศึกษา"

2) จัดฝึกอบรมครูเชิงปฏิบัติการให้กับครูอนุบาลโรงเรียนวัฒนาชัยนาท โรงเรียนอนุบาลชลบุรี และโรงเรียนฟ้าใส

3) ประเมินผลการทดลองใช้การบ้านที่ครูสร้างเอง

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

จากการดำเนินการวิจัยและพัฒนา พบว่ารูปแบบการบ้านที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับเด็ก (มณเทียน ทุมพันธ์, 2546) เป็นไปตามเจตนาของรูปแบบการบ้านที่ผู้วิจัยต้องการใช้การบ้าน เป็นสื่อสร้างสัมพันธ์บ้านและโรงเรียน ผู้ปกครองเรียนรู้เด็ก และการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เด็กสนุกกับการบ้าน และครูทำหน้าที่พัฒนาสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กและผู้ปกครอง ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ลักษณะของรูปแบบการศึกษาพบว่าผู้ปกครองเห็นด้วยกับรูปแบบการบ้าน โดยมีข้อเพิ่มเติมดังนี้

1.1 คำชี้แจงให้ผู้ปกครองปฏิบัติ ผู้ปกครองเห็นว่ามีความชัดเจน (ร้อยละ 81.47) โดยให้มีสาระสำคัญคือ จุดประสงค์ของการบ้าน วิธีทำการบ้านและตัวอย่างที่ชัดเจน

1.2 ภาพสำหรับให้เด็กเลือก ผู้ปกครองเห็นว่ามีความชัดเจน (ร้อยละ 79.78) ภาพควรมีขนาด 1 X 1 นิ้ว เป็นอย่างน้อย ถ้าเป็นภาพกลุ่ม ขนาดภาพต้องสอดคล้องกับความเป็นจริง

1.3 จำนวนข้อการบ้าน ความยากง่ายของการบ้าน และการใช้เวลาในการทำการบ้าน ผู้ปกครองเห็นว่ามีความพอดี (ร้อยละ 87.30-91.57) แต่ทั้งนี้การบ้านควรมีความยากง่ายตามความสามารถของเด็ก (เด็กเก่ง-เด็กอ่อน)

2. ผลของการบ้าน

2.1 ผลของการบ้านที่มีต่อผู้ปกครอง จากผลการวิจัยของมณเทียน ทุมพันธ์ (2546) พบว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในฐานะผู้สอน ผู้ให้กำลังใจ ผู้ช่วยเหลือและสนับสนุนหลังการทดลองสูงขึ้นมากกว่าก่อนการทดลอง และไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา ฐานะเศรษฐกิจ และอาชีพ (มณเทียน ทุมพันธ์, 2546) ผู้ปกครองให้ความเห็นว่า การบ้านสามารถช่วยให้ ผู้ปกครองเข้าใจเด็ก รู้พัฒนาการเด็ก สนิทกับเด็ก และรู้วิธีการเป็นของเด็กและใกล้ชิดกับเด็ก

2.2 ผลของการบ้านที่มีต่อเด็ก ผู้ปกครองและครูมีความเห็นส่วนใหญ่ในลักษณะเดียวกันว่าการบ้านทำให้เด็กได้เรียนรู้ตามสาระการบ้าน และครูให้ความเห็นว่า เด็กสนุกกับการทำการบ้าน

2.3 ผลการบ้านที่มีต่อครู ครูมีความเห็นว่าการบ้านทำให้ครูรู้พัฒนาการและศักยภาพของเด็ก และรู้จักผู้ปกครองมากขึ้น

3. วิธีสร้างการบ้าน ครูมีความเห็นว่า แผนการบ้านควรจัดเป็นรายสัปดาห์ โดยให้ครูร่วมกันสร้างให้เป็นไปตามจุดประสงค์การเรียนรู้ของสัปดาห์นั้น ๆ

อภิปรายผล

การอภิปรายผลครั้งนี้มุ่งอภิปรายความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นข้อสังเกตสำคัญของรูปแบบการบ้านที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับเด็ก ที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในทางปฏิบัติและการขยายผลกับครู การอภิปรายผลที่ได้รับจากการวิจัยมีลำดับหัวข้อดังนี้ 1) ลักษณะของรูปแบบการบ้าน 2) ผลของการบ้าน และ 3) วิธีสร้างการบ้าน

1. ลักษณะของรูปแบบการบ้าน จากผลของการวิจัยผู้ปกครองและครูให้ความเห็นต่อลักษณะของรูปแบบการบ้าน ดังนี้

1.1 คำชี้แจงสำหรับผู้ปกครอง กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นว่าคำอธิบายต้องแสดงให้ชัดเจนถึงจุดประสงค์ วิธีทำการบ้านของเด็ก และการปฏิบัติของผู้ปกครอง สามารถอภิปรายได้ว่า ลักษณะการบ้านที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วม มีจุดประสงค์ที่จะให้ผู้ปกครองมีส่วนในการสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่นอ่านคำถามให้ฟัง ให้คำปรึกษาและจัดหาอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องโดยและหลักการศึกษาปฐมวัย ดังนั้น คำชี้แจงสำหรับผู้ปกครองในการปฏิบัติขณะทำการบ้าน ถ้ามีความชัดเจนมาก จะทำให้ผู้ปกครองปฏิบัติตามได้ถูก การสื่อสารเป็นศิลปะของการชักจูง ซึ่งการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพมิได้ขึ้นอยู่ที่ตัวสื่อเท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับความเข้าใจที่กระจ่างชัด และผลที่ต้องการสื่อโดยเฉพาะการสื่อด้วยการเขียนต้องบอกเจตนาให้ชัดเจน (Roediger III, ed. al. 1984 : 588-589) การสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองเป็นเครื่องมือสำคัญ ที่ส่งผลสำเร็จต่อการเรียนของนักเรียน ทั้งด้านสติปัญญา ร่างกาย การแสดงออก และให้ความร่วมมือกับโรงเรียนและที่สำคัญเป็นการเปิดโอกาสให้พ่อแม่ได้มามีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนของลูก (Crowne, 2000) เมื่อการบ้านเป็นงานที่มอบหมายให้เด็กทำที่บ้านที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมจึงจำเป็นต้องมีคำอธิบายที่ชัดเจน

1.2 ภาพสำหรับให้เด็กเลือก กลุ่มตัวอย่างเสนอให้เป็นภาพที่มีขนาด 1 X 1 นิ้ว เป็นอย่างน้อย และมีความสมจริง ซึ่งสอดคล้องกับข้อเขียนของฉัตรชัย ศุภระกาญจน์ (2526 : 202-205)

ที่กล่าวว่า ภาพประกอบสำหรับเด็กต้องสอดคล้องกับพัฒนาการเด็ก เด็กที่มีอายุน้อยมากจะมองภาพรวมในรายละเอียดของภาพไม่ได้ ดังนั้นขนาดของภาพต้องโตเพื่อให้เด็กเห็นได้ชัดเจน

1.3 จำนวนข้อการบ้าน ซึ่งผู้วิจัยกำหนดไว้ไม่เกิน 6 ข้อ พบว่าผู้ปกครองเห็นว่าเหมาะสมดี การกำหนดข้อการบ้านนี้จะกำหนดตามระยะความสนใจ และสมาธิของเด็ก ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการเห็นว่าสมาธิสำหรับเด็กปฐมวัยอยู่กับงานได้ไม่เกิน 20 นาที (คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2534) สำหรับจำนวนข้อการบ้านนี้มีผู้ปกครองที่เสนอแนะให้เพิ่มจำนวนข้อการบ้านให้มากกว่านี้ จำนวน 3 คน ข้อเสนอแนะให้เพิ่มจำนวนข้อการบ้านให้มากกว่า 6 ข้อ เพื่อให้เด็กชำนาญ ซึ่งความคิดเห็นนี้ ขัดแย้งกับหลักการบ้านสำหรับเด็กอนุบาลนี้ว่า การบ้านสำหรับเด็กอนุบาลมิได้จัดทำเพื่อการฝึกฝนทักษะแต่เป็นการจัดทำเพื่อสร้างความรักในการเรียนรู้ ฝึกทักษะการศึกษา (Paciorek and Munro, 1999 ; 87-88) ผู้วิจัยจึงคงหลักการ 6 ข้อ เพราะการบ้านที่ดีต้องสั้นและใช้เวลาน้อย

1.4 ความยากง่ายของการบ้าน ผู้ปกครองส่วนใหญ่เห็นว่าพอดี ทั้งนี้เป็นเพราะในการสร้างการบ้านผู้วิจัยจะยึดหลักพัฒนาการเด็ก ชั้นปีอนุบาล สาระวิชาที่เรียน และความยากง่ายสำหรับเด็กแต่ละชั้นปี มีข้อเสนอแนะจากผู้ปกครองให้มีการจัดทำการบ้านให้จำแนกตามความสามารถของเด็ก ซึ่งเป็นแนวคิดของการเน้นเด็กตามความแตกต่างระหว่างบุคคล และความสนใจ ซึ่งแนวคิดนี้จะช่วยให้เด็กพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ ความคิดเห็นของผู้ปกครองนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ นัยนา ขนอนเวช (2540) ที่ผู้ปกครองมีความเห็นว่าครูต้องจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยคำนึงถึงความแตกต่างของบุคคลสำหรับในกรณีนี้เป็นแนวคิดของการพัฒนาแบบฝึกหัดมากกว่าการบ้าน เพราะการบ้านสำหรับเด็กใช้เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมเป็นหลัก และการบ้านสำหรับเด็กปฐมวัยที่ดีต้องไม่ใช่เป็นงานเพื่อการฝึกปฏิบัติ (Paciorek and Munro, 1999 : 87)

1.5 การใช้เวลาทำการบ้าน ผู้ปกครองเห็นด้วยว่าพอดี ทั้งนี้เพราะการบ้านที่ผู้วิจัยออกแบบเป็นการบ้านหน้าเดียว ไม่เกิน 2 หน้า ความยาว 6 ข้อ มีข้อละ 3 ตัวเลือก ซึ่งง่ายและใช้เวลาไม่มากสำหรับเด็กเฉลี่ยเวลาที่เด็กใช้ทำการบ้าน 10 – 15 นาที ทั้งผู้ปกครองและครูเห็นชอบว่าการบ้านใช้เวลาสั้นง่ายเด็กไม่เบื่อ เหมาะสมมาก ซึ่งสอดคล้องกับสมาคมครูผู้ปกครองแห่งชาติของสหรัฐอเมริกาที่กำหนดว่าการบ้านสำหรับเด็กอนุบาลที่มีประสิทธิภาพแต่ละวันควรอยู่ระหว่าง เวลา 10-20 นาที (No Child Left Behind, 2003 : Website.) แต่มีผู้ปกครองบางคนต้องการให้เพิ่มปริมาณการบ้านให้มากขึ้น ซึ่งข้อนี้ขัดแย้งกับข้อมูลที่ศึกษา ซึ่งกล่าวว่า การบ้านที่มีคุณค่าต้องไม่ยาวเกินไปโดยเฉพาะเด็กปฐมวัย เวลาที่ใช้ในการทำการบ้านสูงสุดไม่เกิน 20 นาที และในการนี้นโยบายการบ้านของโรงเรียน จะต้องออกแบบการบ้านให้เหมาะสมกับแต่ละระดับชั้นเรียนด้วย การบ้านนี้ที่มีจุดประสงค์ดีผู้ปกครองมีส่วนร่วมเหมาะสม โอกาสที่เด็กจะเรียนได้ดีขึ้น นิสัยการเรียนดีขึ้น และมีเจตคติที่ดีต่อโรงเรียนและการเรียนรู้ (ERIC, 2001 : Website)

2. ผลของการบ้านต่อผู้ปกครอง เด็ก และครู จากการศึกษาพบว่า การบ้านมีผลทำให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับเด็ก ใกล้ชิดเด็กและรู้วิธีการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มนเทียน ทุมพันธ์, (2546) ที่ได้นำการบ้านที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาล 2 โรงเรียนวัดพลมณีย์ติดต่อกัน 6 สัปดาห์ พบว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับเด็กในการทำการบ้านในฐานะผู้สอน ผู้ให้กำลังใจ ผู้ช่วยเหลือและผู้สนับสนุน หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อเปรียบเทียบตามข้อมูลพื้นฐานของผู้ปกครองด้านระดับการศึกษา ฐานะเศรษฐกิจและอาชีพของผู้ปกครองแล้ว พบว่าไม่แตกต่างกัน

การเข้าร่วมของผู้ปกครองนี้เป็นการเข้าร่วมอย่างอิสระ ดังนั้นผู้ปกครองจึงรู้สึกมองเห็นประโยชน์ที่พึงได้จากการทำการบ้านร่วมกับเด็ก ซึ่งจากปรัชญาของการศึกษาสำหรับผู้ปกครองที่จะทำให้ผู้ปกครอง

เข้ามา มีส่วนร่วม เชื่อว่าผู้ปกครองเรียนรู้ด้วยวิธีการของตนเอง หลักการพื้นฐานเบื้องต้นก็คือให้ผู้ปกครองก้าวไปตามความแตกต่างของตน ตามวิธีการและรูปแบบการเรียนรู้ของตน โปรแกรมต้องมีกลไกที่ยืนหยุ่นเหมาะสมกับผู้ปกครอง ทำให้ผู้ปกครองรู้สึกสบาย และมีสมาธิในการเข้าร่วมกิจกรรม (Gestwicki, 1987 : 225) ผู้ปกครองมีความเห็นว่าได้รู้ว่า เด็กมีพัฒนาการอย่างไร นอกจากนี้ผู้ปกครองยังได้ทราบว่าเด็กเรียนอะไรอย่างไรที่โรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับสมาคมการศึกษาแห่งชาติ (NEA : http://www.google.co.th/search) กล่าวว่าการตรวจสอบการบ้านทุกคืนจะทำให้ผู้ปกครองรู้ว่า เด็กเรียนอะไรที่โรงเรียนบ้าง

ผลของการบ้านต่อเด็ก ผลการวิจัยพบว่าทั้งครูและผู้ปกครองเห็นว่าเด็กมีความรู้มากขึ้น ตามสาระการบ้าน โดยเฉพาะครู เห็นว่าเด็กสนุกกับการบ้าน สามารถอภิปรายได้ว่าการบ้านที่ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมให้ความสำคัญกับความสนใจการช่วยเหลือและสนับสนุนเด็กในการทำการบ้าน ผู้ใหญ่มีหน้าที่สร้าง ปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กได้สื่อสารภาษา ช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จในการทำงาน สนับสนุนให้กำลังใจใส่ใจต่อความรู้สึกเหนื่อยล้าของเด็ก และต้องหากิจกรรมและเทคนิคที่ผ่อนคลายความเครียด โดยเฉพาะในการทำแบบฝึกหัด ที่เด็กไม่เครียดภาระกิจทั้ง 2 อย่างนี้ เป็นหน้าที่ของผู้ปกครองและครูในการที่จะร่วมกันในการจัดกิจกรรมที่เหมาะกับเด็ก (หรรษา นิลวิเชียร, 2535 : 58) ซึ่งลักษณะการบ้านที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมนี้สามารถสนองตอบได้ จากผลการวิจัยของ มนเทียน ทุมพันธ์ (2546) พบว่าผู้ปกครองมีความเห็นว่ารูปแบบการบ้านที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมนี้มีความเหมาะสมมาก โดยเฉพาะการสร้างนิสัยการเรียนรู้ด้วยตนเองให้กับเด็กมากที่สุด

การที่เด็กเรียนรู้จากการบ้านได้มากขึ้นนี้ไวก็อตสกี (Lev Vygotsky) กล่าวว่าเด็กสามารถเรียนรู้ได้ตามพัฒนาการ แต่การที่มีผู้ใหญ่ให้การสนับสนุนและให้คำชี้แนะในจุดที่เด็กยุ่งยาก จะเป็นการสร้างการเรียนรู้ที่ดีให้กับเด็ก (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2542 : 31) สอดคล้องกับการวิจัยทางการศึกษาที่แสดงอย่างชัดเจนว่า ผู้ปกครองที่มีส่วนร่วมกับเด็กในการเรียนรู้ที่บ้าน เป็นตัวช่วยให้เด็กเป็นนักเรียนที่ประสบความสำเร็จมากขึ้น ทั้งการเรียนในและนอกชั้นเรียน ไม่ว่าจะเป็นการอ่าน การเขียนคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ผู้ปกครองเด็กอนุบาลทั้ง 3 ชั้นปี ต่างเห็นว่าง่ายและสนุกกับวิธีการทำงานกับโรงเรียน โดยการใช้วัสดุที่บ้านในการสร้างทักษะให้กับเด็ก (NEA, 2002-2003, Website) และเช่นกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการทำการบ้านจะช่วยเร่งให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และในขณะเดียวกัน ผู้ปกครองจะมีความรู้สึกที่ดีต่อโรงเรียนด้วย (No Child left Behind, 2003 : Website) จากการสัมภาษณ์ครูและการสังเกตเด็กพบว่า ครูให้ข้อสังเกตว่าหลังจากให้การบ้านเด็กไป 2 – 3 สัปดาห์ เด็กมีดวงตาแจ่มใสและคุยให้ครูฟังว่า "แม่ทำการบ้านด้วยสนุกมากคุณแม่รักหนู" การแสดงบทบาทของผู้ปกครองในการร่วมมือกับครู ด้วยการปฏิบัติตามคำชี้แจงสำหรับผู้ปกครองในการบ้านซึ่งเป็นการให้สารสนเทศ การปฏิบัติแก่ ผู้ปกครองที่สอดคล้องกับการเรียนของเด็กนั้น แล้วผู้ปกครองทำตามโดยให้ความร่วมมือแสดงให้เด็กเห็นและมีความรู้สึกว่า บ้านและโรงเรียนเป็นทีมเดียวกัน โดยมีครูทำหน้าที่เป็นผู้กำหนดแนวทาง (No Child left Behind, 2003 : Website home 2)

ผลการวิจัยต่อเด็กอีกประการหนึ่งพบว่าเด็กสนุกกับการบ้าน สามารถอภิปรายได้ว่าเด็กปฐมวัยเป็นช่วงวัยของการพัฒนาความงอกงามของสติปัญญา นอกจากพันธุกรรมแล้วยังพบว่าสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการพัฒนาทางสติปัญญาของเด็กก่อนวัยเรียน ตามหลักการทางพุทธศาสนา มีแนวคิดว่าการสร้างศรัทธาที่นำไปสู่การพัฒนาปัญญา ต้องอาศัยปัจจัยภายนอก อันได้แก่ บุคคลที่เป็นกัลยาณมิตร หมายถึง พ่อแม่และสิ่งแวดล้อมภายในบ้านที่เหมาะสม (ทิศนา แขมมณี, 2535 : 38-39) ดังนั้นเมื่อมีการบ้านที่ใช้เวลาน้อยเหมาะสมกับความคิดและพัฒนาการ และมีผู้ปกครองเข้ามามีส่วนดูแลสนับสนุน จึงทำให้เด็กสนุกกับการบ้านไม่เครียด และใคร่รู้ใคร่เรียน แม่ชีศันสนีย์ เสถียรสุด ให้ความเห็นว่าการที่เด็กจะมีความสุขได้ กำเนิดไม่

สำคัญเท่ากับสิ่งแวดล้อมที่รื่นรมย์ การมีส่วนร่วม การยอมรับ การให้ความเคารพนับถือแก่กัน คือการสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมแห่งความสุขให้กับเด็ก เด็กจะเรียนรู้เสมอ เมื่อมีสิ่งแวดล้อมกระตุ้นเร้าที่ดีแก่เด็ก (แม่ชีศันสนีย์ เสถียรสุต, และคณะ, 2540 : 10) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการทำการบ้านกับเด็กที่บ้านทำให้การเรียนรู้ของเด็กดีขึ้น สอดคล้องกับผลงานวิจัยของสิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ ที่พบว่าสิ่งแวดล้อมทางบ้านทางด้านจิตภาพ หมายถึง สภาพแวดล้อมที่ออกมาในรูปของการกระทำ ลักษณะท่าทาง คำพูด ความรู้สึกนึกคิด และบรรยากาศที่พ่อแม่ปฏิบัติต่อเด็ก ได้แก่ การกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ โดยเปิดโอกาสให้กระทำด้วยตนเอง พ่อแม่และเด็กทำกิจกรรมร่วมกันกับเด็ก การกระทำของพ่อแม่ที่ปฏิบัติต่อลูก เป็นปฏิสัมพันธ์ภายในครอบครัว เป็นความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างพ่อแม่กับเด็ก การกระทำที่เป็นพฤติกรรมดังกล่าวนี้เป็นพฤติกรรมที่เด็กได้รับการปฏิบัติจากพ่อแม่ เมื่อเด็กได้รับการตอบสนองการปฏิบัติที่ดีจากพ่อแม่แล้ว ส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการที่ดีทุกด้าน โดยเฉพาะทางด้านสติปัญญา (สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์, 2543)

ผลของการบ้านต่อครู การสร้างและใช้การบ้านที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมนี้ ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการบ้านทำให้ครูรู้พัฒนาการและศักยภาพเด็ก และรู้จักผู้ปกครองมากขึ้นสามารถอภิปรายได้ว่า การออกแบบการบ้านที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมนี้มีกระบวนการที่สำคัญที่ครูต้องปฏิบัติและกระทำด้วยตนเองกล่าวคือ

1. ศึกษาหัวข้อเรื่องจากแผนการสอนประจำภาคเรียนและแต่ละวัน
2. วิเคราะห์เป้าหมายการเรียนรู้ของแต่ละชั้นปีว่ามีอะไรบ้าง
3. ประเมินศักยภาพของผู้เรียนตามวัยหรือชั้นปี เพื่อกำหนดความยากง่ายของการบ้าน
4. มีกลุ่มสาระการบ้านชัดเจนเป็น 5 สาระ โดยสาระการบ้านจะสอดคล้องกับหัวเรื่อง เป้าหมายการเรียนรู้ตามหลักสูตรและศักยภาพของผู้เรียน
5. เขียนเนื้อหาการบ้านแต่ละชั้นปีและแต่ละภาคเรียน โดยการบ้านต้องสั้น ใช้เวลาน้อย และผู้ปกครองมีส่วนร่วม

ซึ่งแนวการออกแบบการบ้านดังกล่าวนี้ให้ความสำคัญกับพัฒนาการเด็ก สอดคล้องกับหลักสูตรและการเรียนรู้ที่มุ่งการพัฒนาเด็กให้เต็มศักยภาพ ตามการปฏิรูปการเรียนรู้ซึ่งหมายถึงการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีอิสระภาพ มีความสุขได้ใช้ความคิด ลงมือปฏิบัติจริง สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ เอาความจริงเป็นตัวตั้ง เอาวิชาเป็นตัวประกอบ (สมุน อมรวิวัฒน์, 2541) เนื้อหาการบ้านเน้นตรงตามจุดประสงค์ของการเรียนที่ครูสามารถมองเห็นความก้าวหน้าของเด็กแต่ละวัน อีกทั้งเด็กมีพัฒนาการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจนจากการสัมภาษณ์ครูและการสะสมผลงานของเด็กพบตัวอย่างเช่น การเขียนพยัญชนะก้าวหน้ามาก เด็กสามารถเขียนได้ เขียนคำได้ และอ่านออก สามารถอภิปรายได้ว่า การที่เด็กปฐมวัยเขียนได้ดี และมีพัฒนาการมากนั้น สืบเนื่องมาจากผู้ปกครองมามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของเด็กที่บ้าน และสร้างบรรยากาศที่ดี ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมการอ่าน การเขียน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ก็สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ให้กับเด็กได้ ถ้าผู้ปกครองให้ความสนใจและมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของเด็ก (NEA, 2002-2003 : Website, ppower) รวมถึงบุคคลอื่น ที่มีความเข้าใจถึงความคาดหวังของเด็ก ความกระตือรือร้นต่อการค้นคว้า ปรับปรุงการใช้คำพูด การสร้างมโนทัศน์ เหตุผล และการอธิบาย (Hildebrand, 1991 : 41) จะเห็นได้ว่าการมอบหมายการบ้านสนองตอบความต้องการด้านการศึกษาอย่างหลากหลาย ทั้งด้านความฉลาดทางวิชาการ การสร้างนิสัยศึกษา การเพิ่มพูนประสบการณ์จากการเรียนในชั้นเรียน เสริมและเพิ่มพลังการทำงานในโรงเรียน นอกจากนี้ยังสร้างเสริมให้เป็นผู้ริเริ่ม อิสระ และรับผิดชอบ รวมทั้งการสร้างให้โรงเรียนและบ้านใกล้ชิดกัน (ERIC, 2001, Website)

3. วิธีสร้างการบ้าน จากการศึกษาคู่มือการออกแบบการบ้านแบบมีส่วนร่วมระดับอนุบาลศึกษา การฝึกอบรมและการนำการบ้านไปทดลองใช้ที่ผู้วิจัยดำเนินการพบว่า ครูมีความเห็นว่าการวางแผนการบ้านควรกระทำเป็นสัปดาห์ ซึ่งการบ้านที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับเด็กตามรูปแบบการวิจัยกำหนดแผนการบ้านเป็นภาคเรียน การกำหนดเนื้อหาการบ้านให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนประจำวัน ว่าแต่ละวันครูใช้เนื้อหาอะไร จุดประสงค์ใด และใช้ภาพใด ซึ่งจากการฝึกปฏิบัติในการฝึกอบรมสร้างการบ้านของครู พบว่าครูส่วนใหญ่เห็นว่าควรให้ครูร่วมกันวางแผนการสร้างการบ้าน และการออกแบบการบ้านให้ตรงกับจุดประสงค์การเรียนรู้ แต่ละวันของแต่ละสัปดาห์น่าจะดีที่สุด และเกิดผลในแง่การเรียนรู้ของเด็ก สอดคล้องกับการวิจัยทางการศึกษาที่พบว่าการบ้านสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ ทั้งครูและผู้ปกครองเห็นตรงกันว่า การบ้านช่วยให้เด็กคิดริเริ่ม รับผิดชอบ และช่วยเสริมความหวัง ได้แก่ เด็ก ครอบครัว และชุมชน และจากการศึกษายังพบอีกว่าการวางแผนการบ้านที่ดีของครูจะช่วยให้เกิดผลดังกล่าวมากที่สุด (ERIC, 2001 : Website)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ การนำการบ้านที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับเด็กไปใช้มีหลักการดังนี้

1.1 ในการสร้างการบ้าน ครูต้องออกแบบและสร้างการบ้านตามหลักการดังนี้เสมอ

1) การบ้านแบบมีส่วนร่วมต้องมีกรอบสาระของการบ้านประจำวัน 5 สาระ คือ ภาษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา และสร้างเสริมลักษณะนิสัย เพื่อใช้ในการกำหนดเนื้อหาการบ้านที่เด็กต้องทำแต่ละวัน โดยกำหนดให้เนื้อหาเป็นไปตามจุดประสงค์การเรียนรู้ตามหลักสูตรและสอดคล้องกับพัฒนาการเด็ก

2) จุดประสงค์ของการให้การบ้านแต่ละครั้งต้องชัดเจน

3) ความยาวของการบ้านต้องไม่เกิน 6 ข้อ

4) คำชี้แจงแก่ผู้ปกครองต้องบอกจุดประสงค์และวิธีปฏิบัติของผู้ปกครองอย่างชัดเจน

5) ความสม่ำเสมอของการบ้านควรมีทุกวัน

6) เนื้อหาการบ้านมีความสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กแต่ละระดับชั้นอนุบาลหรืออายุของเด็ก

1.2 ในการใช้บ้านที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมต้องปฐมนิเทศการปฏิบัติของพ่อแม่ผู้ปกครองในการให้ความร่วมมือในการทำการบ้านดังนี้

1) กระตุ้นให้เด็กทำการบ้านสม่ำเสมอและเป็นเวลา

2) ปิดโทรทัศน์และสิ่งรบกวนในขณะเด็กทำการบ้าน

3) จัดสถานที่สวย ๆ ขณะทำการบ้าน

4) อยู่กับเด็ก สนับสนุนจัดเตรียมอุปกรณ์ในการทำการบ้านกับเด็ก เมื่อเด็กทำเสร็จต้องชื่นชมยินดีกับเด็ก

1.3 ไม่ใช้การบ้านเพื่อเป็นแบบฝึกหัดหรือประเมินการเรียนของเด็ก แต่ให้ใช้เป็นรูปแบบเอกสารการประเมินตามสภาพจริงแบบสะสมผลงาน เพื่อดูความก้าวหน้าของเด็กในศักยภาพพัฒนาการ

และการเรียนรู้ของเด็กร่วมกันระหว่างครูและผู้ปกครอง สิ่งที่ได้ตามมาคือผู้ปกครองได้รับความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก การดูแลเด็กด้านการศึกษา และการส่งเสริมเด็ก

1.4 ให้ใช้การบ้านเป็นสื่อเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและสัมพันธภาพที่ดีระหว่างบ้าน โรงเรียน ซึ่งหมายถึง ครู ผู้ปกครอง และเด็ก ดังนั้นการบ้านจึงต้องมีลักษณะเป็นไปตามหลักการสร้างตามรูปแบบที่มาจากผลการวิจัยนี้เป็นสำคัญ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนารูปแบบการออกแบบการบ้านที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเรียนรู้กับเด็ก มีสัมพันธ์กับเด็ก โดยใช้กรอบพัฒนาการทางพุทธิปัญญาเป็นกรอบ ซึ่งสิ่งที่ควรศึกษาเพิ่มเติมคือ

1) จำนวนข้อสูงสุดควรเป็นเท่าใด
2) สาระความรู้ที่ควรเพิ่มเติมให้กับผู้ปกครองมีอะไร
3) การออกแบบการบ้านในลักษณะนี้ใช้กับระดับประถมศึกษา หรือมัธยมศึกษาได้หรือไม่
4) การออกแบบการบ้านสำหรับผู้ปกครองที่ไม่รู้หนังสือ
5) การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเด็กที่ใช้การบ้านระยะยาว
6) การใช้การบ้านลักษณะนี้ในการเรียนแบบโรงเรียนบ้าน (Home school)
7) ผลของการบ้านลักษณะนี้ในการสอนภาษาต่างประเทศ
8) การพัฒนาพุทธิปัญญาพื้นฐานตามสาระการเรียนรู้ที่เป็นกรอบของการบ้าน คือ ภาษา วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา และสร้างเสริมลักษณะนิสัย

บรรณานุกรม

กมลพรรณ ชีวพันธุศรี และโสภา เกริกไกรกุล. (2540). *สมองกับการเรียนรู้ Learning and the Brain.* พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพรการพิมพ์ จำกัด.

กุลยา ตันติผลาชีวะ, (2541). "วิธีการจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครองและสารสนเทศที่ผู้ปกครองเด็กอนุบาลต้องการ". *วารสารการศึกษาปฐมวัย* 2(4) : 64-75.

_____. (2542). *การศึกษาสำหรับผู้ปกครองเด็กปฐมวัย.* กรุงเทพมหานคร : มศว. ฉบับโรเนียว.

_____. (2542). *การเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน (3-5 ขวบ).* กรุงเทพมหานคร : โชติสุขการพิมพ์.

_____. (2543). *การสอนแบบจิตปัญญา : แนวการใช้ในการสร้างแผนการสอนระดับอนุบาลศึกษา.* กรุงเทพมหานคร : บริษัท เอดิสันเพรสโปรดักส์ จำกัด

_____. (2544). "การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียน." *วารสารการศึกษาปฐมวัย.* 5 (4) : 30-37.

_____. (2545). "การศึกษาสำหรับผู้ปกครอง : พันธกิจของครูปฐมวัย" *วารสารการศึกษาปฐมวัย.* 6 (4) : 68-73.

การศึกษาเอกชน, สำนักงาน. (2534). *คู่มือประเมินพัฒนาการเด็กระดับอนุบาลชั้นปีที่ 1-3.* กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว

กฤษณี ภู่พัฒน์. (2538). *การศึกษาความสามารถของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้และไม่ใช้จดหมายข่าวแบบสื่อสารสองทาง.* ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2534). *แผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก.* กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน (2544). *รายงานการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการศึกษา.* กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช.

_____(2546). *นโยบายและแผนพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) พ.ศ. 2546-2550.* กรุงเทพมหานคร : บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

ทิศนา แขมมณี และคณะ (2535). *หลักการและรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิถีไทย* กรุงเทพมหานคร : โครงการเผยแพร่ผลงานวิจัย ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นัยนา ขนอนเวช, (2540). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูอนุบาลในทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน ครูอนุบาล และผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนอนุบาลสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตการศึกษา 1* ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

นิตยา ประพฤติกิจ. (2536). "ผู้ปกครองกับการจัดการศึกษาปฐมวัย." ใน ประมวล 3 *ชุดวิชาหลัก และแนวคิดทางการศึกษาปฐมวัย* หน่วยที่ 13. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

นภเนตร ธรรมบวร. (2541). บทบาทของครอบครัวกับการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

บุบผาสวัสดิ์ รัชชตาตะนันท์ (สวัสดิชูโต) (2540) *วารสารการศึกษาปฐมวัย*,1 (4) : 5-8.

ประพิมโฉม ศรีนนทรียกุล. (2530). *การวิเคราะห์แบบฝึกความพร้อมทางการเรียนสำหรับเด็กปฐมวัย.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประเสริฐ อยู่นาน. (2538). *ทัศนะของนักศึกษา ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน ที่มีต่อการบ้านในโรงเรียนมัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร* ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปนิตา นิตยาพร. (2542). "การบ้าน : วิธีการเรียนรู้ที่สำคัญ" *วารสารวิชาการ* 2 (พฤษภาคม 2542) : 31-36.

ปัทมาศิริ ธีรานุรักษ์. (2539). *การพัฒนาโปรแกรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้หนังสือขั้นต้นของวัยอนุบาล*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พัชรี สวนแก้ว, (2536). *การแนะแนวผู้ปกครองเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ดวงกมล.

แม่ชีศันสนีย์ เสถียรสุต และคณะ (2540) "การเปลี่ยนแปลงของสังคมกับการพัฒนาเด็กไทย." *วารสารการศึกษาปฐมวัย*. 1(4) : 9-17.

มณเฑียน ทุมพันธ์. (2546). *บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่ใช้การบ้านแบบมีส่วนร่วม*. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เยาวพา เดชะคุปต์. (2528). *กิจกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

รัชนี รัตนา. (2533). *ผลของการใช้กิจกรรมจากชุดให้ความรู้ผู้ปกครองที่มีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย*. ปริญญานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วิชัย วงษ์ใหญ่. (2543). *วิสัยทัศน์การศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : SR PRINTING LIMITED PARTNERSHIP.

สตาเคิล, ดีน่า. (2542). *การสอนวิทยาศาสตร์แนวใหม่สำหรับเด็กปฐมวัย*. แปลโดย หม่อมดุษฎี บริพัตร ณ อยุธยา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์ จำกัด.

สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์, (2543). "รายงานการวิจัย ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางบ้านกับความสามารถด้านสติปัญญาของเด็กอายุ 4-7 ปี". *วารสารการศึกษาปฐมวัย* 4(1) : 59-75.

สุมน อมรวิวัฒน์. (2544). "กระบวนการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและธรรมชาติ" *ประมวลบทความการปฏิรูปการศึกษา* กระทรวงศึกษาธิการ

สุมาลี คุ้มชัยสกุล (2544) "การสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการศึกษาของเด็กปฐมวัย" **วารสารการศึกษาปฐมวัย**. 5 (1) : 20-24.

สุมณฑา พรหมบุญ. (2544). "การปฏิรูปการศึกษาปฐมวัย" *วารสารการศึกษาปฐมวัย* 5 (1) : 7-11.

สุภาวัฒน์ อุนารัตน์. (2541). "มาทำความรู้จัก "การบ้าน" ของลูกหลานท่านสักนิด". *วารสารกองทุนสงเคราะห์การศึกษาเอกชน*. 8 (สิงหาคม 2541) : 16-17.

เสาวคนธ์ สาเอี่ยม. (2537). *การศึกษาความสามารถในการจำแนกประเภทของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดการส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง ให้เวลาสักนิดใกล้ชิดลูกรัก*. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

หรรษา นิลวิเชียร. (2535). *ปฐมวัยศึกษา : หลักสูตรและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

อรุณี หรดาล. (2536). "ผู้ปกครองกับการจัดการปฐมวัยศึกษา." ใน *ประมวล 3 ชุด วิชาหลักและแนวคิดปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 13*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

อรสิริ วงศ์สิริศร. (2540). *การวิเคราะห์แบบฝึกความพร้อมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย*. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ออน. (2543). "สู่ยุคใหม่แห่งการให้การบ้านเด็ก." *นิตยสารแม่และเด็ก*. 23 (339) : 140-142.

อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร และคณะ, (2539). "พัฒนาการด้านการศึกษาไทยช่วงปีพุทธศักราช 2489-2538 : การศึกษาปฐมวัย". *พัฒนาการด้านการศึกษาไทยในสมัยรัชกาลที่ 9* ผลงานวิจัยกาญจนาภิเษก เนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองศิริราชสมบัติครบ 50 ปี ของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2539.

Alvarado, R. (1993). *The use of self-instructional materials by low-income families for homework compliance*. Dissertation Abstract, The University of Utah.

Arcaro, J.S. (1995). *Quality in education : An implementation handbook*. Florida : St. Louise Press.

Atkinson, R.L. et.al. (1990) *Introduction to psychology*. 10th ed. Philadelphia : Harcourt Brace Jonovich Inc.

Borick, G.D. and Tombari, M.L. (1995) *Educational psychology : A contemporary approach*. New York : Harpercollins Colleges Publishers.

Boulton-Tewis, G. and Catherwood, D. (1994). *The early years : Development, learning and teaching*. Australia : Australian Print Group.

Bredekamp, S. & Copple, C. Editors., (1997). *Developmentally appropriate practice in early childhood program*. Revised Edition. Washing D.C. NAEYC.

Brewer, J.A. (1995). *Introduction to early childhood education : Preschool through primary grades*. 2nd ed. Boston : Allyn and Bacom.

Chick, P.M. & Click, D.W. (1990). *Administration of school for young children*. 3rd ed. Albany : Delta Publishers Inc.

Crowe, A.H. (2000). *Connecting parents and schools : An ecological construction of parent involvement in their children's education*. University of Kentucky.

CSU Institute for Education Reform (2003). *Building a powerful reading program : from research to practice*. Chttp://www.CSUS. edu/ier/reading.html)

Early Childhood Research and Practice (2002). *Learning to use language to guide children's constructivist mathematical concepts*. (http://ecrp.uiuc.edu/v4nl/kirova.html)

Epanchine, B.C.et.al. (1995). *Constructive classroom management strategies for creating positive leaning environments*. California : Books/Cole Publishing Co.

ERIC DIGEST. (1994). *Children's literacy development : Suggestions for parent involvement*. (http://www.google.co.th/search = Cache : cUbHXeSMAoMC : www.indiana. edu/))/

ERIC (2001) *Parent brochure*. (http://www.google.co.th/search q = cache : maj Wpaj Yw/C:www.eric.ed.gov/a...

Essa, E. (1996). *Introduction to early childhood education*. 2nd ed. Albany : Delmar Publishers.Inc.

Family Education. (200-2003). *Ten Ways to help your child trackle his homework*. (http://www.familyeducation.com/arlicle/o,1120,74-21258,00.html.)

Feeney, S., Christensen, D. and Morawick, E. (1991). *Who am I in the lives of children*. 5th ed. New Jersy : Merrill-Prentice Hall.

Fontana, D. (1995). *Psychology for teacher*. 2nd ed. UK : Macmillan Press Ltd.

Fortson, L.R. and Reiff, J.C. (1995). *Early childhood curriculum, open structures for integrative learning*. Boston : Allyn & Bacon.

Foster, S.E. (1995). *Type of parent involvement : Effects on parent rating of school*. Dissertation Abstract. Simon Fraser University (Canada)

Galaza Hernandez, A. (1996). *An exploration of Mexican-American parents' construction of parent involvement and the role of arcuturation in parental involvement in children's education*. Dissertation Abrtract. Texas A & M University.

Gestwicki, C. (1987). *Home, school, and community relations : A guide to working with parents*. USA : Delmar Publisher Inc.

Goodman, K. (1986). *What's whole in whole language*. New Hampshire : Heinemann.

Gordon, A.M. and Browne, K.W. (1985). *Beginnings and begond : Foundations in early childhood education*. USA : Delmar Publishers Inc.

Hildebrand, V. (1991). *Introduction to early childhood education*. 5th ed. New York : Mcmillan Publishing Co.

Hurst, V. (1991). *Planning for early learning education in the first five years*. London : Paul Ehapman Publishing Ltd.

Jackman, H.L. (1997). *Early education curriculum : A child's connection to the world*. Albany : Delmar Publishers.

Kaplan, L. Editor, (1992). *Education and the family*. Boston : Allyn and Bacon.

Leithwood, K., Jantzi, D. and Steinbach, R. (1999). *Changing leadership for changing times*. Philadelphia : Open University Press.

McCarthy, B. (1985, April). "What 4 MAT training teachers use about staff development". Ed*cational Leadership* 42 (7) : 61-68.

Morrison, S.G. (1988). *Early childhood education today*. 4th ed. Ohio : Merrill Publishing Co.

_____. (1995). *Early childhood education today*. 7th ed. New Jersy : Merrill Prentice-Hall, Inc.

_____. (2000). *Fundamentals of early childhood education*. 2nd ed. New Jersy : Merrill Prentice-Hall, Inc.

Morrow, L.M. (1993). *Literacy development in the early years : Helping children read and Write*. United States of America : A Divison of Simon and Schuster, Inc.

NEA (2000-2003). *A parent's guide to helping your child learn to read*. (http://www.nea.org/parents/learmtoread.html)

NEA (2000-2003). *Your child's success in school begins at home*. (http://www.nea.org/parents/ppower.html)

NEA (2000-2003). *Getting involved in your child's education*. (http://www.google.co.th/search)

NEA (2003). *Reading* (http://www.nea.org/reading)

NEA (2000-2003). *Parent power* (http://www.nea.org/parents/ppower.html)

No Child Left Behind, (2003) *Homework tips for parents*. (http://www.nclb. gov/parents/ homwork/home.1.html)

No Child Left Behind, (2003). *General homwork tips for parent*. (http://www.nclb.gov/parents/ homwork/home 2.html)

No Child Left Behind, (2003). *Reading homwork.tips for parents*. (http://www.nclb.goo/parents/ homewook/home 3. html)

No Child Left Behind, (2003). *Math homework tips for parents*. (http://www.nclb.gov/parents/ homework/home.4.html)

Ordonez, V. (1999). *What type of world*. Fifth UNESCO-ACEID International Conference : Reforming Learning, Curriculum and Pedagogy : Innovative Visions for The New Century, Bangkok, Thailand, 13-16 Dec. 1999.

Paciorek, K.M. and Munro, J.H. Editors. (1999) A.N.N.U.A.L E.D.T.1.O.N.S *Early Childhood Education 99/00*. Connecticut : Dushkin / McGraqw-Hill.

Powell, D.R. (1990). *Families and early childhood programs*. Washington : National Association for the Education of Young Children.

Roediger III, H.L. et.al. (1984). *Psychology*. Boston : Little, Brown and Company.

Seefeldt, C. and Barbour, N. (1986) *Early childhood education : An introduction*. Colembus : Charles E. Merrill Rublishing Co.

Steinberg, A. (1990, March/April). "What to do about homework." *The Harvard Education Letter*. VI. (2) : 7-8.

Spodek, B. (1995). *Teaching in the early years*. 3rd ed. New Jersy : Prentice-Hall. Inc.

Vine, K.W. (1999). *Essential literacy competencies for the citizen for the future*. Fifth UNESCO-ACEID International Conference : Reforming Learning, Curriculum and Pedagogy : Innovatives Visions for The New Century, Bangkok, Thailand. 13-16 Dec. 1999.

Whalley, M. and The Pen Green Centre Team, (2001) *Involving parents in their children's learning*. London : Paul Chapman Publishing Ltd.

Woodill, G.A. et.al. Editors. (1992). *International handbook of early childhood education*. New York : Garland Publishing, Inc.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับการบ้าน

เนื่องจากการบ้านที่ท่านทำอยู่นี้ เป็นงานที่ทางโรงเรียนต้องการให้ท่านและเด็กได้อยู่ใกล้ชิดกัน คิดร่วมกัน เรียนร่วมกัน เพื่อสร้างความรักในการเรียนรู้ให้กับเด็ก และสร้างความฉลาดทางอารมณ์จากความสนใจที่ได้รับจากผู้ปกครอง วันละไม่เกิน 5 นาที แต่มีค่าต่อเด็กและท่านนานเกินต้องการ

ดังนั้นเพื่อคุณค่าของงานนี้ที่จะนำไปใช้กับโรงเรียนอื่น ๆ จึงใคร่ขอความกรุณาจากผู้ปกครองให้ความเห็นเกี่ยวกับการบ้าน ดังต่อไปนี้ด้วยจะเป็นพระคุณยิ่ง

ความคิดเห็น

1. คำชี้แจงให้ผู้ปกครองปฏิบัติ.....oไม่ชัดเจน....oชัดเจน....oชัดเจนดีมาก
2. ภาพสำหรับให้เด็กเลือก.....oไม่ชัดเจน....oชัดเจน....oชัดเจนดีมาก
3. จำนวนข้อการบ้าน.....oน้อยเกินไป....oพอดี....oมากเกินไป
4. ความยากง่ายของการบ้าน.....oง่ายเกินไป....oพอดี.....oยากเกินไป
5. การใช้เวลา.....oน้อยเกินไป....oพอดี....oมากเกินไป
6. สิ่งที่ท่านได้รับจากการบ้าน
   - oท่านรู้สึกเข้าใจเด็กมากขึ้นหรือไม่.....oเท่าเดิม.....oมากขึ้น.....oมากที่สุด
   - oท่านรู้พัฒนาการเด็กมากขึ้นหรือไม่....oเท่าเดิม.....oมากขึ้น.....oมากที่สุด
   - oท่านสนิทกับเด็กมากขึ้นหรือไม่.....oเท่าเดิม.....oมากขึ้น.....oมากที่สุด
   - oท่านรู้วิธีการเรียนการสอนเด็กมากขึ้นหรือไม่....oเท่าเดิม.....oมากขึ้น.....oมากที่สุด

ข้อดีของการบ้านนี้คือ.....

.....

.....

ข้อเสียของการบ้านนี้คือ.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

ขอขอบคุณในความคิดเห็นของท่าน

แบบประเมินคู่มือ
การออกแบบการบ้านแบบมีส่วนร่วมระดับอนุบาลศึกษา

.....

เรียน ท่านอาจารย์ที่เคารพ

ผู้วิจัยขอขอบคุณในความร่วมมือของอาจารย์ในการวิจัยครั้งนี้ ที่กรุณาเข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัย ซึ่งจะดำเนินการ 3 ประการคือ 1) ท่านต้องอ่านและประเมินคู่มือฉบับที่ท่านได้รับนี้ โดยให้ความเห็นตามคำถามท้ายแบบประเมิน 2) สร้างการบ้านพร้อมผู้วิจัยในวันที่ ..... ไม่ต้องเตรียมอุปกรณ์ผู้วิจัยนำมาเอง 3) นำการบ้านที่ท่านอาจารย์สร้างเองไปทดลองให้เด็กทำแล้วติดตามผลว่าเด็กและผู้ปกครองชอบหรือไม่อย่างไร ด้วยความขอบคุณ

.....

หลังจากท่านอ่านคู่มือการออกแบบการบ้านแล้วเห็นว่า

◯ อ่านแล้วเข้าใจดี ไม่ต้องแก้ไข
◯ อ่านแล้ว มีข้อที่ต้องแก้ไขดังนี้

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

จากเนื้อหาและสาระในคู่มือท่านคิดว่าการบ้านแบบมีส่วนร่วมนี้น่าจะให้ประโยชน์กับบุคคลต่อไปนี้อย่างไร

oครู.....
.....

oผู้ปกครอง.....
.....

oเด็ก.....
.....

ขอขอบพระคุณยิ่ง
ผู้วิจัย

แบบประเมินผลการทดลองใช้การบ้านที่ครูสร้างเอง

จากการที่ครูได้ทดลองสร้างการบ้านแบบมีส่วนร่วมกับผู้วิจัยแล้ว และได้นำการบ้านที่ครูสร้างตามคู่มือมาใช้จริงมีข้อค้นพบดังนี้

ปัญหาที่พบ

จากการถามเด็กและผู้ปกครองพบว่าการบ้านที่นำไปใช้มีปัญหาดังนี้

.....

.....

.....

.....

จากตัวครูเอง พบว่าครูมีปัญหาในการสร้างการบ้านดังนี้

.....

.....

.....

.....

ข้อดีของการบ้านที่พบคือ

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างการบ้านคือ

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณยิ่ง

(รศ.ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ)

ผู้วิจัย

แผนการออกแบบการบ้าน

สำหรับชั้นอนุบาลปีที่ .....

ภาคเรียนที่.....สัปดาห์ที่.....

สาระการบ้าน	จุดประสงค์	วิธีการ
ภาษา		
วิทยาศาสตร์		
คณิตศาสตร์		
สังคมศึกษา		
สร้างเสริมลักษณะนิสัย		

ความหมายสาระการบ้าน

ภาษา หมายถึง การอ่าน การเขียน การรู้คำศัพท์ พยางค์ และประโยคอย่างง่าย

วิทยาศาสตร์ หมายถึง พืช สัตว์ กลางวัน กลางคืน ฤดู ธรรมชาติ เวลา และอากาศ

คณิตศาสตร์ หมายถึง การนับ ตัวเลข เพิ่มลด เปรียบเทียบ จัดพวก มากน้อย

สังคมศึกษา หมายถึง การคมนาคม วัฒนธรรมประเพณี อาชีพ บ้าน ชุมชน

สร้างเสริมลักษณะนิสัย หมายถึง มารยาท นิสัย การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โภชนาการ การกำจัดขยะ

การบ้าน.....ชั้นอนุบาล.....

ชื่อ.....ชั้น.....

คำชี้แจงสำหรับผู้ปกครอง
จุดประสงค์

แบบฟอร์มนี้เป็นแบบฟอร์มสำหรับให้ครูออกแบบการบ้านรายข้อที่ผู้วิจัย
จะเตรียมให้ในการฝึกอบรมการออกแบบการบ้าน โดยครูสร้างเอง

ภาคผนวก ข.

ตัวอย่างการบ้าน ที่ครูสร้างขึ้นเอง

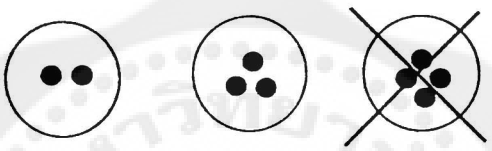
- ชั้นอนุบาล 1
- ชั้นอนุบาล 2
- ชั้นอนุบาล 3

การบ้านคณิตศาสตร์ ชั้นอนุบาล 1

ชื่อ.....ผู้ออกแบบ โรงเรียนอนุบาลชลบุรี

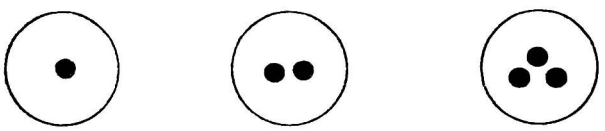
คำชี้แจง

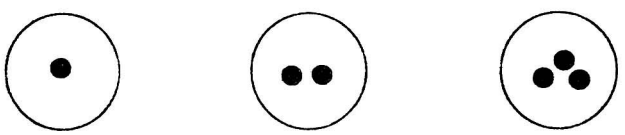
ให้ผู้ปกครองบอกเด็กให้ดูภาพและนับจำนวนจุดในวงกลม โดยกา X ทับภาพที่มีจุดดำเท่ากับจำนวนเลขที่กำหนดหน้าวงกลม ตัวอย่างเช่น

4 ภาพที่กาคือ

จุดประสงค์ ฝึกการนับรู้จำนวน และรู้จักตัวเลข

1

2

3

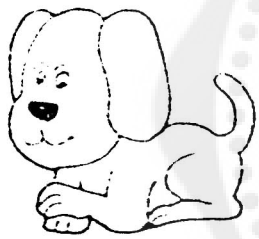
การบ้านวิทยาศาสตร์ ชั้นอนุบาล 1

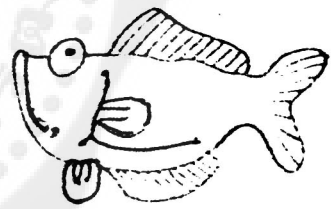
ชื่อ.....ผู้ออกแบบ โรงเรียนอนุบาลชลบุรี

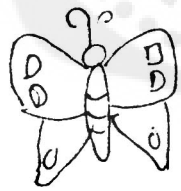
คำชี้แจง

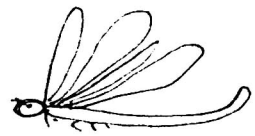
ให้ผู้ปกครองบอกเด็กว่าในภาพมีสัตว์ และแมลง ให้เด็กกา X ทับภาพแมลง

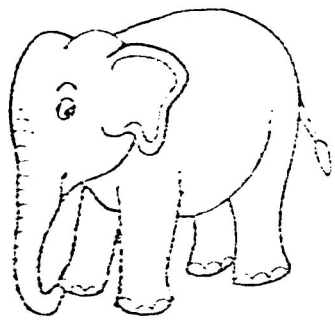
จุดประสงค์ : สอนให้รู้จักแมลง และรู้จักจำแนกสัตว์

การบ้านคณิตศาสตร์ ชั้นอนุบาล 2

ชื่อ..... ผู้ออกแบบ โรงเรียนอนุบาลชลบุรี

คำชี้แจง

ให้ผู้ปกครองชวนเด็กอ่านตัวเลขทีละแถว อ่านแล้วบอกให้เด็กโยงเส้นเลขที่เหมือนกัน

จุดประสงค์ ฝึกการรู้จักตัวเลข

การบ้านวิทยาศาสตร์ ชั้นอนุบาล 1

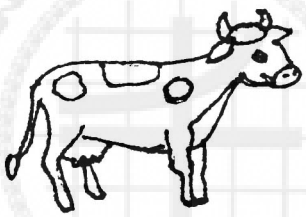
ชื่อ..... ผู้ออกแบบ โรงเรียนวัฒนาชัยนาท

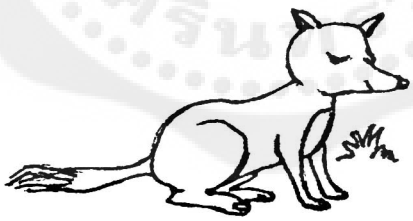
คำชี้แจงสำหรับผู้ปกครอง

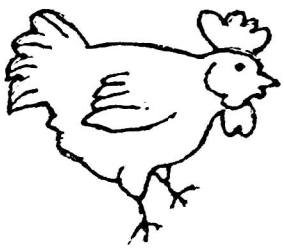
ให้ผู้ปกครองบอกเด็กทำการบ้านทีละข้อดังนี้

1. ให้เด็กกาเครื่องหมาย X ทับภาพสัตว์ที่วิ่งเร็วที่สุด
2. ให้เด็กกาเครื่องหมาย ✓ ทับภาพสัตว์ที่วิ่งช้าที่สุด

จุดประสงค์ เพื่อให้เด็กรู้จักสังเกตความแตกต่างของสัตว์

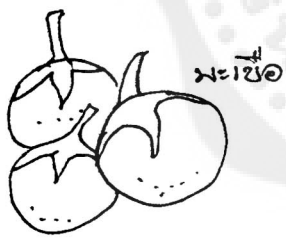
การบ้านสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นอนุบาล 2

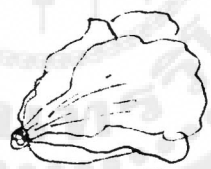
ชื่อ..... ผู้ออกแบบ โรงเรียนวัฒนาชัยนาท

คำชี้แจงสำหรับผู้ปกครอง

ให้ผู้ปกครองบอกเด็กว่าภาพทั้งหมดนี้เป็นผัก ให้เด็กบอกชื่อผักแต่ละภาพก่อนแล้วให้กา X ทับภาพที่พบว่าที่บ้านเรา รับประทานบ่อยที่สุด ในรอบสัปดาห์นี้ ถ้าไม่มีให้กาในทับ ◯ ที่บอกว่าไม่มี

จุดประสงค์ เพื่อให้เด็กรู้จักผักและชื่อผัก

ไม่มี

การบ้านภาษา ชั้นอนุบาล 3

ชื่อ..... ผู้ออกแบบ โรงเรียนอนุบาลฟ้าใส

คำชี้แจงสำหรับผู้ปกครอง

ให้ผู้ปกครองสอนเด็กให้อ่านคำข้างบนทั้ง 3 คำ เสร็จแล้วให้ชี้ภาพว่าเป็นภาพอะไร เสร็จแล้วให้เด็กลอกคำที่เหมือนกับภาพลงบนเส้นใต้ภาพ ไม่สวยไม่ว่ากัน

จุดประสงค์ ฝึกเขียนและรู้จักคำศัพท์

ไก่	กล้วย	แก้ว

ภาคผนวก ค.

คู่มือ การออกแบบการบ้านแบบมีส่วนร่วม ระดับอนุบาลศึกษา

คู่มือ

การออกแบบการบ้านแบบมีส่วนร่วม ระดับอนุบาล

รศ.ดร. กุลยา ตันติผลาชีวะ

โครงการวิจัย "การออกแบบการบ้าน
ที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับเด็ก"

คู่มือ
การออกแบบการบ้านแบบมีส่วนร่วม
ระดับอนุบาลศึกษา

โดย รศ.ดร. กุลยา ตันติผลาชีวะ
สาขาการศึกษาปฐมวัย
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีการศึกษา 2545

มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ

คู่มือนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง
"การออกแบบการบ้านที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับเด็ก"

สารบัญ

	หน้า
ความนำ	1
หน่วยที่ 1	2
การบ้านแบบมีส่วนร่วม	2
การบ้านคืออะไร	2
ความหมายของการบ้านแบบมีส่วนร่วม	3
ลักษณะของการบ้านแบบมีส่วนร่วม	4
หลักการพื้นฐาน	4
บทบาทของผู้ปกครอง	6
หน่วยที่ 2	7
การออกแบบการบ้านระดับอนุบาลศึกษา	7
องค์ประกอบของการบ้านแบบมีส่วนร่วม	7
หลักการออกแบบการบ้าน	8
หน่วยที่ 3	
ตัวอย่างการบ้านระดับอนุบาลศึกษาประเภท 3 ชั้นเรียน	15
อนุบาล 1	16
อนุบาล 2	27
อนุบาล 3	37
หน่วยที่ 4	47
ตัวอย่างการบ้านระดับอนุบาลศึกษาแบบ 2 ชั้นปี	

ความนำ

การสอนแบบจิตปัญญาเป็นการสอนที่พัฒนาด้วยวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการ ซึ่งมีผลลัพท์ว่า การจัดการเรียนการสอนที่ดีต้องให้ผู้เรียน คิดและปฏิบัติ (A) แสดงออก (B) เรียนรู้ร่วมกับเพื่อน (C) ค้นพบข้อความรู้ด้วยตัวเอง (D) และได้ข้อความรู้ที่เพิ่มพูนจากเดิม (P) เพื่อให้ประสบความสำเร็จตามหลักการสอนนี้ ครูต้องวางแผนการสอน สังเกตและประเมินการสอนของครูตลอดเวลา ทั้งนี้เพื่อให้ครูทราบว่าการจัดการเรียนการสอนของครูสามารถบรรลุจุดประสงค์การสอนระดับใด ทั้งผลสัมฤทธิ์การเรียนและความสำเร็จของครูด้านการสอนพร้อมปรับปรุงในครั้งต่อไป การสอนแบบจิตปัญญาเป็นการสอนที่ผู้เรียนและครูต้องคิดต้องกระทำตลอดเวลาการเรียนการสอน โดยครูปฏิบัติการในฐานะผู้อำนวยความสะดวก ติดตาม กระตุ้น และเสริมความรู้ตามจุดประสงค์ของการเรียนการสอน ผู้เรียนเป็นผู้คิดค้นความรู้ด้วยตนเอง

ดังนั้นเพื่อให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนได้ตามกรอบแนวคิดของการสอนแบบจิตปัญญา ดังกล่าว การวางแผนการสอน การออกแบบกิจกรรมจึงมีความสำคัญมาก โดยเฉพาะการสอนระดับอนุบาลศึกษา ที่หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการกำหนดแนวหลักสูตรไว้ให้อิสระแก่ครู ครูสามารถพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการการเรียนการสอนได้อย่างหลากหลาย สำหรับการใช้หลักสูตรในคู่มือนี้ จะเน้นเนื้อหาที่เป็นกลาง ๆ สำหรับเด็ก ที่ควรต้องเรียนรู้เพื่อการดำรงชีวิตที่สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน ซึ่งเป็นสังคมที่มีการคมนาคม การสื่อสาร และการพัฒนาทางวิทยาการที่รวดเร็ว จำเป็นที่เด็กต้องได้เรียนรู้ความรู้ที่เป็นพื้นฐานเบื้องต้น ทั้งด้านภาษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา รวมถึงการสร้างลักษณะนิสัย

ครูที่สอนแบบจิตปัญญาต้องวางแผนการสอนทั้งหลักสูตรตลอดชั้นปี ในคู่มือเล่มนี้จำแนกชั้นปี ระดับอนุบาลเป็น 3 ชั้นปีตามอายุ คือ อนุบาล 1, 2 และ 3 หากโรงเรียนอนุบาลใดมี 2 ชั้นปี หรือสอนคละอายุ สามารถเลือกใช้แผนการสอน หรือปรับแผนการสอนโดยเริ่มจากการวางแผนการสอนประจำภาคเรียน วางแผนการสอนประจำบทเรียน สร้างแบบฝึกหัดเสริมทักษะ ออกแบบการบ้าน และออกแบบทดสอบระดับอนุบาลศึกษา เพื่อครูและผู้สนใจได้ใช้เป็นแนวทางของการพัฒนาการเรียนการสอนของครู ในการออกแบบการบ้านจึงยกตัวอย่างการบ้านสำหรับหลักสูตรที่จัดชั้นเรียนอนุบาล 2 ชั้นปีด้วย

แผนการสอนในคู่มือนี้เป็นเพียงตัวอย่างที่ผู้เขียนพัฒนาร่วมกับครูโรงเรียนอนุบาลฟ้าใส ตำบลคูคต ปทุมธานี และผ่านการทดลองสอนบางส่วนแล้วปรากฏว่าเด็กสนใจมาก สนุกกับการเรียน จะเห็นได้ว่าการสอนเน้นเด็กเป็นสำคัญเพื่อให้เด็ก "เก่ง ดี มีสุข" ไม่ไกลเกินกว่าที่ครูจะทำได้ หากเข้าใจถึงกลไกของการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักจิตปัญญาเชื่อว่าคู่มือการสอนอนุบาลศึกษาแบบ "จิตปัญญา" เล่มนี้เป็นแนวทางหนึ่งสำหรับครูที่จะจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กุลยา ตันติผลาชีวะ

ความนำ

คู่มือการออกแบบการบ้านเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง "การออกแบบการบ้านที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วม" มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมระหว่างบ้านกับโรงเรียน ในการส่งเสริมเด็กให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ที่นอกเหนือจากกิจกรรมการมีส่วนร่วมของบ้านและโรงเรียน ด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นในปัจจุบันโดยใช้การบ้านเป็นสื่อกลาง แต่การบ้านแบบมีส่วนร่วมนี้แตกต่างจากการบ้านตรงที่ การบ้านแบบมีส่วนร่วมนี้เน้นการทำงานของผู้ปกครองกับเด็ก ดังนี้

1. ผู้ปกครองต้องทำการบ้านกับเด็ก
2. ผู้ปกครองต้องให้เวลาเด็กทุก ๆ วัน ขณะทำการบ้าน
3. ผู้ปกครองและเด็กเรียนรู้ร่วมกันโดย
    - ✧ ผู้ปกครองรู้จักเด็กและพัฒนาการของเด็ก
    - ✧ ผู้ปกครองรู้จักโรงเรียน
    - ✧ ผู้ปกครองเรียนรู้พัฒนาการเด็ก
    - ✧ ผู้ปกครองรู้จักวิธีการเรียนการสอนเด็ก
    - ✧ ผู้ปกครองรู้จักหลักสูตรของโรงเรียน
    - ✧ ผู้ปกครองเรียนรู้การเป็นผู้ปกครอง
    - ✧ เด็กได้รับการส่งเสริมพัฒนาเต็มที่เพราะ
        - ✧ ได้รับความสนใจจากผู้ปกครอง
        - ✧ มั่นใจในความสำเร็จของงาน
        - ✧ ภูมิใจในตนเองและครอบครัว

การบ้านไม่ใช่ปัญหา แต่การบ้านคืองานสำหรับเด็กที่มีประโยชน์หลากหลาย ทั้งตัวเด็กเอง ผู้ปกครอง ครู และโรงเรียน ซึ่งในการจัดการทำการบ้านนี้ ผู้จัดทำต้องมีความเข้าใจพัฒนาการเด็ก จิตวิทยาพัฒนาการ หลักการเรียนการสอนสำหรับการสอนเด็กปฐมวัย รวมถึงการประยุกต์ใช้ร่วมกันอย่างมีความหมาย คู่มือการออกแบบการบ้านฉบับนี้ใช้เป็นแนวทางสำหรับครูในการสร้างการบ้านสำหรับเด็กอนุบาลแต่ละชั้นปีให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระหลักสูตรสำคัญของคู่มือจะประกอบด้วยมโนทัศน์ ความหมายของการบ้าน วิธีการสร้างการบ้าน และตัวอย่างการบ้านแต่ละชั้นปีอนุบาล ที่ครูสามารถนำไปพัฒนาด้วยตนเองได้

หน่วยที่ 1

การบ้านแบบมีส่วนร่วม

จุดประสงค์

1. บอกลักษณะการบ้านแบบมีส่วนร่วมได้ถูกต้อง
2. อธิบายความสำคัญของการบ้านและบทบาทของผู้ปกครองในการทำการบ้านแบบมีส่วนร่วมกับเด็กได้

การบ้านคืออะไร

การบ้านเป็นกิจกรรมหนึ่งที่เป็นปัญหาของครูอนุบาล เป็นความต้องการของผู้ปกครองที่เป็นความขัดแย้งโดยนัยกับแนวคิดของการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเน้นการเตรียมความพร้อมที่มุ่งให้เด็กมีกิจกรรมอิสระเป็นหลัก โดยเฉพาะการศึกษาอนุบาล เด็กไม่ควรเครียดกับงาน แต่การศึกษาอนุบาลหรือการศึกษาปฐมวัย ไม่ใช่การศึกษาที่ตัดขาดระหว่างบ้านและโรงเรียน แต่เป็นความต่อเนื่อง ผู้ปกครองเป็นผู้เชื่อมสานใยการศึกษาสู่เด็ก และให้ข้อมูลเกี่ยวกับเด็กสู่ครู เป็นความต่อเนื่องที่ต้องเป็นส่วนร่วมทางการศึกษา มีกิจกรรมหลายประการที่เชื่อมสานระหว่างครู ผู้ปกครองและโรงเรียน การบ้านเป็นกิจกรรมหนึ่งที่สามารถเชื่อมสานโรงเรียนกับผู้ปกครองได้ โดยความหมายแล้ว การบ้านคือแบบฝึกหัดที่ครูให้เพิ่มเติม หรืองานที่ครูมอบหมายให้เด็กนำไปทำที่บ้าน จุดประสงค์เพื่อให้เด็กฝึกทบทวนและจำในสิ่งที่เรียนที่บ้าน สำหรับเด็กปฐมวัยการบ้านมีความหมายมากกว่าแบบฝึกหัดที่บ้าน เพราะเป็นงานที่เป็นสื่อสร้างความผูกพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ปกครอง สร้างให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนสำหรับเด็ก และเรียนรู้การเรียนของเด็ก อีกทั้งยังเป็นการสร้างให้ผู้ปกครองมีความเข้าใจการจัดการศึกษาปฐมวัยและการเรียนของเด็ก

การบ้านแบบมีส่วนร่วม

ความหมายของการบ้านแบบมีส่วนร่วม

การบ้านคือแบบฝึกหัดที่ครูให้เพิ่มเติม โดยมอบหมายให้เด็กรับงานไปทำที่บ้าน ซึ่งลักษณะ จะเหมือนกับแบบฝึกหัดที่โรงเรียน แต่การบ้านแบบมีส่วนร่วมมีจุดสำคัญที่ผู้ปกครองต้องมีส่วนร่วมในการทำการบ้านกับเด็กด้วย อย่างน้อยต้องเป็นผู้อ่านคำสั่งการบ้านให้เด็กฟัง การบ้านบางวันผู้ปกครองอาจต้องให้เวลาสนทนากับเด็ก บางวันข้อกำหนดในการบ้านนั้นผู้ปกครองอาจต้องเตรียมอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบ้านให้กับเด็ก แต่เป็นเพียงเวลาไม่กี่นาที ลักษณะของการบ้านแบบนี้จึงเรียกว่า "การบ้านแบบมีส่วนร่วม" ซึ่งหมายถึง แบบฝึกหัดเพิ่มเติมที่ครูมอบหมายให้เด็กไปทำที่บ้านโดยมีผู้ปกครองเป็นผู้แนะนำการทำการบ้านและสนับสนุนให้เด็กทำการบ้านได้สำเร็จ

จุดประสงค์ของการบ้านแบบมีส่วนร่วม

การบ้านเป็นงานที่ครูมอบหมายให้เด็กนำไปทำที่บ้าน โดยมุ่งให้เป็นงานที่สร้างการมีส่วนร่วม ระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน ทั้งนี้เนื่องจากแต่เดิมนั้น การบ้านคือ ภาระกิจของเด็กที่ครูมอบหมายให้เด็กนำกลับไปทำที่บ้าน ที่เด็กต้องทำด้วยตัวเองเป็นภาระรับผิดชอบโดยตรงของเด็ก ซึ่งขัดกับวัยและพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ซึ่งการวิจัยนี้เห็นว่า การบ้านสำหรับเด็กปฐมวัยควรมีความหมายมากกว่าการให้เด็กรับงานไปทำที่บ้านเช่นเด็กโต แต่การบ้านควรเป็นสื่อการศึกษาสำหรับผู้ปกครอง (parent education) ที่สร้างความรู้ความเข้าใจอันดีของความเป็นผู้ปกครองที่มีคุณภาพรู้จักทั้งเด็กและโรงเรียน จุดมุ่งหมายของการบ้านแบบมีส่วนร่วมที่สำคัญมีดังนี้

1. ผู้ปกครองได้ติดตามการเรียนรู้ของเด็ก การบ้านแบบมีส่วนร่วมจะมีองค์ประกอบและลักษณะที่ผู้ปกครองได้เรียนรู้พัฒนาการเด็ก การแสดงออกของเด็ก และรู้ความก้าวหน้าของเด็กในการเรียนของเด็กจากความยากง่ายของการบ้านที่ออกแบบตามอายุและหลักสูตรที่เด็กเรียน

2. ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการสอนเด็ก ด้วยการปฏิบัติตามคำชี้แจงสำหรับผู้ปกครองที่กำกับมาในการบ้านของเด็ก

3. ผู้ปกครองเรียนรู้และเข้าใจการศึกษาปฐมวัย นอกจากการบ้านจะสร้างให้ผู้ปกครองรู้จักเด็ก รู้จักโรงเรียน พัฒนาการเด็กแล้ว สาระการบ้านยังสร้างผู้ปกครองรู้จักวิธีการเรียนการสอน และหลักสูตรปฐมวัยจากการบ้านด้วย

4. ผู้ปกครองเรียนรู้หน้าที่ของผู้ปกครอง ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักของการบ้านแบบมีส่วนร่วม ที่ผู้ปกครองต้องมีหน้าที่ดูแลเด็ก ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก เป็นกำลังใจให้กับเด็ก และมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในด้านการศึกษาสำหรับเด็ก

ลักษณะของการบ้านแบบมีส่วนร่วม

การบ้านแบบมีส่วนร่วมมีลักษณะเฉพาะของการบ้านดังนี้

1. เป็นการบ้านหน้าเดียว มากที่สุดไม่เกิน 2 หน้ากระดาษ นับเป็นจำนวนข้อคำถามไม่เกิน 6 คำถาม แต่ละคำถามมี 3 ตัวเลือก ถ้าเป็นข้อเดียวซึ่งมีคำตอบเป็นชุดต้องมีตัวเลือกไม่เกิน 12 ตัว

2. เด็กสามารถทำได้เองจากคำแนะนำหรือการช่วยเหลือของผู้ปกครองที่ต้องปฏิบัติตามคำชี้แจง สำหรับผู้ปกครองของการทำการบ้านฉบับนั้น ๆ

3. สื่อประกอบการทำการบ้านเป็นสิ่งที่ปรากฏในชีวิตประจำวันที่เด็กพบเห็นที่บ้านที่ผู้ปกครองหรือสามารถชี้แนะได้

4. สาระการบ้านแต่ละวันให้กำหนดตามกรอบสาระที่เด็กเรียนในแต่ละวัน ตามหลักสูตร โดยจำแนกเป็นวันละ กลุ่มสาระเพื่อให้ง่ายต่อการออกแบบการบ้าน ได้แก่ ภาษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ส่วนวันเสาร์-อาทิตย์ จะเป็นการบ้านเสริมสร้างลักษณะนิสัยที่เด็กจะได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงที่บ้าน

5. ครูต้องมอบหมายให้เด็กทำการบ้านทุกวันด้วยการมอบหมายอย่างชัดเจนว่า เด็กต้องทำอะไร อย่างไร ผู้ปกครองต้องทำอะไร และอย่างไร ในตอนเย็นก่อนเด็กรับการบ้านทุกครั้ง

หลักการพื้นฐาน

การบ้านแบบมีส่วนร่วมเป็นการบ้านที่มาจากหลักการสำคัญ 3 ประการ คือ

1. การเรียนรู้ของเด็กจะดีถ้าผู้ปกครองต้องมีส่วนร่วม การศึกษาอนุบาลไม่ใช่การศึกษาที่ตัดขาดบ้านจากโรงเรียน แต่เป็นการศึกษาที่เชื่อมสานระหว่างบ้านและโรงเรียนอย่างเกี่ยวเนื่อง ทั้งนี้เพราะการศึกษาอนุบาลเป็นการศึกษาว่าด้วยการดูแล การส่งเสริมพัฒนาการ และการเตรียมความพร้อมเด็กในการเข้าเรียนในระบบโรงเรียน การศึกษาปฐมวัยจึงสัมพันธ์กันทั้งบ้านและโรงเรียน ผู้ปกครองกับโรงเรียนจะช่วยสร้างเสริมให้ผู้ปกครองเข้าใจโรงเรียน หลักสูตรการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งสื่อการเรียนรู้ที่โรงเรียน (Click and Click. 1990 : 323-324) วิธีการหลากหลายที่จะทำให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับโรงเรียน การบ้านเป็นงานหนึ่งที่มอบหมายให้เด็กกลับไปทำที่บ้าน โดยผู้ปกครองต้องมีส่วนร่วม ซึ่งมิใช่เพียงเพื่อรับทราบ แต่เป็นการทำการบ้านร่วมกัน สร้างความผูกพันระหว่างผู้ปกครองกับเด็ก การทำการบ้านแบบมีส่วนร่วมจะ

มีความหมายกับเด็กมาก เด็กจะรู้สึกอบอุ่นปลอดภัย มีความมั่นใจเห็นการบ้านมีความหมาย ทำให้เกิดความรักความสนใจกับการบ้านและการเรียนมากขึ้น ซึ่งเป็นการวางรากฐานนิสัยการเรียนที่ดีให้กับเด็กในอนาคต

2. การเรียนรู้เป็นสิ่งต่อเนื่องตลอดชีวิต การบ้านของเด็กปฐมวัยไม่ใช้การฝึกหัดคำนวณที่เป็นการเรียนรู้และจดจำ แต่การบ้านแบบมีส่วนร่วมเป็นงานสร้างการเรียนรู้ ตามพัฒนาการที่มุ่งให้เด็กได้ฝึกสังเกต ได้เรียนรู้สิ่งรอบตัวด้วยการฝึกทักษะง่าย ๆ ที่เห็นภาพและใช้ความสามารถตามสมรรถภาพกล้ามเนื้อเล็กของเด็ก เช่น การโยงภาพ การวงกลม การขีดถูก การขีดผิด รวมถึงการวาดภาพระบายสี เป็นต้น ภาพที่ปรากฏในตัวการบ้านจะเป็นภาพเหมือนจริงที่เด็กสามารถจินตนาการและเข้าใจได้ง่าย ตัวเลขที่ใช้ในการบ้านจะเป็นตัวเลขอารบิกเพื่อสร้างความคุ้นเคย เพราะเลขที่ปรากฏโดยรอบตัวเด็ก ส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมดเป็นตัวเลขอารบิก ส่วนตัวเลขไทยเด็กจะเรียนเมื่อโตขึ้นในระดับประถมศึกษา ด้วยลักษณะการบ้านดังกล่าวนี้จะทำให้เห็นว่างานการเรียนเป็นสิ่งสนุกและน่าเรียนรู้เสมอ

3. การเรียนต้องสร้างเด็กให้เรียนรู้และมีพุทธิปัญญา การสอนเด็กเป็นการสอนที่ต้องใช้ความสำคัญกับความสุขและการเรียนรู้เพื่อเพิ่มพูนพุทธิปัญญาไม่ใช่เพียงแต่เล่นและให้เรียนรู้ด้วยตนเองแต่เพียงอย่างเดียว ผู้ใหญ่ต้องช่วยเสริมในสิ่งที่เด็กไม่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ ดังนั้นเนื้อหาการบ้านจึงออกแบบตามรายวิชาหลัก คือ ภาษา วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา และเสริมสร้างลักษณะนิสัย ทั้งนี้เพื่อให้ครูมีทิศทางในการสร้างการบ้าน มีกรอบความคิดสร้างการบ้านที่มีความหลากหลายและไม่ซับซ้อน และเด็กได้เรียนรู้ในทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับความพร้อม ความสุข จากการทำการบ้าน งานที่มอบหมายให้เด็กทำต้องเป็นงานที่เด็กสามารถทำสำเร็จ ง่าย ใช้เวลาน้อยตามสมาธิของเด็กซึ่งจะเป็นแรงจูงใจภายใน ทำให้เด็กชอบการบ้านและรักการเรียน ดังนั้นการบ้านแบบมีส่วนร่วมจะเป็นการบ้านสั้น ๆ ความยาวประมาณ 1 – 2 หน้ากระดาษเท่านั้น หากเป็นข้อต้องไม่เกิน 5 – 6 ข้อ ถ้าเป็นตัวเลือกต้องไม่เกิน 3 ตัวเลือก หรือความสามารถในการนับของตามพัฒนาการเด็ก

การบ้านแบบมีส่วนร่วมใช้แนวคิดตามหลักการสอนแบบจิตปัญญา

ที่พัฒนาโดย ดร. กุลยา ตันติผลาชีวะ (2543) ซึ่งกำหนดลักษณะของการบ้านแบบมีส่วนร่วมที่ครูสร้างขึ้นมานั้นจะมีคุณสมบัติดังนี้

1. เป็นการบ้านที่เด็กต้องลงมือกระทำ และการคิดในการทำการบ้านแบบมีส่วนร่วมของเด็กจะไม่ได้เกิดจากการลงมือเขียนอย่างเดียว แต่จะมีการสังเกต การถาม การคิด การตัดสินใจในการทำการบ้านร่วมด้วย ซึ่งการทำให้เกิดสิ่งเหล่านี้ เนื้อหาของการบ้านต้องสอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ของเด็ก หรือเป็นสิ่งที่เด็กสามารถค้นหาได้จากในบ้าน หรือสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่บ้าน

2. เป็นการบ้านที่เด็กได้แสดงออก นั่นคือได้ตอบ ได้ลงมือกระทำ เช่น วาดภาพ ระบายสี ติดภาพ โยงเส้น หรือกาเครื่องหมายแล้วแต่เนื้อหาการบ้านที่ครูกำหนด

3. เป็นการบ้านที่เด็กต้องทำร่วมกับผู้ปกครอง ซึ่งอาจเป็นโดย การบอก การแนะนำ หรือการสนับสนุนของผู้ปกครองให้เด็กมีความเข้าใจการบ้าน และทำการบ้านโดยไม่คับข้องใจ ในประเด็นนี้ครูจะต้องระวังคำแนะนำที่ให้ผู้ปกครองมามีส่วนร่วมในการทำการบ้านแต่ละเรื่องที่ต้องไม่สร้างความยุ่งยากให้กับผู้ปกครองมากเกินไป

4. เป็นการบ้านที่เด็กค้นพบข้อความรู้ด้วยตนเอง นั้นคือเด็กต้องค้นหาคำตอบไม่ใช่เป็นการลอกเลียนแบบเหมือน เช่น จงคัดตัวพยัญชนะ 3 จบ หรือลอกตัวเลข 1 – 10 เป็นต้น การบ้านดังกล่าวนี้เป็นการบ้านที่ไม่ประเทืองปัญญา การบ้านที่ดีต้องเป็นปัญญา เป็นการกระทำที่เด็กได้คิด ได้คำตอบ อย่าลืมว่าการบ้านแม้มีน้อยข้อถ้าทำสม่ำเสมอจะซึมซับการเรียนรู้ได้มากกว่าการคัด ก. ไก่ ร้อยจบแต่ไม่มีความรู้และปัญญาเพิ่มขึ้นอย่างไร

5. เป็นการบ้านที่สร้างความก้าวหน้าในการเรียนรู้ การบ้านที่ครูมอบหมายให้เด็กทำต้องเป็นการเรียนรู้ต่อเนื่องจากที่เรียนในชั้นเรียน นอกจากเป็นการทบทวนความรู้แล้วต้องเพิ่มเติมความจำและขยายความรู้ให้กับเด็กด้วย

บทบาทของผู้ปกครอง

หน้าที่ของผู้ปกครองในการทำการบ้าน คือ การเป็นผู้บอกวิธีทำการบ้าน และแนะนำเด็กในการทำการบ้าน หรือช่วยเหลือเด็กเพื่อให้ทำการบ้านได้สำเร็จตามคำชี้แจงสำหรับผู้ปกครองในการทำการบ้านแต่ละเรื่องเท่านั้น ในกรณีที่ผู้ปกครองอ่านหนังสือไม่ออกครูต้องทราบมาแต่เบื้องต้นเสียก่อน แล้วอธิบายให้เด็กฟัง หรือบอกผู้ปกครองให้ผู้ปกครองเข้าใจก่อนถึงการบ้านที่มอบหมายให้เด็กทำเป็นรายบุคคลเพื่อให้ผู้ปกครองช่วยเด็กในการทำการบ้านได้ บทบาทหน้าที่ที่สำคัญของผู้ปกครองคือ

- อำนวยความสะดวกแก่เด็กในการทำการบ้าน
- ให้กำลังใจเด็กขณะทำการบ้าน
- สนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กด้วยการสนทนา ซักถาม ชมเชย
- ดูแลและสอนเด็กในการทำการบ้าน
- เป็นแหล่งความรู้สำหรับเด็ก

หน่วยที่ 2

การออกแบบการบ้านระดับอนุบาลศึกษา

จุดประสงค์

1. ครูอธิบายหลักการออกแบบการบ้านได้
2. ออกแบบการบ้านได้ตามขั้นตอน

การบ้านสำหรับเด็กระดับอนุบาลศึกษามีทั้งข้อดีข้อเสีย ผู้ปกครองบางคนชอบแต่ผู้ปกครองบางคนไม่ชอบ ทั้งที่การบ้านคืองานที่แสดงความรับผิดชอบและสนองตอบความต้องการของสังคมในแง่มาตรฐานการศึกษา ผู้ปกครองสามารถใช้การบ้านเป็นเครื่องมือตรวจสอบคุณภาพการศึกษา โดยพิจารณาจากความยากง่ายของการบ้าน ความเหมาะสมและคุณภาพของการบ้าน ขณะนี้ผู้ปกครองมักมองการบ้านในแง่ของความมากน้อยของการบ้านมากกว่าการมองในด้านของความเหมาะสมและคุณภาพการศึกษา

จำเป็นหรือไม่ที่เด็กปฐมวัยต้องมีการบ้านจากงานวิจัยของคูเปอร์ (Harris Cooper) พบว่าการทำการบ้านเหมาะกับเด็กระดับมัธยมศึกษามากกว่าเด็กเล็ก แต่ปฏิเสธไม่ได้ว่าการบ้านแต่ละชั้นเรียนมีความหมายแตกต่างกัน นอกจากการสร้างผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการแล้วยังมีส่วนในการสร้างเจตคติ นิสัยและบุคลิกลักษณะด้วย ดังนั้นลักษณะการบ้านจึงควรสั้น ง่าย เด็กสามารถทำได้สำเร็จ ด้วยเหตุนี้การบ้านที่ให้กับเด็กแต่ละชั้นเรียนต้องมีความหมายและเป็นแรงจูงใจเด็กโดยเฉพาะในเด็กเล็กระดับประถมศึกษา ต้องคำนึงถึงเจตคติของเด็กต่อโรงเรียน ระดับการศึกษาของผู้ปกครองในครอบครัวด้วย (Steinberg, 1990 : 7 – 8)

การออกแบบการบ้านแบบมีส่วนร่วมสำหรับเด็กปฐมวัยครูต้องคำนึงถึงการศึกษาของผู้ปกครอง การประกอบอาชีพ เพราะต้องให้ความรู้และเวลา ผู้ปกครองที่ยากจนต้องหาเช้ากินค่ำมักไม่มีเวลา การบ้านอาจเป็นตัวสร้างปัญหาและความคับข้องใจให้กับผู้ปกครอง โดยเฉพาะในเด็กปฐมวัยที่ต้องพึ่งพิงผู้ใหญ่ หากต้องการใช้การบ้านจริงต้องสร้างแนวร่วม และทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง ถึงประโยชน์ที่ผู้ปกครองและเด็กพึงได้รับจากการทำการบ้าน

ส่วนประกอบของการบ้านมีส่วนร่วม

การบ้านแบบมีส่วนร่วมเป็นการบ้านที่มุ่งเน้นความสัมพันธ์บ้านโรงเรียนเป็นสื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน โดยมีส่วนประกอบสำคัญดังนี้

1. คำชี้แจงสำหรับผู้ปกครอง ประกอบด้วยคำอธิบาย วิธีการทำการบ้านของเด็กและการปฏิบัติของผู้ปกครองในการทำการบ้านกับเด็กฉบับนั้น ๆ รวมถึงจุดประสงค์ของการบ้านประจำฉบับ

2. สาระการบ้านเป็นส่วนที่เด็กต้องลงมือปฏิบัติ ซึ่งอาจเป็นรูปภาพ ภาษา หรือตัวเลข ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของการบ้านเพื่อให้ง่ายต่อครู ประกอบด้วย 5 สาระ คือ

- การบ้านภาษา
- การบ้านวิทยาศาสตร์
- การบ้านคณิตศาสตร์
- การบ้านสังคมศึกษา
- การบ้านเสริมสร้างลักษณะนิสัย

3. ช่องบันทึกชื่อของเด็กและระดับชั้นเรียน

หลักการออกแบบการบ้าน

การบ้านแบบมีส่วนร่วมเป็นสื่อเชื่อมสานความร่วมมือในการสร้างการเรียนรู้ระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน ด้วยการมอบหมายให้เด็กไปทำที่บ้าน โดยงานนี้สัมพันธ์กับสาระการเรียนทุกวันของเด็ก หลักการออกแบบการบ้านมีดังนี้

1. วางกรอบการบ้านทั้งปีการศึกษาว่าต้องการให้เด็กทำการบ้านอะไรในแต่ละสาระ โดยการปฏิบัติดังนี้

1.1 ศึกษาหัวข้อเรื่องจากหลักสูตรและแผนการสอนประจำภาคเรียน

1.2 วิเคราะห์เป้าหมายการเรียนรู้ของแต่ละชั้นปีว่ามีอะไรบ้าง

1.3 ประเมินศักยภาพตามพัฒนาการของผู้เรียนตามวัยหรือชั้นปี

1.4 กำหนดกลุ่มสาระการบ้านแต่ละสาระ โดยสาระการบ้านต้องสอดคล้องกับหัวเรื่อง เป้าหมายการเรียนรู้ตามหลักสูตรและศักยภาพตามพัฒนาการของผู้เรียน

1.5 เขียนแผนผังการบ้านแต่ละชั้นปี แต่ละภาคเรียนว่าจะใช้สาระการเรียนใดบ้าง โดยจำแนกตามสาระวิชา ซึ่งในการบ้านนี้กำหนดเป็น 5 สาระ คือ ภาษา วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา และเสริมสร้างลักษณะนิสัย

2. เขียนการบ้านประจำวัน เมื่อได้เนื้อหาการบ้านประจำวันว่าจะให้เด็กทำอะไรอย่างไรแล้ว ให้เขียนการบ้านตามส่วนประกอบสำคัญดังนี้

2.1 คำชี้แจงสำหรับผู้ปกครอง เป็นข้อความบอกวิธีปฏิบัติสำหรับผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมกับเด็กในการทำการบ้าน ประกอบด้วยข้อความที่บอกวิธีทำการบ้าน วิธีปฏิบัติของผู้ปกครอง และจุดประสงค์ของการบ้านตัวอย่างเช่น

การบ้านภาษา ชั้น.....

ภาคเรียนที่.....

ชื่อ.....ชั้น.....

คำชี้แจงสำหรับผู้ปกครอง

.....

จุดประสงค์.....

เนื้อหาการบ้าน

.....

.....

.....

.....

2.2 ออกแบบหรือกำหนดเนื้อหาการบ้านให้สอดคล้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของเด็กที่บ้านที่เด็กอนุบาลสามารถสังเกต และถ่ายโยงความคิดได้ปริมาณของการบ้านไม่เกิน 2 หน้ากระดาษ นับเป็นข้อไม่เกิน 6 ข้อ เนื้อหาของการบ้านต้องแสดงเป็นภาพ ตัวเลข หรือคำที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่เด็กเรียนแต่ละวัน ภาพในการบ้านต้องเป็นภาพเหมือนจริงลายเส้นหรือภาพสี ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เด็กแปลภาพผิด

2.3 จำนวนข้อคำถามในการบ้านจำแนกเป็นดังนี้

1) ถ้าเป็นคำถามเดียวมีตัวเลือกเป็นชุด เช่น ผลไม้อะไรมีรสเปรี้ยว ให้ขีด X ทับผลไม้นั้น ภาพผลไม้ที่นำมาแสดงให้เด็กเลือกนั้นไม่ควรเกินชุดละ 12 ภาพ ทั้งนี้ให้พิจารณาจากอายุเด็กเป็นเกณฑ์

2) ถ้าเป็นคำถามชนิดเลือกคำตอบ ให้มีจำนวนข้อไม่เกิน 6 ข้อ และตัวเลือกแต่ละข้อ ข้อละ 3 ภาพ โดยการออกแบบตัวเลือกนั้นต้องมีความยากง่ายใกล้เคียงกัน สามารถจำแนกเด็กเก่งก่อนได้

3) ภาพในการบ้านต้องเป็นภาพเหมือนจริงลายเส้น หรือภาพสี ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เด็กแปลภาพผิด ขนาดของภาพ 1 X 1 นิ้ว เป็นอย่างน้อย ถ้าเป็นภาพชุด สัดส่วนภาพต้องมีขนาดตามจริงเช่น ช้างต้องใหญ่กว่าหนู เป็นต้น

4) เนื้อหาการบ้านต้องเป็นภาพ ตัวเลขหรือคำที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่เด็กเรียนแต่ละวัน

2.4 การบ้านควรจำแนกตามสาระการเรียนออกเป็นหมวดเพื่อให้ง่ายต่อครูในการตรวจสอบความครอบคลุมของการเรียนรู้สำหรับเด็กด้วยการจัดเป็น 5 หมวดทักษะการเรียนรู้ได้ การจัดกรอบสาระขึ้นอยู่กับวินิจฉัยด้วยว่าครูจะเน้นสาระการเรียนรู้ใดในแต่ละวัน ตัวอย่างเช่น

วันจันทร์	การบ้านภาษา
วันอังคาร	การบ้านวิทยาศาสตร์
วันพุธ	การบ้านคณิตศาสตร์
วันพฤหัสบดี	การบ้านสังคมศึกษา
วันศุกร์	การบ้านเสริมสร้างลักษณะนิสัย

แผนผังการบ้าน

การออกแบบการบ้านแบบมีส่วนร่วม เป็นการบ้านเพื่อการศึกษาสำหรับผู้ปกครอง ที่เน้นความเข้าถึงเด็ก ครู โรงเรียน และบ้าน ดังนั้นการบ้านจะไม่เจาะจงเฉพาะสาระใดสาระหนึ่ง แต่จะกระจายให้เด็กได้เรียนรู้ในภาพรวมและครอบคลุม การวางแผนการบ้านจะเป็นดังนี้

1. จำแนกชั้นปีที่เรียนของเด็ก
2. จำแนกภาคเรียน
3. จำแนกความยากง่ายของสาระการบ้านตามหลักสูตรที่เข้าเรียน

การจัดชั้นเรียนของโรงเรียนอนุบาลรัฐและเอกชนมีความแตกต่างกัน โรงเรียนอนุบาลของรัฐจำแนกชั้นเรียนอนุบาลเป็นชั้นอนุบาล 1 และชั้นอนุบาล 2 ส่วนเอกชน ข้อสำคัญต่างอยู่ที่สาระการเรียน ดังนั้นคู่มือนี้จึงยกตัวอย่างแผนผังการบ้านแบบมีส่วนร่วมทั้ง 2 รูปแบบ โดยจำแนกตามสาระ ดังนี้

- การบ้านภาษา
- การบ้านวิทยาศาสตร์
- การบ้านคณิตศาสตร์
- การบ้านสังคมศึกษา
- การบ้านเสริมสร้างลักษณะนิสัย

แผนผังการบ้านภาษา

ชั้น	ภาคเรียนที่ 1	ภาคเรียนที่ 2
อนุบาล 1	เขียนพยัญชนะ วันละ 1 ตัว ตัวที่ยากให้ยกเว้นไป เช่น ข ฆ ฎ ฏ ฐ	เขียนคำ 1 พยางค์ ที่เด็กพบได้ เช่น ตา มือ
อนุบาล 2	เขียนคำ 2 พยางค์ จากคำคุ้น เช่น แม่น้ำ โทรศัพท์ เป็นต้น ให้เป็น คำตอบที่พบทั่วไป	เขียนศัพท์เฉพาะเกี่ยวกับพืชและสัตว์ เช่น ชื่อผลไม้ ชื่อต้นไม้
อนุบาล 3	เขียนชื่อ / คำเรียน / คำพูด เป็นวลี มีความหมาย เช่น กินข้าว ไปเที่ยว	เขียนประโยคตามใจเด็ก ต้องมีประธาน กิริยา หรือมี ประธาน กิริยา และกรรม

แผนผังการบ้านคณิตศาสตร์

ชั้น	ภาคเรียนที่ 1	ภาคเรียนที่ 2
อนุบาล 1	เขียน 1 – 5	เขียนเลข 1 – 10
อนุบาล 2	นับเลข 1 – 10 ด้วยการนับสิ่งรอบตัวที่บ้าน	บวกหรือลบเลขจากการนับ (เริ่มมีการบ้าน 2 ข้อ)
อนุบาล 3	ทักษะพื้นฐานคณิตศาสตร์ • เปรียบเทียบ • จัดพวก	ทักษะพื้นฐานคณิตศาสตร์ บวกเลขจากสัญลักษณ์

แผนผังการบ้านวิทยาศาสตร์

ชั้น	ภาคเรียนที่ 1	ภาคเรียนที่ 2
อนุบาล 1	ระบายสีสัตว์ตามจริง หรือ ใกล้จริง เพื่อฝึกการเรียนรู้ ธรรมชาติ	ระบายสีพืชผัก ผลไม้ตามจริง หรือใกล้จริง เพื่อฝึกการเรียนรู้ ธรรมชาติ
อนุบาล 2	วาดภาพสิ่งของ หรือผลไม้ ที่อยู่ในบ้าน จุดประสงค์เพื่อการ สังเกตบางอย่างเด็กอาจวาดไม่ได้ อาจเขียนเป็นตัวหนังสือก็ได้	วาดภาพสิ่งของ หรือพืชตาม ลักษณะจริง เช่น รูปร่างใบไม้ ก้อนหิน เป็นต้น เช่นกันกับ ภาค 1
อนุบาล 3	การบ้านเกี่ยวกับสิ่งไม่มีชีวิต ของร้อน ของเย็น	วาดภาพธรรมชาติ • แห้งแล้ง • ป่า • แม่น้ำลำธาร • ชีวิตความเป็นอยู่

แผนผังการบ้านสังคมศึกษา

ชั้น	ภาคเรียนที่ 1	ภาคเรียนที่ 2
อนุบาล 1	วาดภาพหรือบอกชื่อ ยานพาหนะที่บ้าน ที่ใช้ ที่เห็น	ให้บอกชื่อประเทศต่าง ๆ จากภาพการแต่งกายของคน ในภาพ (มีภาพให้)
อนุบาล 2	วาดภาพหรือบอกชื่อ การคมนาคม การสื่อสาร และคอมพิวเตอร์	เขียนภาพสัญญาณ การจราจร และความปลอดภัย ในการเดินทาง
อนุบาล 3	ให้เขียนบ้านเลขที่ แผนภาพบ้าน หรือหมู่บ้าน	ให้ตอบพฤติกรรม ทางสังคม อาชีพต่าง ๆ

แผนผังการเสริมสร้างลักษณะนิสัย

ชั้น	ภาคเรียนที่ 1	ภาคเรียนที่ 2
อนุบาล 1	ให้ตอบเกี่ยวกับ การรักษาความสะอาด **บ้านเรือน**	ให้วาดภาพ วันสำคัญ
อนุบาล 2	ให้ตอบเกี่ยวกับ การรักษาสิ่งแวดล้อม ที่บ้าน	ให้ตอบเกี่ยวกับ มารยาท การอยู่ร่วมกับผู้อื่น
อนุบาล 3	การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (โดยเขียนหรือวาดภาพได้)	ให้บอกการช่วยเหลือครอบครัว ประจำวัน จะช่วยพ่อ หรือแม่ ก็ได้

กรอบการบ้านแบบมีส่วนร่วม ในชั้นอนุบาล 2 โรงเรียนของรัฐ

ภาษา	คณิตศาสตร์	วิทยาศาสตร์	สังคมศึกษา	เสริมสร้างลักษณะนิสัย
● รู้คำศัพท์จากสิ่งคุ้นเคยดังนี้ - ชื่อผัก - รสอาหาร - ความหมายคำ ● รู้วลี การอ่านการสะกดคำ ● การแต่งประโยค	● การวัด การนับเขียนตัวเลข ● การนับและรู้จักตัวเลข ● การสังเกตจัดพวก ● การเปรียบเทียบ ● รู้ใกล้ไกล	● แสงสว่างกับการมองเห็น ● ลักษณะสิ่งของ ● รู้การรักษาฟัน ● ส่วนประกอบบ้าน ● ปัจจัย 4 ● แสงและอากาศ	● กิจกรรมที่บ้าน ● การแต่งกาย ● การอาบน้ำ ● สิ่งแวดล้อม ● งานบ้าน ● หน้าที่บุคคล	● การดูแลหู ● การล้างมือ ● อันตรายในบ้าน ● ครอบครัว ● มารยาท ● การมีเพื่อน

หน่วยที่ 3

ตัวอย่างการบ้านอนุบาลศึกษา
ประเภท 3 ชั้นเรียน

- การบ้านต้องเป็นกระดาษแผ่นเดียวเด็กสนุกกับการทำ ครูติดตามผลการเรียน โดยจัดเก็บเข้าแฟ้มสะสมผลงาน ของเด็กเป็นรายบุคคลสะดวก
- ครูควรมอบการบ้านให้เด็กในตอนเย็นอธิบายให้เข้าใจและให้เด็กนำมาส่งตอนรุ่งเช้า
- ครูควรพบผู้ปกครองและแจ้งให้รับทราบการบ้านของเด็กให้มากที่สุด เพื่อการมีส่วนร่วมและประสิทธิภาพการบ้าน

"อย่าให้การบ้านเด็กมาก
เด็กจะล้าและไม่สนุกกับการเรียน"

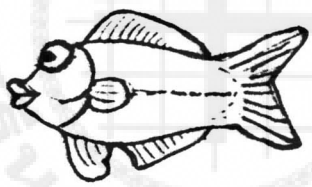
การบ้านภาษา ชั้นอนุบาล 1 (ภาคเรียนที่ 1)

ชื่อ.....ชั้น.....

คำชี้แจงสำหรับผู้ปกครอง

* ให้ผู้ปกครองชวนเด็กอ่านพยัญชนะก่อนแล้วจึงบอกให้เด็กเขียน เด็กจะเขียน ป กี่ตัวก็ได้ตามใจเด็ก ถ้าเด็กอยากวาดภาพปลาก็ตามใจเสร็จแล้วอย่าลืมชมเด็ก

จุดประสงค์ ฝึกการเขียนพยัญชนะ **ป ปลา**

ป ปลา

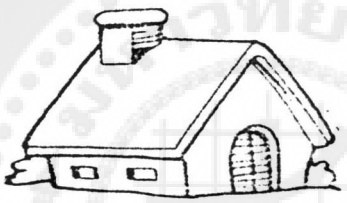
การบ้านภาษา ชั้นอนุบาล 1 (ภาคเรียนที่ 2)

ชื่อ.....ชั้น.....

คำชี้แจงสำหรับผู้ปกครอง

• ให้ผู้ปกครองบอกเด็กให้ดูภาพแล้วถามว่าอะไร เมื่อเด็กตอบ แล้วให้เด็กเขียนคำนั้น ให้เขาสะกดเอง ในภาพที่ต้องเขียนคือ บ้าน หากเด็กสะกดไม่ได้ให้ผู้ปกครองหากระดาษมาเขียนตัวอย่างให้ดู แล้วให้เด็กลอกลงในการบ้าน อย่าลืม... ไม่จับมือเด็กเขียนเด็ดขาด / ขอบคุณ

จุดประสงค์ ฝึกเด็กให้เขียนสะกดคำว่า **บ้าน**

การบ้านคณิตศาสตร์ ชั้นอนุบาล 1 (ภาคเรียนที่ 1)

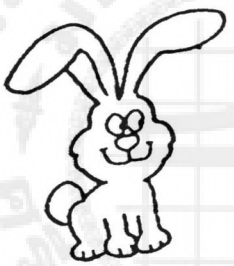
ชื่อ.....ชั้น.....

คำชี้แจงสำหรับผู้ปกครอง

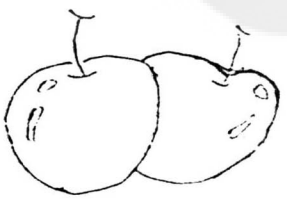
* **ให้ผู้ปกครองบอกเด็กลอกตัวเลขซ้ายมือลงในช่องว่างขวามือคือจากภาพเขียนตัวเดียวพอ แบบฝึกหัดนี้มี 2 ข้อ เมื่อเด็กเขียนแล้ว อย่าลืม ชมเด็กด้วย**

จุดประสงค์ ฝึกให้รู้จักและเขียนเลข 1 และ 2

1

2

การบ้านคณิตศาสตร์ ชั้นอนุบาล 1 (ภาคเรียนที่ 2)

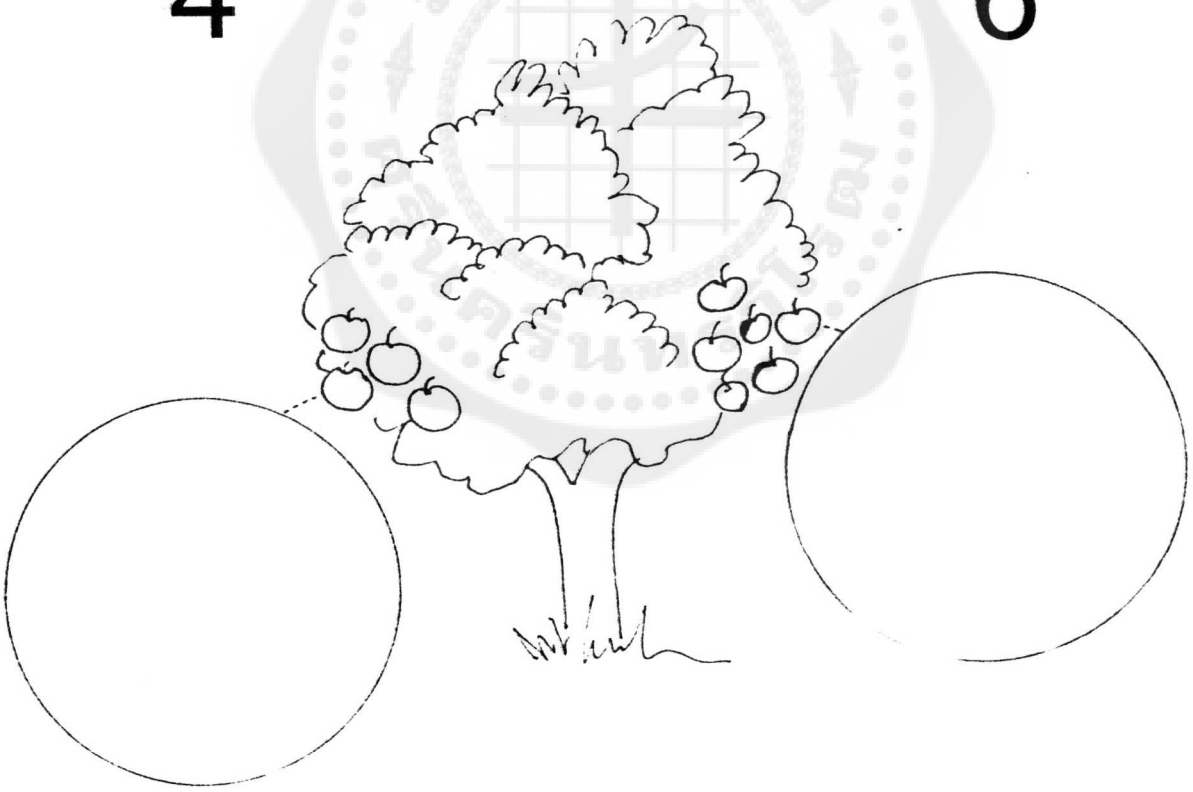
ชื่อ.....ชั้น.....

คำชี้แจงสำหรับผู้ปกครอง

*** การบ้านนี้ต้องการให้เด็กคุ้นกับเลขและเขียนเลขเป็นแต่ยากขึ้น เลขที่หัดเขียนนี้คือ เลข 4 และ 6 วิธีทำ ให้ผู้ปกครองชี้ให้เด็กดูเลข ให้นับผลไม้ได้จำนวนเท่าไร ให้เขียนเลขใส่ในวงกลมข้างผลไม้นั้น วิธีเขียน** เลขให้ดูตามเลขตัวอย่างที่ให้ อย่าลืม ให้กำลังใจเด็กด้วยความรัก แล้วเด็กจะรักคณิตศาสตร์

จุดประสงค์ ให้รู้จักและเขียนตัวเลข

4 6

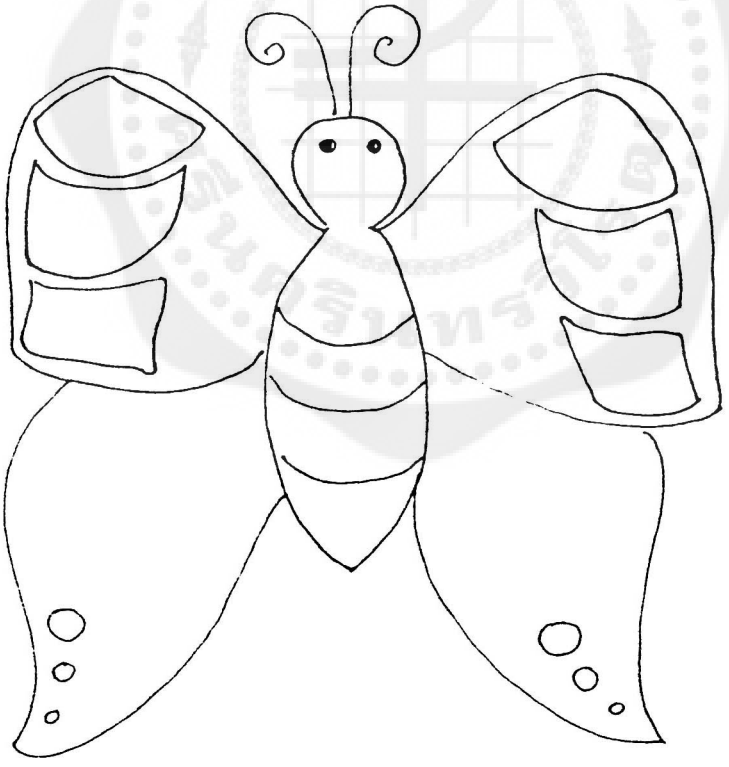
การบ้านวิทยาศาสตร์ ชั้นอนุบาล 1 (ภาคเรียนที่ 1)

ชื่อ.....ชั้น.....

คำชี้แจงสำหรับผู้ปกครอง

• ให้ผู้ปกครองชวนเด็กสนทนากับเด็กเรื่องผีเสื้อ โดยให้เด็กดูภาพจริง (ถ้ามี) หรือให้เด็กนึกถ้าเคยเห็นว่ามีสีอะไรบ้าง จากนั้นจึงให้เด็กระบายสีภาพ ถ้าเลอะเทอะไม่เป็นไรเพราะเป็นปกติของเด็กอนุบาล 1

จุดประสงค์ เพื่อฝึกการสังเกต ใส่ใจกับธรรมชาติจริง

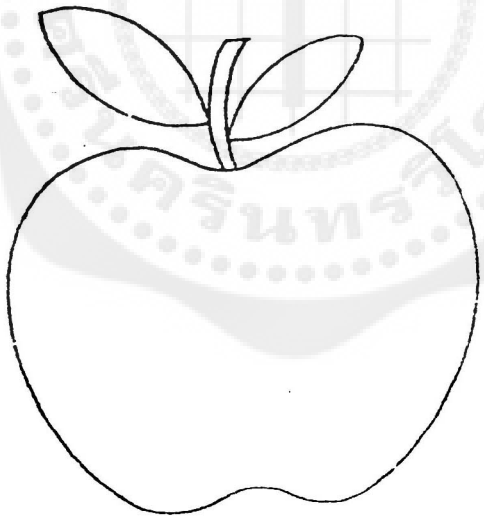
การบ้านวิทยาศาสตร์ ชั้นอนุบาล 1 (ภาคเรียนที่ 2)

ชื่อ.....ชั้น.....

คำชี้แจงสำหรับผู้ปกครอง

* ให้ผู้ปกครองบอกเด็กระบายสีภาพที่ให้ โดยให้ใกล้เคียงกับสีที่เป็นของจริง เพื่อฝึกการสังเกต เช่น ใบไม้สีเขียว ผลแอปเปิ้ลสีแดง เป็นต้น อย่าลืม กำลังเรียนวิทยาศาสตร์ ไม่ใช่จินตนาการ สีที่ลงควรเหมือนจริงถ้าที่บ้านมีตัวอย่างอาจนำมาให้เด็กดูเป็นตัวอย่างได้

จุดประสงค์ เพื่อฝึกการสังเกตของจริง

การบ้านสังคมศึกษา ชั้นอนุบาล 1 (ภาคเรียนที่ 1)

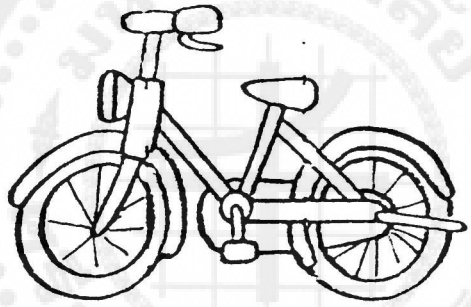
ชื่อ.....ชั้น.....

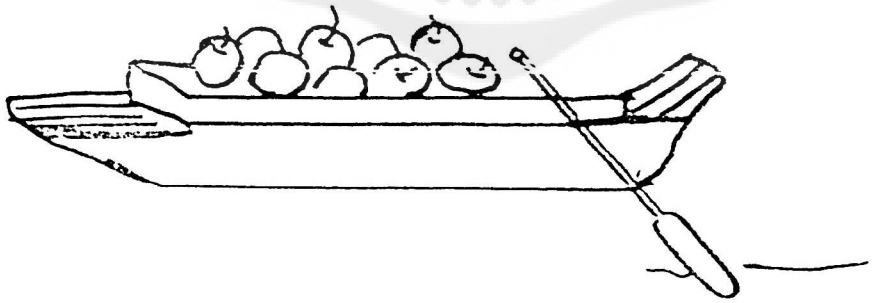
คำชี้แจงสำหรับผู้ปกครอง

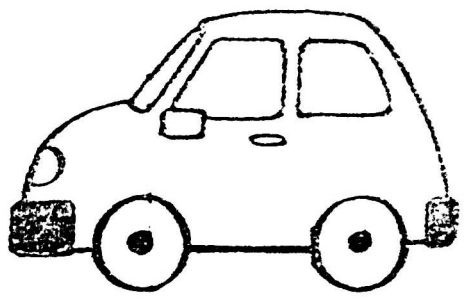
* ให้ผู้ปกครองบอกเด็กให้ทำการบ้านทีละข้อดังนี้

ให้เด็กกาเครื่องหมาย X ทับภาพยานพาหนะที่วิ่งเร็วที่สุด

จุดประสงค์ ฝึกเด็กให้เรียนรู้เรื่องยานพาหนะ

การบ้านสังคมศึกษา ชั้นอนุบาล 1 (ภาคเรียนที่ 2)

ชื่อ.....ชั้น.....

คำชี้แจงสำหรับผู้ปกครอง

* การบ้านวันนี้**ต้องการให้เด็กเรียนรู้**การแต่งกายของคนไทย วิธีทำคือให้เด็กฉีกกระดาษสีมาแปะที่เครื่องแต่งกาย เพื่อตกแต่งให้สวยงาม **สิ่งที่ผู้ปกครองต้องเตรียม** คือ กาว และกระดาษสีสำหรับแปะ เช่น กระดาษหนังสือพิมพ์ที่มีภาพสีโฆษณา ให้เด็กเลือกฉีกติดแปะเอง

ข้อควรปฏิบัติของผู้ปกครอง

* เตรียมของให้เด็ก
* บอกเด็กให้ฉีกกระดาษเป็นชิ้นเล็ก ๆ
* ทากาวที่ภาพแล้วแปะชิ้นกระดาษไปที่ภาพ
* เลือกสีกระดาษแปะตามความสนใจ

ข้อสำคัญ

การแปะติดต้องแสดงให้เห็นว่าส่วนใดเป็นผ้าขาวม้า ส่วนใดเป็นกางเกง เพื่อให้เด็กเรียนรู้**วัฒนธรรมไทย** ฝึกการสังเกต และใช้กล้ามเนื้อมือกับสายตา

จุดประสงค์ ต้องการให้เด็กเรียนรู้การแต่งกายแบบหนึ่งของไทย

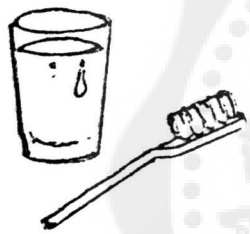
การบ้านเสริมสร้างลักษณะนิสัย ชั้นอนุบาล 1 (ภาคเรียนที่ 1)

ชื่อ.....ชั้น.....

คำชี้แจงสำหรับผู้ปกครอง

* การบ้านสร้างเสริมลักษณะนิสัยเป็นการบ้านที่ประมวลกิจกรรมเด็กตลอดสัปดาห์ว่าสร้างลักษณะนิสัยใดขึ้นมาบ้าน สำหรับสัปดาห์นี้เด็กสามารถช่วยตัวเองในการดูแลสุขวิทยาตนเองอะไรบ้าง เมื่อเด็กตอบแล้วให้เด็กกา X ลงบนภาพที่ตรงกับการทำของเด็ก ที่ภาพก็ได้ แต่ต้องให้เด็กทำอย่างน้อย 1 อย่าง

จุดประสงค์ เพื่อให้เด็กเรียนรู้การดูแลตัวเอง สุขวิทยาของตนเอง

การบ้านเสริมสร้างลักษณะนิสัย ชั้นอนุบาล 1 (ภาคเรียนที่ 2)

ชื่อ.....ชั้น.....

คำชี้แจงสำหรับผู้ปกครอง

* **ให้ผู้ปกครองบอกเด็กว่าวันสำคัญมีอะไรบ้าง เช่น วันพ่อ วันแม่ วันพระ วันสงกรานต์ เป็นต้น เด็กบอกแล้วให้เด็กวาดภาพกิจกรรมของวันนั้น ๆ ตามใจชอบ เขียนกำกับภาพไว้ด้วยว่าเด็กวาดวันอะไรหรือเกี่ยวกับอะไร**

จุดประสงค์ เพื่อให้เด็กเรียนรู้จักวันสำคัญ

วัน.....

การบ้านภาษา ชั้นอนุบาล 2 (ภาคเรียนที่ 1)

ชื่อ.....ชั้น.....

คำชี้แจงสำหรับผู้ปกครอง

• ให้ผู้ปกครองบอกเด็กให้ดูภาพ ถามเด็กว่าอะไร คำในภาพที่เด็กต้องเขียนคือ หมา อีกหนึ่งคำให้หาเอง เมื่อเด็กบอกแล้วให้เขียนคำนั้น ถ้าเขาขอร้อง ต้องเขียนให้ดู เพื่อให้เขาลอก อย่า...จับมือเขียนเด็ดขาด

จุดประสงค์ ฝึกเด็กเขียนคำ

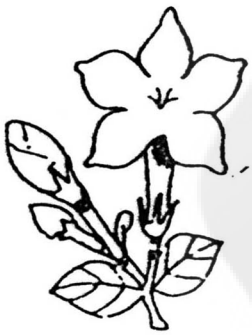
การบ้านภาษา ชั้นอนุบาล 2 (ภาคเรียนที่ 2)

ชื่อ.....ชั้น.....

คำชี้แจงสำหรับผู้ปกครอง

* ให้เด็กเขียนคำเรียกภาพต่อไปนี้ มี 2 คำ คือ ดอกไม้กับต้นไม้ วิธีการให้ผู้ปกครองถามเด็กก่อนว่าภาพอะไร เมื่อเด็กบอกแล้วให้เด็กเขียนคำนั้น ถ้าเด็กขอร้องให้เขียนดูว่าสะกดอย่างไรก็เขียนให้ดู อย่า... จับมือเด็กเขียนเด็ดขาด ไม่ต้องกลัวไม่สวย เราต้องการฝึกการเรียนรู้ที่เกิดจากตัวเอง....ขอบคุณ

จุดประสงค์ ฝึกเขียนคำ 2 พยางค์

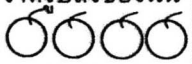

การบ้านคณิตศาสตร์ ชั้นอนุบาล 2 (ภาคเรียนที่ 1)

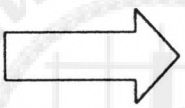
ชื่อ.....ชั้น.....

คำชี้แจงสำหรับผู้ปกครอง

* การบ้านวันนี้ ให้เด็กนับสิ่งของในบ้านที่เด็กสนใจมา 1 อย่าง ว่ามีจำนวนเท่าไร แล้ววาดรูปสิ่งของนั้น เช่น ที่บ้านมีส้ม 4 ผล เด็กนับได้ 4 ให้เขียนจำนวนเลข 4 แล้ววาดผลส้ม 4 ผล ดังนี้

อย่าลืม วาดภาพเด็กกับผู้ใหญ่ไม่เหมือนกัน เด็กจะวาดอย่างที่เด็กคิด อย่าลืมชมว่าเก่ง ถ้าเด็กนับถูกเป็นสำคัญ

จุดประสงค์ ฝึกการนับและเขียนตัวเลข

จำนวนที่นับได้

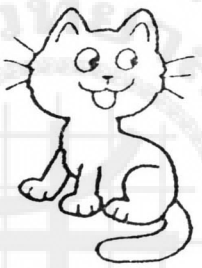
การบ้านคณิตศาสตร์ ชั้นอนุบาล 2 (ภาคเรียนที่ 2)

ชื่อ.....ชั้น.....

คำชี้แจงสำหรับผู้ปกครอง

• ให้ผู้ปกครองอ่านคำถามทีละข้อแล้วให้เด็กกาเครื่องหมาย ✓ ตรงตัวเลขคำตอบของข้อคำถามนั้น ข้อตกลง เมื่อเด็กทำถูกแล้วอย่าลืมชม เมื่อทำเสร็จต้องหอมชื่นใจด้วย

จุดประสงค์ ฝึกการลบ

คำถามที่ 1 ถ้าเรามี 3 ตัว แบ่งให้เพื่อน 1 ตัว เราจะเหลือ กี่ตัว

1 **2**

คำถามที่ 2 ถ้าเรามี 5 ผล รับประทานไป 2 ผล เราจะเหลือ กี่ผล

3 **4**

การบ้านวิทยาศาสตร์ ชั้นอนุบาล 2 (ภาคเรียนที่ 1)

ชื่อ.....ชั้น.....

คำชี้แจงสำหรับผู้ปกครอง

* การบ้านนี้ต้องการให้เด็กเรียนเรื่องผลไม้ โดยให้เด็กเลือกวาดภาพผลไม้อย่างหนึ่งที่สนใจ เด็กจะวาดที่ชนิดได้ตามความสนใจของเด็ก แล้วระบายสีได้ถ้าต้องการ ให้ผู้ปกครองจัดหาผลไม้หรือถ้าที่บ้านมีก็ให้เด็กเลือกดูแล้ววาดตามใจชอบ

จุดประสงค์ ฝึกการสังเกตธรรมชาติของผลไม้

การบ้านวิทยาศาสตร์ ชั้นอนุบาล 2 (ภาคเรียนที่ 2)

ชื่อ.....ชั้น.....

คำชี้แจงสำหรับผู้ปกครอง

* การบ้านวันนี้ให้เด็กวาดใบไม้ 1 ใบ **พร้อมระบายสีใบไม้ตามจริงหรือใกล้เคียงให้ผู้ปกครองบอกเด็กให้เลือกเด็ดใบไม้มาดูตัวอย่างในการวาด 1 ใบ** อย่าลืมต้องดูความสามารถเด็ก อย่าเอาใบยาก ๆ มาวาด วิธีการวาดของเด็ก ให้ตามใจ จะทำอย่างไรก็ได้ เพราะเราต้องการฝึกการสังเกตธรรมชาติที่เป็นรากฐานการเรียนวิทยาศาสตร์ เมื่อเด็กวาดแล้ว ผู้ปกครองเขียนกำกับมาด้วยว่าใบอะไร ขอบคุณ.....

จุดประสงค์ ฝึกการสังเกตใบไม้

ใบ.....

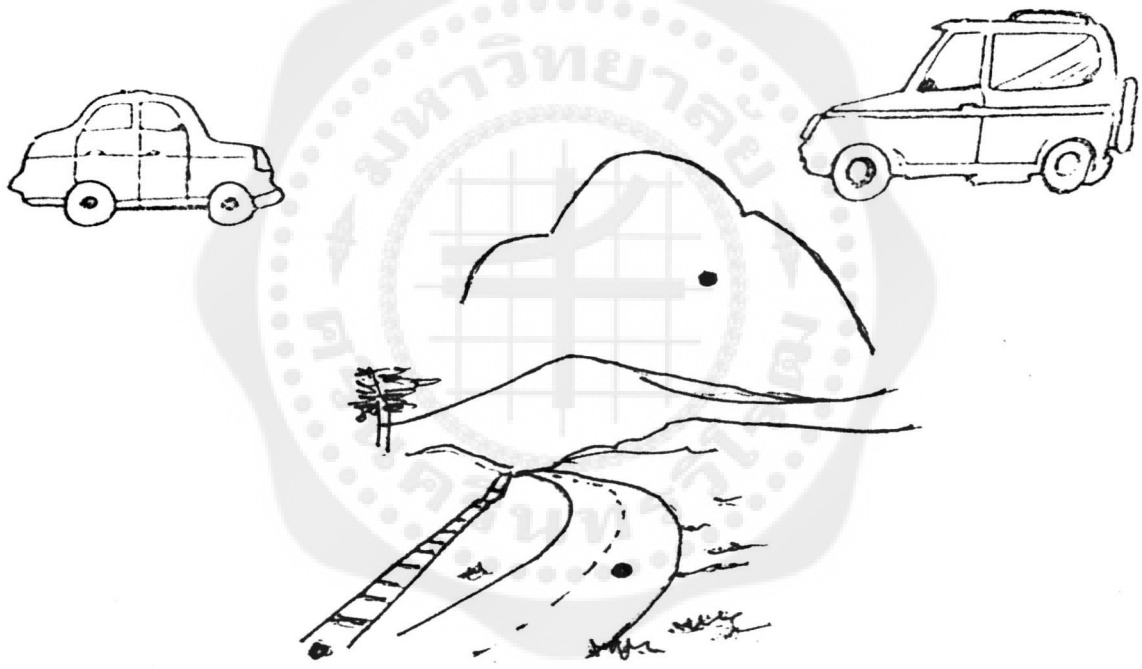
การบ้านสังคมศึกษา ชั้นอนุบาล 2 (ภาคเรียนที่ 1)

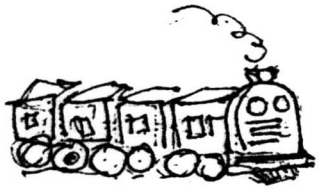
ชื่อ.....ชั้น.....

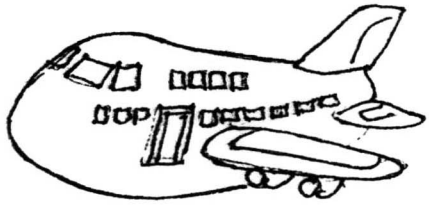
คำชี้แจงสำหรับผู้ปกครอง

• ให้ผู้ปกครองบอกเด็กให้เด็กโยงภาพยานพาหนะไปที่ยังตำแหน่งรูปที่กำหนด โดยปล่อยให้เด็กโยงเอง ไม่ต้องบอก ระหว่างเด็กทำการบ้าน ถ้าเด็กถามผู้ปกครองอาจอธิบายเสริมได้ถ้าเด็กต้องการ

จุดประสงค์ ต้องการให้เด็กรู้จักการคมนาคม

ชื่อ.....

ชั้น.....

การบ้านสังคมศึกษา ชั้นอนุบาล 2 (ภาคเรียนที่ 2)

ชื่อ.....ชั้น.....

คำชี้แจงสำหรับผู้ปกครอง

• ป้ายเครื่องหมายจราจรมีความสำคัญสำหรับการใช้รถใช้ถนน ต้องฝึกเด็กให้สังเกตจะได้รู้จักใช้เมื่อโตขึ้น

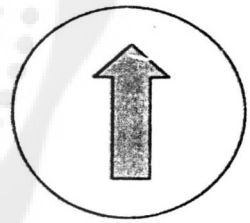
วิธีการทำให้ผู้ปกครองอ่านคำถามทีละข้อ แล้วให้เด็กดูภาพเครื่องหมายจราจรขวามือแล้วตอบคำถาม

จุดประสงค์ ต้องการให้เด็กรู้จักเครื่องหมายจราจร ตรงไป ห้ามบีบแตร

ข้อ 1

เครื่องหมายจราจรในภาพ หมายถึงอะไร

คำตอบ ตรงไป

ข้อ 2

เครื่องหมายจราจรในภาพ หมายถึงอะไร

คำตอบ ห้ามบีบแตร

การบ้านเสริมสร้างลักษณะนิสัย ชั้นอนุบาล 2 (ภาคเรียนที่ 1)

ชื่อ.....ชั้น.....

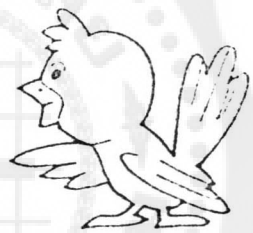
คำชี้แจงสำหรับผู้ปกครอง

* ให้ผู้ปกครองถามเด็กว่าบ้านเรามีสัตว์เลี้ยงอะไร เด็กสามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ เมื่อเด็กตอบให้เด็กกา ✓ ในช่อง ☐ ที่ภาพ ถ้าที่บ้านไม่มีสัตว์เลี้ยง ให้ถามเด็กว่าอยากเลี้ยงอะไร ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ ถ้ามีสัตว์เลี้ยงแปลกกว่านี้ให้ผู้ปกครองบันทึกในช่องว่างสี่เหลี่ยม

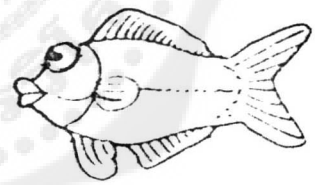
จุดประสงค์ เพื่อให้เด็กรู้จักสัตว์เลี้ยง

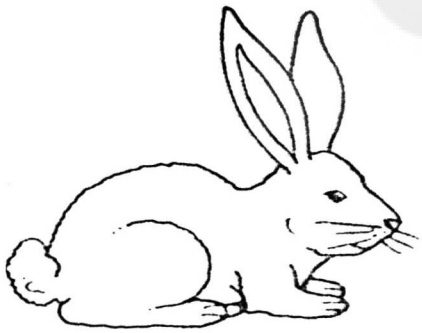
☐

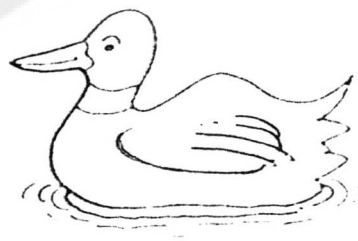
☐

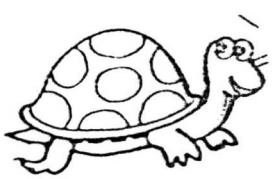
☐

☐

☐

☐

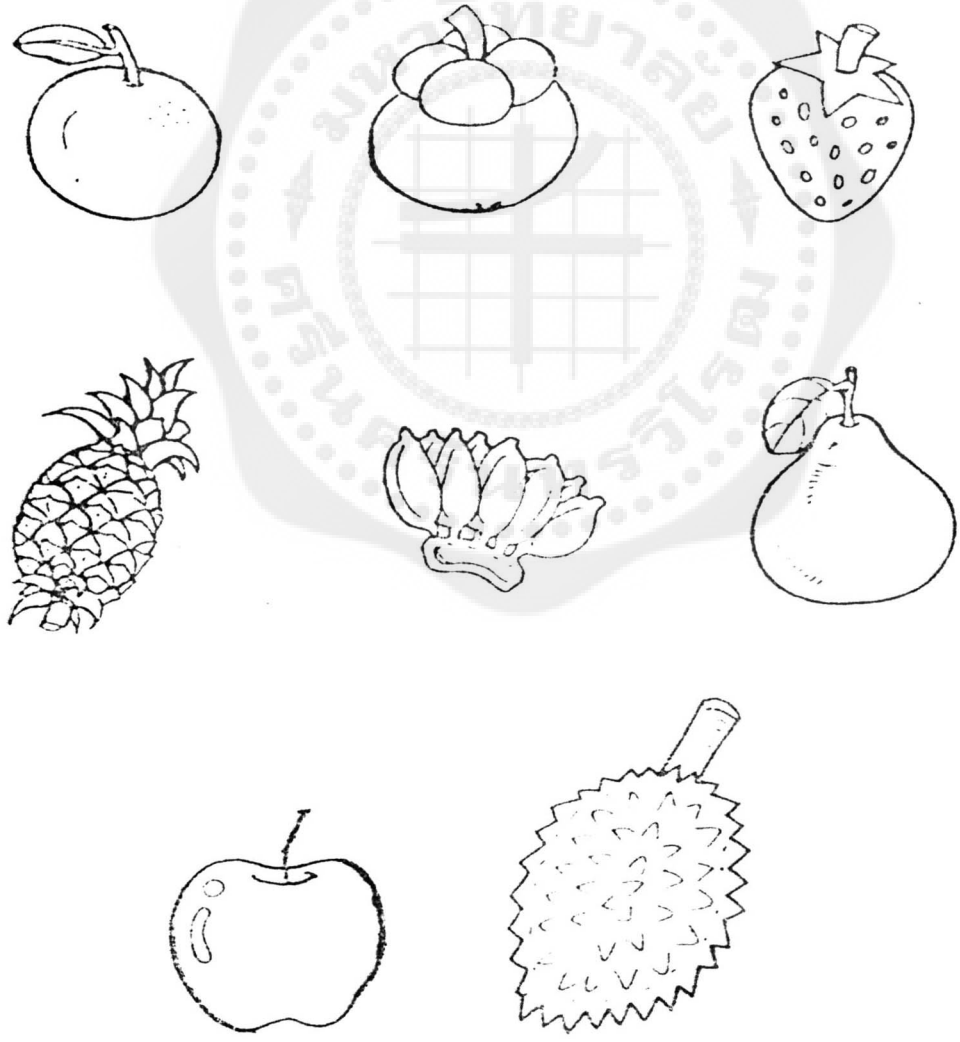
การบ้านสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นอนุบาล 2 (ภาคเรียนที่ 2)

ชื่อ.....ชั้น.....

คำชี้แจงสำหรับผู้ปกครอง

• ให้ผู้ปกครองถามเด็กว่า "ถ้าน้องหรือเพื่อนต้องการรับประทานผลไม้" เด็ก ๆ คิดว่าผลไม้ใดต่อไปนี้ที่เด็กต้องล้างให้น้องหรือเพื่อนรับประทานได้เลย โดยไม่ต้องปอกเปลือก ให้กากบาท X ทับภาพผลไม้นั้น

จุดประสงค์ เพื่อให้เด็กรู้จักผลไม้และใส่ใจผู้อื่น

การบ้านภาษา ชั้นอนุบาล 3 (ภาคเรียนที่ 1)

ชื่อ.....ชั้น.....

คำชี้แจงสำหรับผู้ปกครอง

* ให้ผู้ปกครองบอกเด็กให้ดูภาพแล้วเขียนวลีบอกท่าทางในภาพตามที่เด็กคิด ซึ่งในแบบฝึกหัดนี้เด็กอาจบอกว่าไปโรงเรียน ก็ให้เด็กเขียนคำว่า ไปโรงเรียน ข้อตกลง ให้เด็กเขียนเอง ผู้ปกครองเพียงแต่บอกว่าจากท่าทางในภาพจะเขียนคำว่าอะไรดีแล้วให้เด็กเขียนเอง ไม่สวยไม่ว่า อย่าจับมือเด็กเขียน คำอะไรก็ได้ที่เด็กดูภาพแล้วคิดว่าเป็นอย่างนั้น

จุดประสงค์ ฝึกเขียนวลี

การบ้านภาษา ชั้นอนุบาล 3 (ภาคเรียนที่ 2)

ชื่อ.....ชั้น.....

คำชี้แจงสำหรับผู้ปกครอง

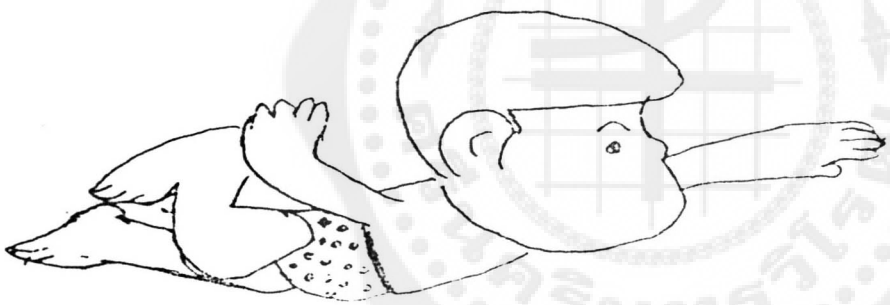
• **ให้ผู้ปกครองบอกเด็กให้ดูภาพ แล้วแต่งประโยค คือมีประธาน และกิริยา หรือมีประธาน มีกริยา และมีกรรม ขึ้นอยู่กับภาพตัวประธาน ให้เด็กคิดเอง** ว่าจะใช้อะไร ในแบบฝึกหัดนี้ มี 2 ประโยคที่อาจเป็นไปได้คือ

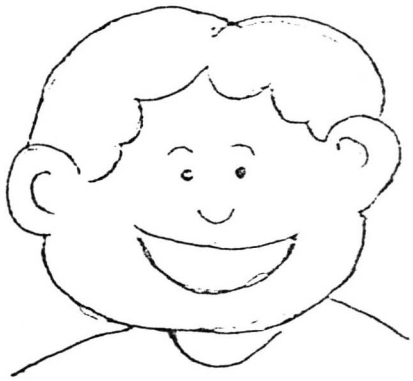
ภาพที่ 1 ฉันชอบว่ายน้ำ คำว่าฉัน อาจเป็นคำอื่นได้ที่เด็กชอบ เช่น ใช้ชื่อเล่นของตนหรือของเพื่อนแทนก็ได้ ประโยคนี้อาจเขียนได้ว่า ฉันว่าย ต้อยว่ายน้ำ เด็กว่ายน้ำ เป็นต้น

ภาพที่ 2 อาจเป็นประโยคดังนี้ผู้ชายยิ้ม หรือเด็กยิ้ม หรือคนยิ้มหรือ ลุงอ๊อดยิ้ม เป็นต้น

ข้อตกลง ให้เด็กเขียนเอง ห้ามจับมือเขียน และให้อิสระ ที่เด็กคิดแต่งประโยคเอง

จุดประสงค์ ฝึกเขียนประโยค

.....

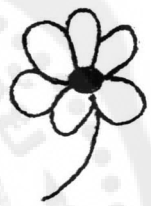
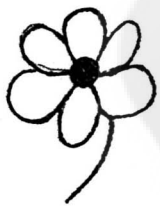
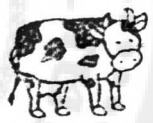
การบ้านคณิตศาสตร์ ชั้นอนุบาล 3 (ภาคเรียนที่ 1)

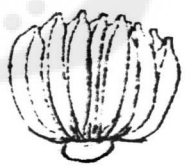
ชื่อ.....ชั้น.....

คำชี้แจงสำหรับผู้ปกครอง

* การบ้านวันนี้ ให้เด็กฝึกการจัดพวก ด้วยการจับคู่ง่าย ๆ จำนวน 6 คู่ ด้วยการโยงเส้นถึงกันโดยให้ผู้ปกครองบอกเด็กให้ดูภาพแล้วลากเส้นโยงคู่ภาพที่เหมือนกัน

จุดประสงค์ ฝึกหัดการจัดพวก

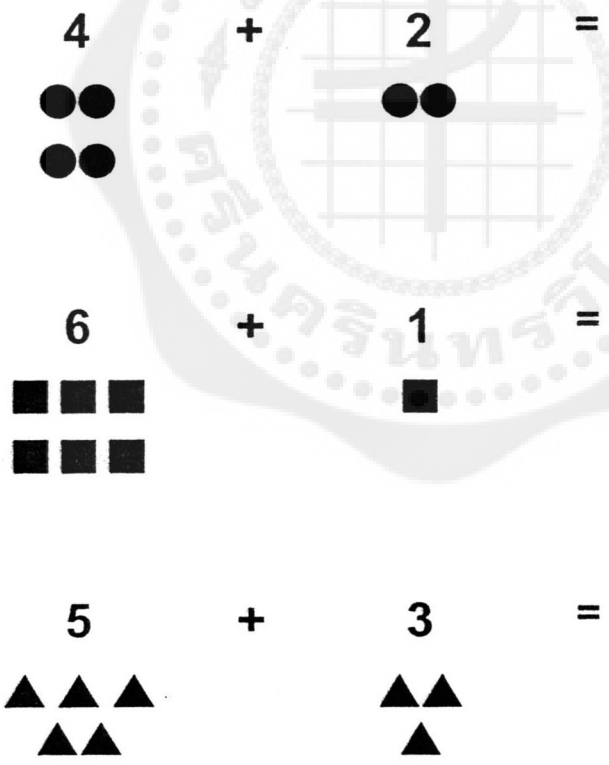
การบ้านคณิตศาสตร์ ชั้นอนุบาล 3 (ภาคเรียนที่ 2)

ชื่อ.....ชั้น.....

คำชี้แจงสำหรับผู้ปกครอง

* ให้ผู้ปกครองบอกเด็กว่าการบ้านนี้ให้เด็กทดลองบวกเลขด้วยตนเอง โดยการดูเลขและนับภาพได้เท่าไร เขียนคำตอบหลังเครื่องหมายเท่ากับ เมื่อเด็กทำเสร็จ ให้เด็กอ่านเลข เครื่องหมาย และผลให้ฟัง 1 ครั้ง อย่าลืม หอมชื่นใจเด็ก 1 ครั้ง ก่อนเก็บการบ้าน แล้วพูดว่า คนเก่งของ..... ขอบคุณ

จุดประสงค์ ฝึกการบวก

การบ้านวิทยาศาสตร์ ชั้นอนุบาล 3 (ภาคเรียนที่ 1)

ชื่อ.....ชั้น.....

คำชี้แจงสำหรับผู้ปกครอง

* การบ้านวันนี้ให้เด็กบอกด้วยการเขียน หรือการวาดภาพก็ได้ ว่า **"สิ่งไม่มีชีวิตที่ปรากฏในบ้านคืออะไร"** บอกมาอย่างน้อย 1 อย่าง ตัวอย่าง เช่น **ดินสอ** เด็กเขียนคำว่า ดินสอ หรือวาดภาพ ✐

* ให้ผู้ปกครองถามเด็กว่า สิ่งไม่มีชีวิตคืออะไร ในบ้านมีอะไร ให้วาดสิ่งที่ชอบมา 1 อย่างในการบ้านนี้

จุดประสงค์ รู้จักสิ่งไม่มีชีวิต

การบ้านวิทยาศาสตร์ ชั้นอนุบาล 3 (ภาคเรียนที่ 2)

ชื่อ.....ชั้น.....

คำชี้แจงสำหรับผู้ปกครอง

* ให้เด็กวาดภาพป่าตามจินตนาการ แล้วระบายสีตามจินตนาการของเด็ก
* ให้ผู้ปกครองบอกเด็กว่าการบ้านให้วาดภาพป่าตามใจเด็ก เมื่อเด็กวาดเสร็จแล้ว ให้ผู้ปกครองถามว่าป่าอะไร แล้วบันทึกคำตอบของเด็กไว้ที่ภาพด้วย ขอบคุณ.....

จุดประสงค์ เรียนรู้และรู้จักป่า

ป่า.....

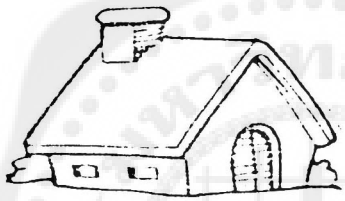
การบ้านสังคมศึกษา ชั้นอนุบาล 3 (ภาคเรียนที่ 1)

ชื่อ.....ชั้น.....

คำชี้แจงสำหรับผู้ปกครอง

• ให้ผู้ปกครองบอกให้เด็กเขียนชื่อและนามสกุลในกระดาษนี้ ถ้าเด็กเขียนไม่ได้ให้ผู้ปกครองเขียนตัวโต ๆ ให้เด็กดูชัด ๆ เพื่อให้เด็กเลียนแบบ อย่าช่วยเด็กเขียน

จุดประสงค์ ฝึกให้เด็กรู้จักการเขียนชื่อตนเอง

เลขที่บ้าน .....

ถนน .....

จังหวัด .....

การบ้านสังคมศึกษา ชั้นอนุบาล 3 (ภาคเรียนที่ 2)

ชื่อ.....ชั้น.....

คำชี้แจงสำหรับผู้ปกครอง

* การบ้านนี้อาจยุ่งยากสำหรับผู้ปกครอง ตรงที่ผู้ปกครองต้องบันทึกคำตอบเด็กลงในกรอบคำตอบที่กำหนด มี 2 ภาพ โดยให้ผู้ปกครองบอกเด็กให้ดูภาพแล้วอ่านคำถามให้เด็กตอบ เมื่อเด็กตอบคำใดให้ผู้ปกครองกาเครื่องหมาย / หลังข้อความในกรอบ ☐ ถ้าเด็กตอบแปลกไป ให้เขียนเพิ่มลงไปในช่องอื่น ๆ อย่าลืมพยายามให้เด็กตอบให้มากที่สุด

จุดประสงค์ เพื่อเรียนรู้สังคมรอบตัว

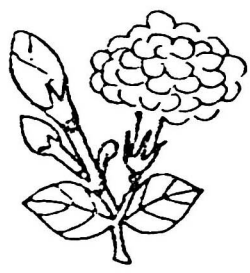
คำถาม ของขวัญจะใช้ในวันอะไรได้บ้าง

☐ วันเกิด
☐ วันปีใหม่
☐ วันแม่
อื่น ๆ .....
.....

คำถาม เราจะนำดอกมะลิไปไหว้ใคร

☐ ไหว้ครู.....
☐ ไหว้คุณพ่อคุณแม่.....
☐ ไหว้ผู้ใหญ่.....
อื่น ๆ .....
.....

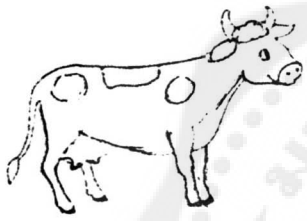
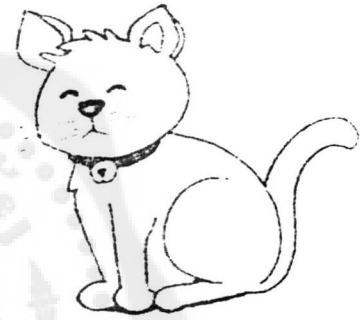
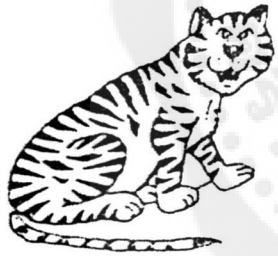
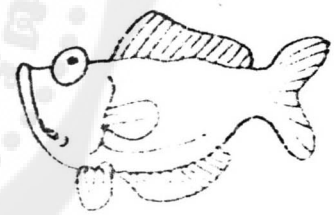
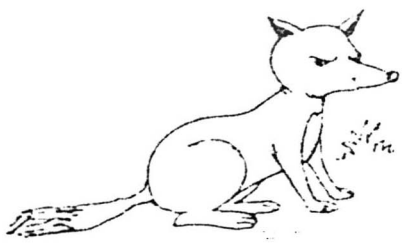
การบ้านเสริมสร้างลักษณะนิสัย ชั้นอนุบาล 3 (ภาคเรียนที่ 1)

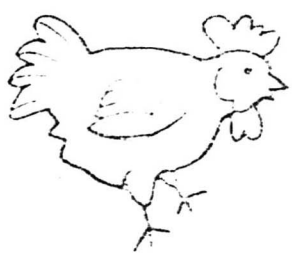
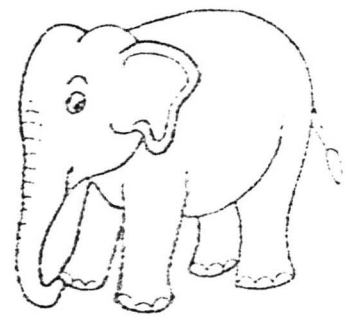
ชื่อ.....ชั้น.....

คำชี้แจงสำหรับผู้ปกครอง

* ให้ผู้ปกถามเด็กว่า "สัตว์ใดที่ต้องให้อยู่ในป่า" ให้กา ✓ ใน ☐ หน้าภาพ

จุดประสงค์ ฝึกให้เด็กรู้จักการเขียนชื่อตนเอง

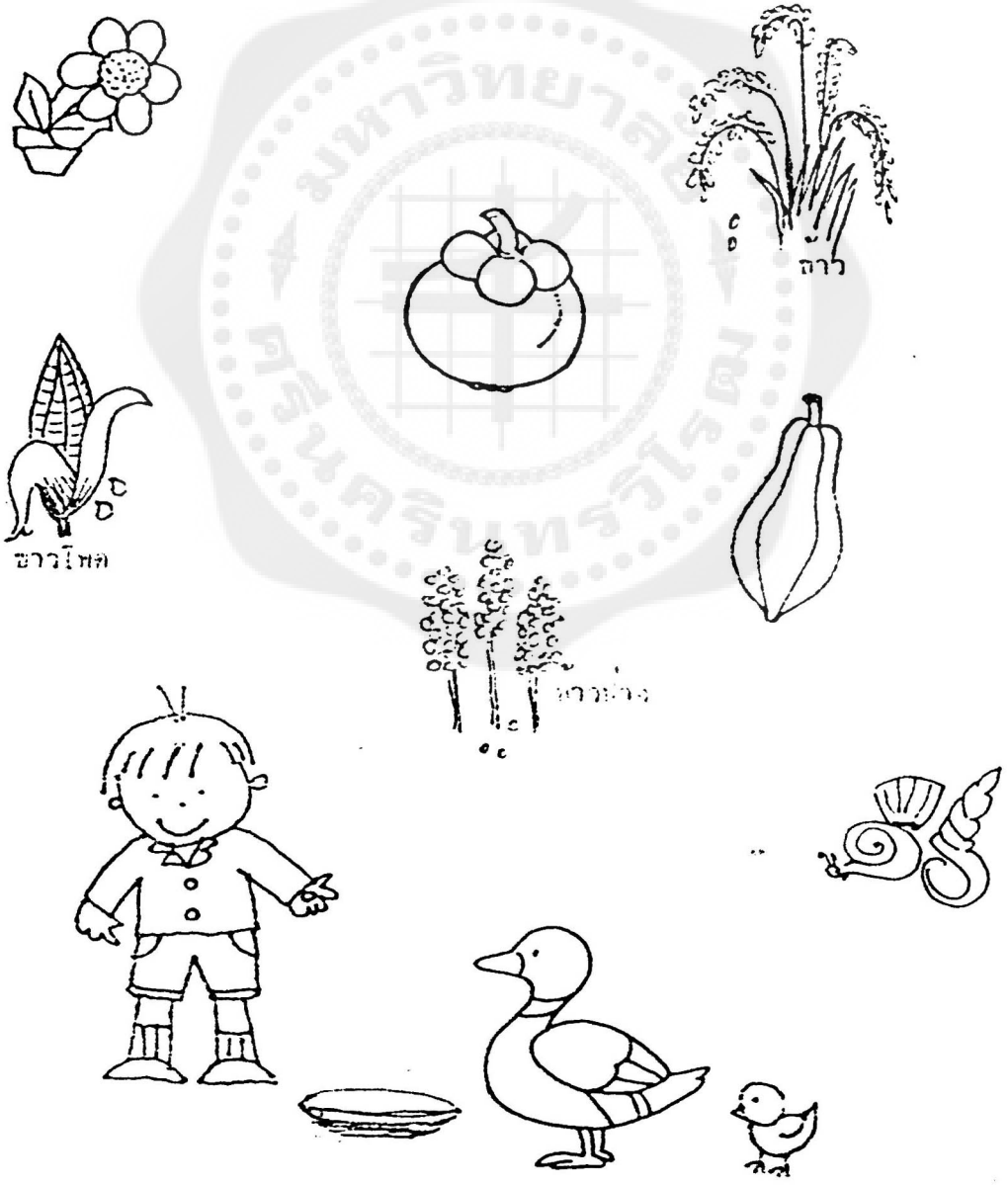
การบ้านเสริมสร้างลักษณะนิสัย ชั้นอนุบาล 3 (ภาคเรียนที่ 2)

ชื่อ.....ชั้น.....

คำชี้แจงสำหรับผู้ปกครอง

- ให้เด็กโยงเส้นเป็ดกับอาหารของเป็ด
- ให้ผู้ปกครองถามเด็กว่า "ถ้าเราเลี้ยงเป็ด จะให้เป็ดกินอะไรเป็นอาหาร" ให้โยงเส้นไปที่อาหารเป็น

จุดประสงค์ ต้องการให้เด็กเรียนรู้เรื่องการเลี้ยงสัตว์

หน่วยที่ 4

ตัวอย่างการบ้าน

ชั้นอนุบาล 2 อายุ 5 – 6 ขวบ

โรงเรียนของรัฐ

ข้อสังเกต

ความยากง่ายของการบ้านจะต่างจากการบ้าน ของอนุบาลแบบ 3 **ชั้นปี** ทั้งนี้เพราะในการเรียนการสอนจะมีการประมวลหรือกระชับหลักสูตร 9 **สาระการเรียน** ให้เป็น 2 ชั้นปี ความยากง่ายของการบ้านชั้นอนุบาล 1 และ 2 ค่อนข้างใกล้เคียงกัน

การบ้านภาษา ชั้นอนุบาล 2

ชื่อ.....ชั้น.....

คำชี้แจงสำหรับผู้ปกครอง

* ให้ผู้ปกครองบอกเด็กว่า ให้ดูผักที่มีในครัว หรือในอาหารที่บ้านว่ามีอะไรบ้าง เมื่อเด็กตอบให้เด็กเขียนชื่อผัก 1 ชื่อ ลงในกระดาษแผ่นนี้ ถ้าเด็กเขียนไม่ได้ให้ผู้ปกครองเขียน ตัวอย่างคำ เป็นตัวบรรจงเพื่อให้เด็กลอกแบบ ห้ามผู้ปกครอง "จับมือเด็กเขียน" ถ้าเด็กอยากวาดภาพประกอบได้ ให้ตามใจเด็ก ตัวอย่างเช่น ถ้าที่บ้านมีผักกาดให้เด็กเขียนคำว่า ผักกาด เป็นต้น

จุดประสงค์ ฝึกเขียนและเรียนรู้คำศัพท์

การบ้านคณิตศาสตร์ ชั้นอนุบาล 2

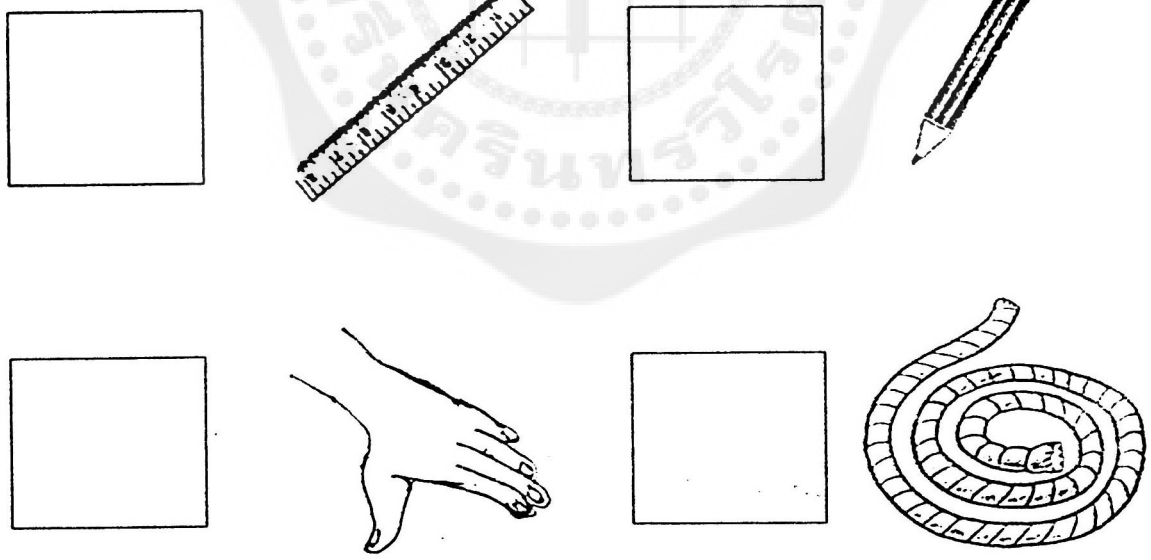
ชื่อ.....ชั้น.....

คำชี้แจงสำหรับผู้ปกครอง

* ให้เด็กวัดความยาวด้วยอุปกรณ์ที่ปรากฏในภาพอย่างน้อย 1 อย่าง
* ให้ผู้ปกครองบอกเด็กว่าการบ้านฉบับนี้ให้วัดความยาวของสิ่งใดสิ่งหนึ่งในบ้านที่เด็กต้องการจะวัดโดยใช้อุปกรณ์ 1 ใน 4 อย่างที่กำหนด ตามภาพ วัดแล้วได้จำนวนนับ ให้เขียนเลขใน ☐ หน้าเครื่องมือที่ใช้วัด ตัวอย่างเช่น วัดได้ 2 ไม้บรรทัด ให้เขียน 2 ช่อง ☐ หน้าไม้บรรทัด ถ้าเด็กเขียนไม่เป็นให้ผู้ปกครองเขียนให้ดู แล้วให้เด็กลอกลงใน ☐

จุดประสงค์ ฝึกการวัด การนับและเขียนตัวเลข

เครื่องมือใช้วัด

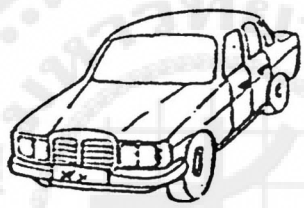
การบ้านวิทยาศาสตร์ ชั้นอนุบาล 2

ชื่อ.....ชั้น.....

คำชี้แจงสำหรับผู้ปกครอง

- ให้เด็กโยงภาพส่วนประกอบของรถยนต์
- ให้ผู้ปกครองดูภาพ บนก่อนแล้วถามว่าเป็นภาพอะไร เมื่อเด็กตอบแล้วให้ผู้ปกครองบอกเด็กให้โยงเส้นจากภาพ บนไปยังตำแหน่งที่วัตถุในภาพ ต้องอยู่จริง

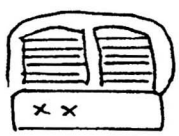
จุดประสงค์ ฝึกการสังเกตส่วนประกอบรถยนต์

การบ้านสังคมศึกษา ชั้นอนุบาล 2

ชื่อ.....ชั้น.....

คำชี้แจงสำหรับผู้ปกครอง

* ให้ผู้ปกครองบอกเด็กว่าการบ้านนี้ต้องการให้บอก การทำงานของพ่อแม่
* ให้ผู้ปกครองชี้ (ภาพซ้ายมือ) บอกว่าเป็นพ่อแม่ แล้วถามว่าพ่อแม่ทำอะไรบ้าง เด็กตอบแล้วให้เด็กลากเส้นโยงจากภาพพ่อแม่ ไปยังภาพที่เด็กคิดว่าเป็นงานของพ่อแม่

จุดประสงค์ ต้องการให้รู้จักบทบาทหน้าที่ของพ่อแม่

การบ้านสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นอนุบาล 2

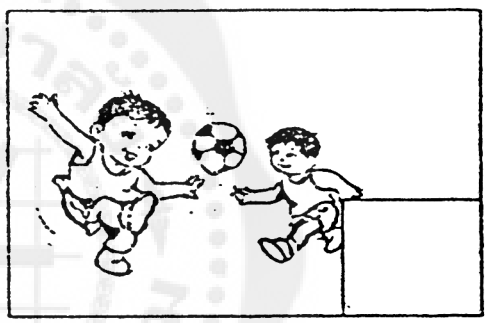
ชื่อ.....ชั้น.....

คำชี้แจงสำหรับผู้ปกครอง

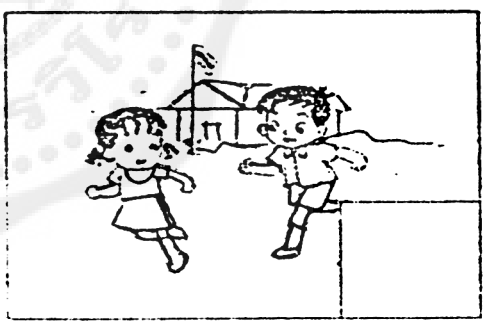
- ให้ผู้ปกครองบอกเด็กให้ดูภาพแล้วถามว่าการกระทำในข้อใดที่ทำให้เราไม่เกิดโรคจากการรับประทานอาหาร เมื่อเด็กตอบได้ให้ขีด X ใน ☐ มุมล่างขวาของภาพ

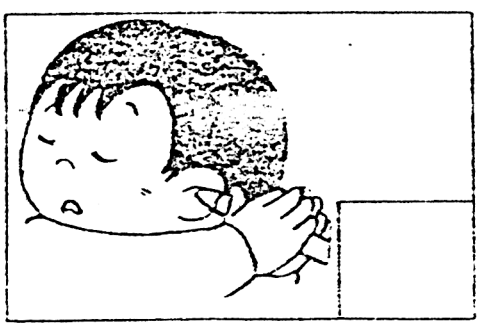
จุดประสงค์ เพื่อให้เด็กรู้จักการป้องกันโรคจากอาหารไม่สะอาด

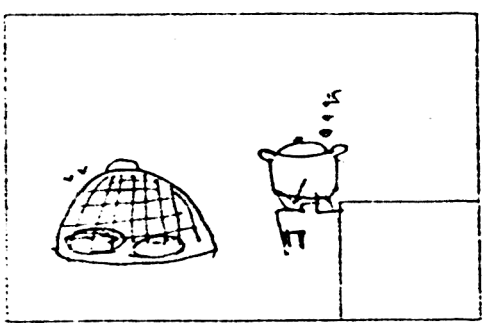

อภิธานศัพท์

การบ้านแบบมีส่วนร่วม	หมายถึง งานหรือแบบฝึกหัดสั้น ๆ ที่ครูมอบหมายให้เด็กไปทำที่บ้านเป็นประจำทุกวัน โดยมีข้อกำหนดให้ผู้ปกครองเป็นผู้ช่วยเหลือ สนับสนุนให้กำลังใจและสอนในระหว่างทำการบ้าน จุดประสงค์เพื่อให้การบ้านเป็นสื่อดังนี้ 1) เป็นสื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครอง เด็ก และโรงเรียน 2) ให้การศึกษาสำหรับผู้ปกครอง 3) เด็กได้เรียนรู้อย่างมีความสุข และ 4) ครูใช้วิชาชีพในการสร้างงาน หรือแบบฝึกหัด และ 5) ใช้เป็นสื่อการประเมินการเรียนรู้ของเด็กตามสภาพจริง
การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	หมายถึง การปฏิบัติตนของผู้ปกครองในการให้ความร่วมมือสนับสนุนช่วยเหลือให้คำแนะนำแก่เด็กในการทำการบ้าน ตามคำชี้แจงสำหรับผู้ปกครองแต่ละชิ้นงานที่เป็นการบ้านประจำวัน
การออกแบบการบ้าน	หมายถึง การปฏิบัติของครูในการเขียนคำชี้แจงสำหรับผู้ปกครอง การกำหนดเนื้อหาการบ้านประจำวัน การสร้างตัวเลือกได้แก่การกำหนดภาพ การจัดภาพตัวเลือกในการบ้านแต่ละชิ้นงานให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กและการเรียนรู้ตามหลักสูตรของแต่ละชั้นปี
คำชี้แจงสำหรับผู้ปกครอง	หมายถึง คำอธิบายให้ผู้ปกครองปฏิบัติในการมีส่วนร่วมกับเด็กในการทำการบ้าน ประกอบด้วยคำอธิบายเกี่ยวกับ 1) วิธีทำการบ้าน 2) การปฏิบัติของเด็กในการทำการบ้าน 3) การแสดงปฏิสัมพันธ์ของผู้ปกครองในการทำการบ้านของเด็ก 4) จุดประสงค์ของการบ้าน และ 5) ตัวอย่างในการทำการบ้าน (ถ้าจำเป็น) โดยข้อความจะบูรณาการ องค์ความรู้ที่ผู้ปกครองจะได้เข้าใจพัฒนาการเด็ก และรู้วิธีสอนเด็ก
จุดประสงค์ในการบ้าน	หมายถึง ข้อความที่บอกเป้าหมายที่การบ้านต้องการให้เด็กฝึก และเรียนรู้
เนื้อหาการบ้าน	หมายถึง ข้อความรู้สำหรับเด็กที่ต้องเรียนรู้ ตามสาระการบ้าน โดยมีความยากง่ายสอดคล้องกับอายุ พัฒนาการ จุดประสงค์การเรียนรู้ และเนื้อหาความรู้ตามหลักสูตร การแสดงเนื้อหาการบ้านอาจเป็นภาพ ตัวเลข ตัวหนังสือ หรือพื้นที่ว่างที่ให้เด็กเติมข้อความรู้หรือจินตนาการของเด็กเอง
แผนการออกแบบการบ้าน	หมายถึง พิมพ์เขียว (Blue print) ที่ครูพัฒนาขึ้นมาจากจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหาตามสาระที่เด็กต้องเรียนในหลักสูตร จำแนกตามชั้นปี อนุบาล และภาคการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางให้ครูสามารถเขียนการบ้านได้ครอบคลุมเนื้อหาและตรงจุดประสงค์การเรียนรู้ตามหลักสูตร
ภาพที่เลือก	หมายถึง ตัวเลือก (choice) ในเนื้อหาการบ้านสำหรับเด็กปฐมวัยลักษณะส่วนใหญ่มีภาพเป็นสื่อ เนื่องจากเด็กอ่านหนังสือยังไม่ได้ภาษาสัญลักษณ์จะใช้เฉพาะ ตัวเลข และพยัญชนะบางตัวสำหรับการบ้านภาษาจะใช้ตัวพยัญชนะที่เด็กต้องเรียนรู้หรือหัดเขียน แล้วพัฒนาขึ้นตามอายุเป็นคำศัพท์เป็นต้น

ลักษณะของการบ้าน หมายถึง คุณสมบัติเฉพาะของการบ้านที่เป็นการบ้านหน้าเดียวไม่เกิน 2 หน้ากระดาษ เด็กสามารถทำได้เอง โดยการสนับสนุนจากผู้ปกครอง สื่อประกอบการบ้านเป็นสิ่งที่ปรากฏในชีวิตประจำวันที่เด็กพบเห็นที่บ้าน โดยการบ้านแต่ละวันจะกำหนดตามสาระประจำวันมีจุดประสงค์ชัดเจน

วิธีทำการบ้าน หมายถึง การปฏิบัติของเด็กในการทำการบ้าน มี 3 วิธี คือ เลือกตอบ เขียนอิสระ และวาดภาพ โดยเด็กปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งตามจุดประสงค์ของการบ้านดังนี้

- กา x กา ✓ ทับภาพ ในช่องที่กำหนด หน้าภาพ หรือใต้ภาพ
- โยงเส้น จากภาพหนึ่งไปสู่อีกภาพหนึ่ง
- เขียนวงกลมล้อมรอบภาพ ใช้สำหรับชั้นอนุบาล 3 เนื่องจากพัฒนาการมากพอจะเขียนวงกลมได้
- วาดภาพ
- เขียนตัวอักษรอิสระ

วิธีสร้างการบ้าน หมายถึง ขั้นตอนการปฏิบัติของครูในการออกแบบการบ้าน ประกอบด้วย การวางแผนการบ้าน การกำหนดเนื้อหาการบ้าน การกำหนดตัวเลือก และการผลิตเป็นชิ้นงานมอบหมายให้เด็กไปทำที่บ้าน

สาระการบ้าน หมายถึง กรอบที่ใช้เป็นแนวทางสำหรับครูในการออกแบบเนื้อหาการบ้านแต่ละวัน เพื่อลดการซับซ้อน แต่สร้างการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ในแต่ละวัน ตลอดสัปดาห์ 5 วัน มี 5 สาระ ดังนี้

ภาษา	หมายถึง ความสามารถในการอ่าน การเขียน การพูด และการรู้คำศัพท์ พยางค์ และประโยคอย่างง่ายที่ถูกต้อง
วิทยาศาสตร์	หมายถึง พืช สัตว์ กลางวัน กลางคืน ฤดู ธรรมชาติ เวลา และอากาศ
คณิตศาสตร์	หมายถึง การนับ ตัวเลข เพิ่มลด เปรียบเทียบ จัดพวก มากน้อย
สังคมศึกษา	หมายถึง การคมนาคม วัฒนธรรมประเพณี อาชีพ บ้าน ชุมชน
สร้างเสริมลักษณะนิสัย	หมายถึง มารยาท นิสัย การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โภชนาการ และการกำจัดขยะ

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อผู้วิจัย รองศาสตราจารย์ ดร. กุลยา ตันติผลาชีวะ
(ASS. PROF. KULAYA TANTIPHLACHIVA, Ph.D.)
ตำแหน่ง รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
สถานที่ทำงาน สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2512 ประกาศนียบัตรพยาบาลผดุงครรภ์และอนามัย กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข

พ.ศ. 2516 ครุศาสตร์บัณฑิต (การสอนการพยาบาลอายุรกรรมและศัลยกรรม) คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2521 ครุศาสตร์มหาบัณฑิต (การบริการการพยาบาล) คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2532 ครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน) คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2544 ศึกษาศาสตร์บัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ประสบการณ์ในการวิจัย

วิจัยทั้งหมด 8 เรื่องดังนี้

1. การออกจากวิทยาลัยพยาบาลกลางคันของนักศึกษาพยาบาล ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข
   ปีการศึกษา 2529 – 2533
   ปีที่วิจัย พ.ศ. 2534
2. การติดตามผลผู้ผ่านการอบรมหลักสูตร การสอนการพยาบาลในคลินิก
   ปีที่วิจัย พ.ศ. 2535
3. บทบาทของครูปฐมวัยในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2541 – 2550)
   ปีที่วิจัย พ.ศ. 2540
4. วิธีการจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครอง และสารสนเทศที่ผู้ปกครองเด็กอนุบาลต้องการ
   ปีที่วิจัย พ.ศ. 2541
5. ประสิทธิผลของการฝึกอบรมทางจิตพฤติกรรมศาสตร์ เพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมการป้องกันโรคเอดส์ในกลุ่มนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2541
   ปีที่วิจัย พ.ศ. 2541
6. Developmentally enhance process in physical activity of young children
   ปีที่วิจัย ค.ศ. 2000

7. การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะของครูอนุบาลโรงเรียนรัฐ
   ปีที่วิจัย พ.ศ. 2545
8. The using of materials in teaching – learning activity of kindergarten teachers
   ปีที่วิจัย ค.ศ. 2003

ประวัติการรับทุน

พ.ศ. 2539 – 2541	รับทุนวิจัยจาก สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
	เรื่อง ประสิทธิผลของการฝึกอบรมทางจิตพฤติกรรมศาสตร์เพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมการป้องกันโรคเอดส์ในกลุ่มนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัย พ.ศ. 2541
พ.ศ. 2544	รับทุนวิจัยจาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
	เรื่อง รูปแบบการบ้านที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับเด็ก
พ.ศ. 2546	รับทุนวิจัยจาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
	เรื่อง รูปแบบกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้